

Vermetel vervolg en slot van Gerrit Witse : een vriendelijke, gemoedelijke provocatie aan Hildebrand

<https://hdl.handle.net/1874/235368>

PLG

ct.

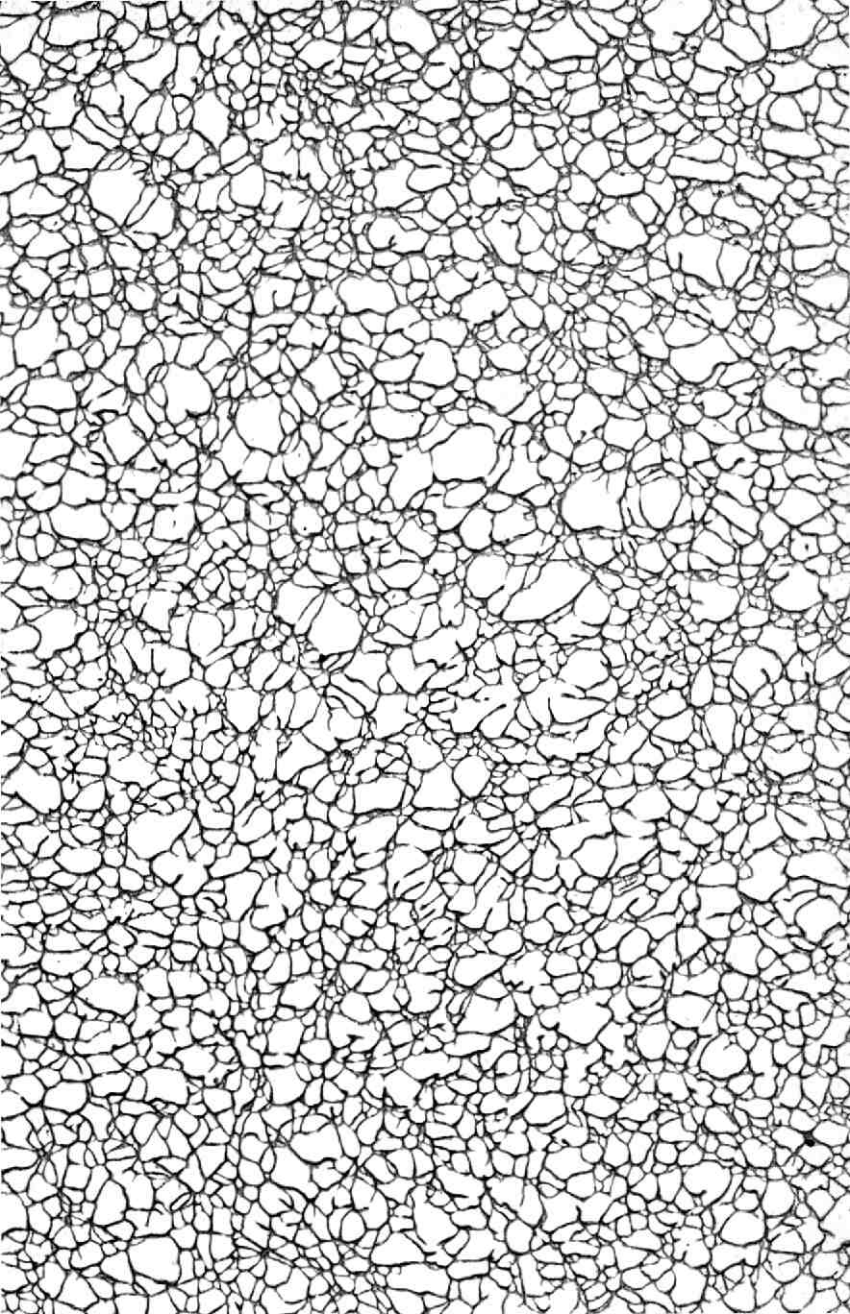
59

Z. oct.
3159

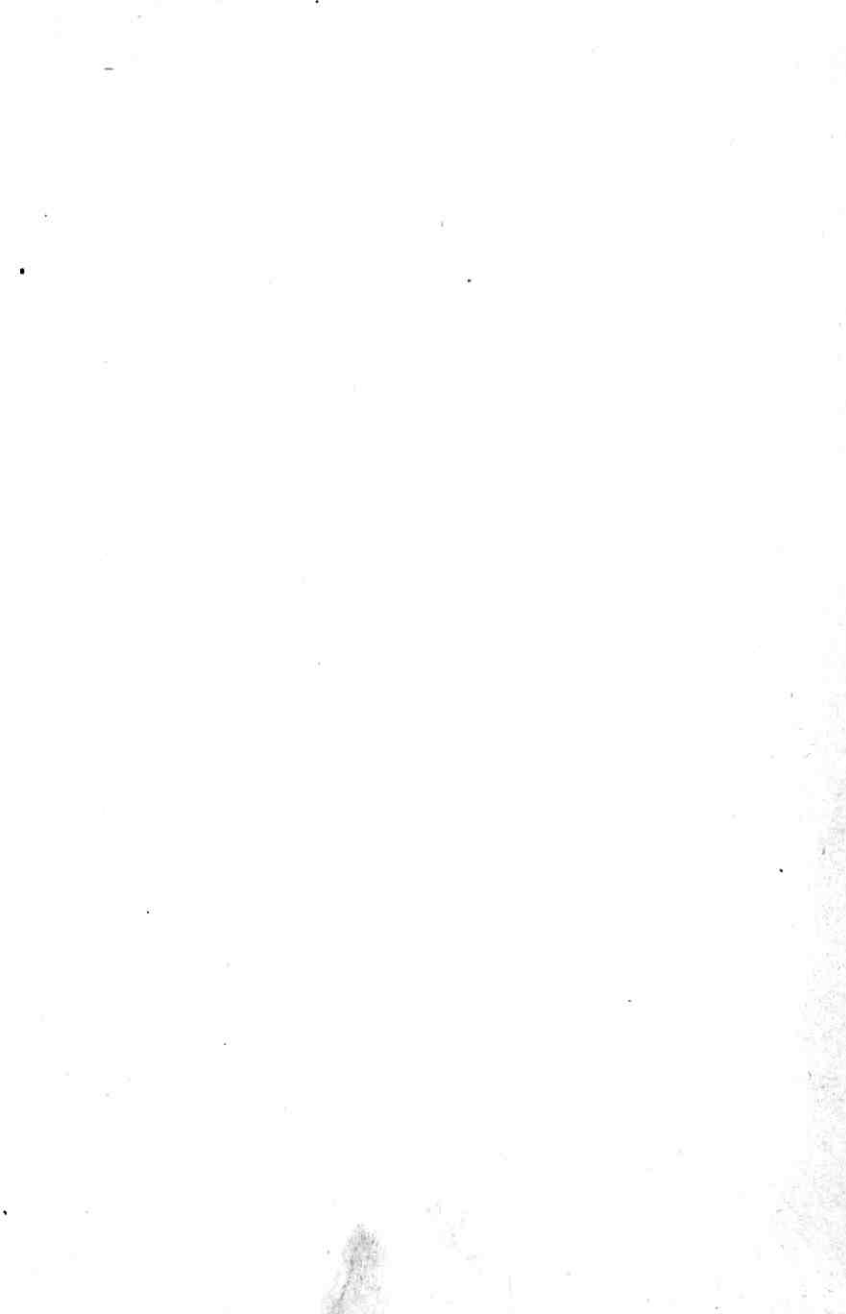
GESCHENK

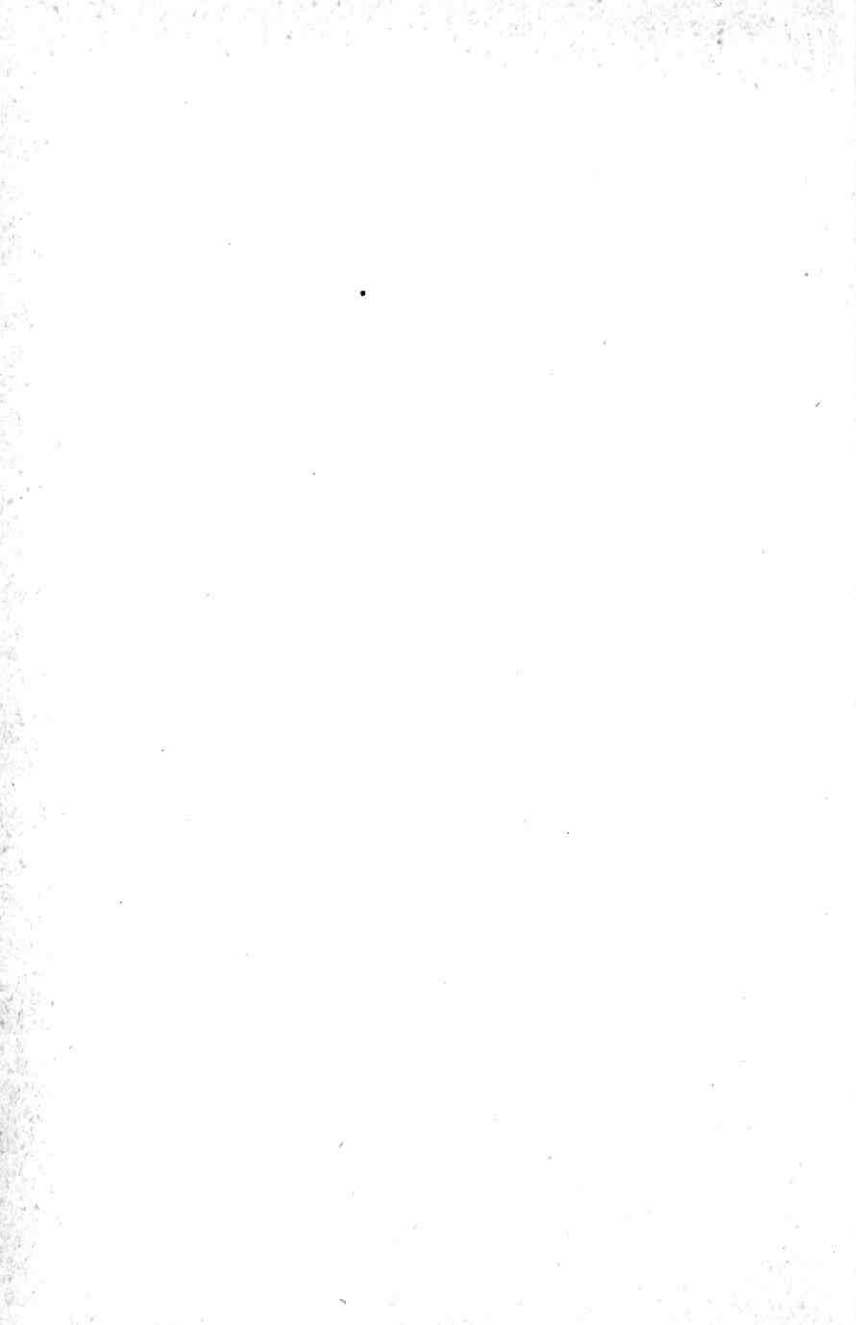
VAN

den Heer H. W. YWEMA Jr.

mm 12303

VERMETEL

VERVOLG EN SLOT

VAN

GERRIT WITSE

TYP. — P. A. GEURTS — NIJMEGEN.

Ld. 3159

VERMETEL
VERVOLGEN SLOT
VAN
GERRIT WITSE.

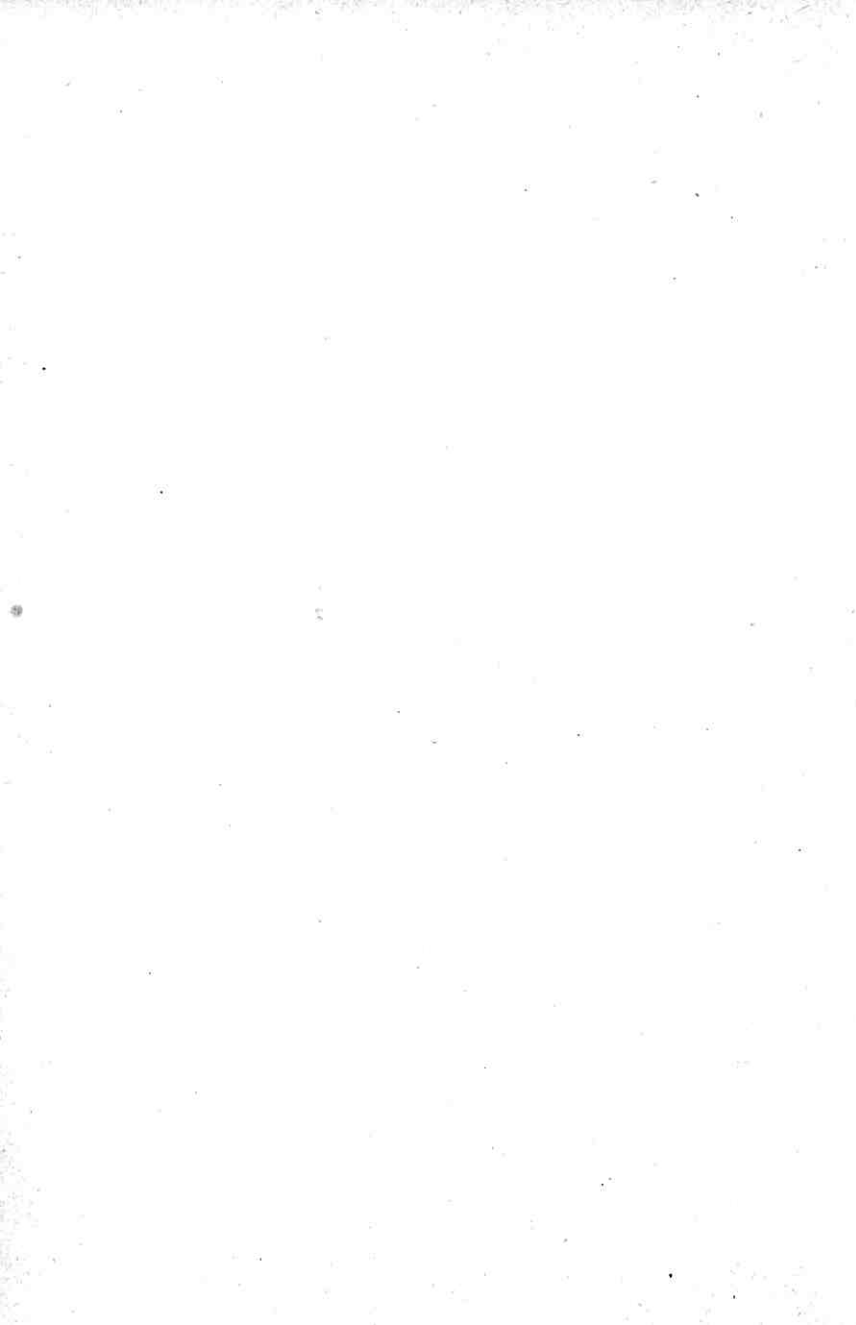
EEN VRIENDELIJKE, GEMOEDELIJKE PROVOCATIE
AAN
HILDEBRAND

VAN
GELRUS. (*Raabe*)

More matter with less art.
SHAKESPEARE.

NIJMEGEN
FIRMA H. TEN HOET
1895.

Onuutsprêkelek geachte *Mienheer Hildebrand!*

Oe zal zèker wel érig vrimd upkieken as oe dit buukske kriegt, en meugelik wel dinken, dá's van un vurwaond mins, die gemeind het, dat hi un verhaol, dát ikke begonnen heb, zou kunnen asmaoken.

En wá zã'k deur tēgen zeggen? De schien is tegen mien; en érig ook. Mar 't is alleenig oak mar die schien. Dã'k dit buukske heb gesrève, kan érig dom zien; dá zã'k nie tēgensprēken. Mar 't duul da'k er mee gehad heb, en dat oe aon 't end van de veurrède lēzen kan, was goed.

En as ik er dat duul nou mar mee bereik, kiek, dan kan 't mien niks niemendal schēle, of de minse mien al vur dom of vurwaond houwen. Un mins kent zich zelvrs toch het beste. En vurwaond bin ik niet; daorveur bin 'k nou niet dom genuug.

En dá kan 'k oe bewiezen oak. As 'k êrig dom of vurwaond was, dan zou ik mien dommigheid in déze nog probeeren

—

onder stuulen en banken te verstoppjen; en zeggen, dat muujelike dingen ook niet makkelik goed te doen zien; en dan zou 'k um de minsen zand in der oagen te geu-jen, hier nou aankommen met zon stuk of wat van die latienske dingsighee-jen, die net zoo goed as zooveule dooddeuners zien. Daor hèn-je, b. v. dat ding van Propertius:

In magnis et voluisse sat est,

en dat andere van Ovidius:

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Már dá doe ik niet.

Nou kan oe wel zeggen, da'k valsch speel; want da'k nou gebruik gemaakt heb, van wat ze, oe zal het zich wel herinneren! op de latienske schol Praeteritio of Paraleipsis nuumden. Mar ik mein het wézenlik, zoo as 'k oe gezeid heb. — Die ouwe latienske dingen zien ummers niks meer dan duukskes vur 't bluujen — dat van ou van Horatius: „Non lusisse pudet, sed non incidere ludum,” net zoo goed, as de miene!

Ik wou oe alleen nog mar vraogen, um, as oe dit buukske kriegt, de veurréde te lézen. As oe dan nog niet overtuugd ziet, dat oe doen mot wat daorin steet, dan mot oe, aste-blijf, het buukske zelve beginnen, en dan bin ik er niet bang veur, of oe zult er gouw genuug van hebben, en dan doen wat niet ikke alleen, mar een heele boel andere minse

met mien winsen. En geuj dan het buukske mar in de kachel; ik zal het oe nie kwaolek némen.

*Ik blief met gevuulens van de miste en grotste hoagachting
Mienheer Hildebrand!*

Oe onderdaonigste dienaar
GELRUS.

P. S.

Jao, dá ha'k host vergéten! Oe mot is léze, wat oe zelvvers gezeit het, aon het end van de familie Kegge:

„Ik durf zeggen, dat ik niet behoor tot de schrijvers, die er een genoegen in scheppen, hunne lezers met teleurstellingen te plagen. Dat is onbehoorlijk,” en wat daor verder nog up volgt.

Ziet oe, dat lé'k niet aon de groote klok willen hangen, en durrum ook niet ien de veurréde gezet. — Dat is voer oe alléén!

VOORREDE.

(BEVATTENDE DE REDENEN DIE DEN AUTEUR BEWOGEN
HEBBEN, EEN VERVOLG EN SLOT VAN „GERRIT WITSE” TE BEDENKEN,
TE SCHRIJVEN EN TE LATEN DRUKKEN).

CETERA DESUNT.

Ik herinner mij nog zeer goed — ik zal niet zeggen, alsof het gisteren pas gebeurd was, want er zijn tientallen van jaren over heen gegaan — welke mijne boosheid was, — ja boosheid, kwaadheid was het! — toen ik, als jongen, de Camera Obscura lezende, aan het eind van — neen midden in het vijfde hoofdstuk van Gerrit Witse, die rampzalige woorden las: Cetera desunt. Ofschoon 15 jaar oud, had ik nog geen Latijn geleerd, (dat kwam door de „Engelsche ziekte” waaraan ik lang geleden had en die mij in alles achterlijk heeft gemaakt), en wist dus niet wat die woorden eigenlijk beteekenden; maar dat ze aan 't verhaal, dat juist daar zoo mooi begon te worden, een eind maakten, zag ik.

Ik was boos, zeide ik. En was dat zoo erg, dat ik het boek neerwierp en uitriep: „En nu wil die Hildebrand nog wel de vriend heeten van een Hollandschen jongen! Een

mooie vriend! Een kwelduvel, en niets meer!" En jaren lang wilde ik niets meer weten van de Camera en van Hildebrand.

Maar ook deze boosheid, van een anders wel licht opvliegenden maar geen haatdragenden jongen, sleet mettertijd; en sedert heeft mij de Camera nog menig genoegelijk uur gegeven: een genoeg en echter, ik behoeftde het wel niet te zeggen, van een anderen aard. De Camera toch is eigenlijk niet geschreven voor jongens van 15 jaar; kan door hen niet worden gewaardeerd. Doch ik moet mij hier voorzichtiger uillaten. Ik had haar op 15jarigen leeftijd niet kunnen waardeeren. De tegenwoordige jongens van dien leeftijd zijn wat vroeger en meer ontwikkeld, dan ik en ook mijne tijdgenooten het toen waren. Voor die ontwikkeling bewijzen (bewijzen zijn wat anders dan gronden) aan te voeren, is niet noodig.

Ook dezer dagen nam ik de Camera weer eens op, en vermaakte mij in haar altijdblijvende frischheid. Ik las ook nog eens den Gerrit Witse. Eerst de vier hoofdstukken, toen „Gerrit's promotie" in het „Na vijftig jaren" en eindelijk ook het vijfde hoofdstuk met zijn veelbelovend opschrift: „Dokters lief en leed".

Terwijl ik daar nu weer las: „Maar morgen — Cetera desunt" — gevoelde ik mij in eens weer de jongen van 15 jaren. Ik zat weer in de vensterbank der voorkamer van het ouderlijke huis en doorleefde, in mijn herinnering, al de teleurstelling, al de woede, toen door mij gevoeld. — En toen ik weer in mijn eigenlijken leeftijd teruggekeerd was, en weer op mijn eigen gemakkelijken stoel in mijn kamer zat, lachte ik wel om die jongenswoede, maar gevoelde er toch geen sikkepitje berouw over. En toch is zulk een toestand van woede eene verkeerdheid; en het er toe terugkeeren

zonder berouw kan bezwaarlijk goed genoemd worden.

Toen ik dit, maar eerst later, bedacht, kwam de vraag bij mij op, of het niet de plicht is van iederen weldenkende, zulk een toestand bij anderen, zooveel mogelijk, te voorkomen? En of het niet anderen jongens, mogelijk ook wel meisjes, zou gegaan zijn als mij; en zou blijven gaan, zoo lang als de Camera gelezen wordt? En dat laatste zal zeker gebeuren, zoolang er nog gevoel voor humor en voor onze taal is; zoolang als er nog Hollanders zijn, die, niet alleen theologiseeren, wat meer en meer in onbruik geraakt, maar ook politicceeren, polemiseeren, socialiseeren en niet het minst van allen pragmateueeren. ¹⁾ En moeten nu, vroeg ik mij zelven verder af, die jongens, altijd maar door, tot zulke, ook voor hun physiek nadeelige, opwelling van drift gebracht worden?

„Neen, dat mag niet!”

„Wat is er dan tegen te doen?”

„HiIdebrand te persuadeeren, desnoods te forceeren, dat cetera desunt uitteschrappen, en den zin: „maar morgen” af te maken, en daarachter zooveel zinnen en bladzijden te voegen, als noodig zijn, om Klaartje Donze op eene geleidelijke, den lezer volkomen voldoende, en de familie Symens te Sprankendel met blijdschap en dankbaarheid vervullende, wijze tot Mevrouw Witse te maken.

Te persuadeeren, hoe?

Door hem te wijzen op allerlei door hem zelven gezegde dingen; als 1°. dat hij in de Narede van de Tweede Uitgave der Camera nog eenige nieuwe vertooningen heeft beloofd. Dat een verstandig man, als hij, nooit aan nieuwe vertoo-

¹⁾ Er op uit zijn om geld te verdienen.

ningen begint, vóórdat de oude klaar zijn. En dat dus de conclusie voor de hand ligt, dat hij de rest van Gerrit Witse in een laadje heeft liggen; want dat niemand ooit gehoord heeft, dat zijn manuscripten, zooals dat van vader Trommius, verbrand zijn.

2°. dat volgens zijn eigen verklaring in het „Bijvoegsel der derde Uitgave” reeds eenige schetsen gereed lagen, en dat daaronder ongetwijfeld de rest van Gerrit Witse was. Om dezelfde redenen als sub 1; en ook omdat hij een eertijk man is, die zijn beloften trouw nakomt, (al wacht hij er soms wat lang mee, b.v. meer dan 50 jaren). En hij had beloofd — zie het opschrift van hoofdstuk V, te vertellen van Dokters lief! en heeft daar niets van verteld, — en

3°. dat die versregel van Horatius waarop hij zich vroeger beriep, nu voor hem volstrekt niet meer geldt. Hij geniet nu een otium cum dignitate en is op een leeftijd, waarop het ludere niet verboden, maar zooals de grijze Æsopus, toen hij met noten speelde, zeide, nu en dan zelfs bepaald noodig, is:

..... *Ludus animo debet aliquando dari*
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

Hij heeft ook al een deel van dat otium, en daarvoor zijn wij dankbaar — maar niet voldaan — gegeven aan werk dat betrekking heeft op de Camera, en ons Witse's promotie verteld; en hij deelt dus deze beschouwing over dat ludere. En ten slotte weet hij, dat, zooals Plato ons vertelt, de wijze Socrates nog in de laatste dagen voor zijn dood, in de gevangenis, eenige fabels van Æsopus in versmaat overbracht; en dat werkje was voor dien man, die de philo-

sophie devocatam e coelo in urbibus collocavit et in domos introduxit, toch zeker wel een ludus.

Maar als dat alles nu nog niet helpt?

Dan is er nog één middel, dat ongetwijfeld doel moet treffen; hem moet forceeren, of ik heb Hildebrand's Voorrede voor zijn „Na vijftig jaren” niet begrepen, en mij uit al zijn Punt dichtjes en „Verpoozingen” een slecht idee van hem gevormd. — Ik zal dien „Gerrit Witse” eens afmaken en dan zal Hildebrand over het verbroddelen van zijn zoo mooi opgezet stuk, over den stijl, de taal, de woordenkeus, de ideeën, den ideëgang, 't gebrek aan humor, de misvorming van de karakters zijner personen zoo verdrietig worden ('t spijt mij anders wel, dat ik hem dit verdriet niet sparen kan), dat hij zijn gesloten laadje openmaakt, er zijn rest van Gerrit Witse uithaalt, nog eens naleest, mogelijk hier en daar wat schaaft of scherpt, en naar de firma F. Bohn stuurt, om in de eerstvolgende nieuwe uitgave te worden opgenomen, mogelijk wel met een punt dichtje tegen

GELRUS.

Sprankendel.

VERVOLG EN SLOT VAN GERRIT WITSE,

ZOOALS ZICH DIT IN HET BREIN VAN GELRUS ONTWIKKELD
HEEFT.

MAAR MORGEN.... morgen zou hij haar weer zien, — zou hij bij haar komen in *haar* huis — en nog wel op *haar* verzoek! En hoe had zij gebloed, toen zij dat vroeg! En had hij dien blos ook niet behoorlijk gereciproceerd toen hij antwoordde? Hoe geheel anders deze ontmoeting, dit afscheid, dan dat van vóór twee jaren, toen haar laatste woorden tot hem: „O, een voetreis, een geleerde reis zeker, mijnheer Witse,” hem de tranen in de oogen hadden doen springen.

En daar stond hem in eens, dat te zijner eere (?) aangerichte feest in 't ouderlijke huis duidelijk voor den geest; — die misselijke Wagestert, die onuitstaanbare mevrouw Stork; de door moederlijken trots en liefde met blindheid, ongevoeligheid en onverstand geslagen, anders zoo goede, mama; en dan die fat, die niets beteekenende, die verfoeilijke Hateling; — en ook — dat noodlottige kopje koffie en de grijs gros-de-Naples

japon van juffrouw Klaartje Donze; en de armzalige figuur van den betoederden kandidaat, Gerrit Witse, *kandidaat in de medicijnen*, summa cum laude — alsof dat wat gaf! — *maar novitius*, groen, onnoozele groenste groen, in 't zooveel belangrijke vak van de *Ars amandi nec non et placendi*."

Maar weldra werden al deze zwarte akeligheden verdreven door het in vollen luister op den voorgrond tredende, beminnelijke beeld van het prachtig ontwikkelde, hem zoo dadelijk herkend en zoo vriendelijk behandeld hebbende *Klaartje!* En met *Klaartje* hield hij zich verder geheel alleen bezig, op zijn ganschen terugweg naar de stad. Hij sprak met haar, luisterde naar haar, door hem ingegeven, antwoorden. Hij maalde zich zijn ontvangst op Wildhoef, den volgenden dag, in allerlei steeds aangener, bemoedigender vormen af... en nu en dan, als hij iets heel moois (als eene uitnoodiging van mijnheer Donze om het bezoek te hervatten, of een nog vriendelijker invitatie van mevrouw om de volgende week, op een door hem te bepalen dag, familiaar te komen eten — of een lief woord of vriendelijken blik van *Klaartje*) bedacht had, vloog zijn stok, zelfs tweemaal zijn hoed, in de lucht.

Gerrit was, waaratje, in eens weer, tot over de ooren, verliefd op *Klaartje Donze*; en de snoodaard vergat, in zijn onvergeeflijk egoïsme, in zijn autopathie, geheel en al de doodzieke Barte Symens en de zorgen en angsten harer moeder.

Hij haastte zich ook volstrekt niet om thuis te komen. Een paar malen bleef hij stokstil staan; en eens sloeg hij zelfs, zonder er iets van te merken, dat hij den

straatweg verliet, een zijweg met mul zand in, die hem na een half uur gaans bij een boerderij bracht, die hij mogelijk binnen zou geloopt zijn, als niet een woedende, gelukkig vastgebonden, keeshond, hem door zijn vervaarlijk geblaf en rukken aan zijn ketting, tot de werkelijke wereld terug had gebracht.

De schemering was dan ook reeds haast voorbij, toen hij in de stad kwam. — En toen was het bijkans een wonder, dat hij er aan dacht, nog even bij den ouden medicus, zijn patroon, aan te loopen, om dezen verslag te geven over den toestand der kranke. Zeker is het, dat hij dit totaal zou vergeten hebben, zoo niet de onbewuste bewustheid ¹⁾ bij hem geleefd had, dat hij diens toestemming noodig had, om ook den volgenden dag de praktijk op Sprankendel waartenemen.

Het verslag, dat hij den ouden collega gaf, was echter zoo weinig klaar, — Klaartje's beeld verdreef gedurig Barte's beeld! — dat de oude man hem hoog ernstig en met een bedenkelijk gelaat vroeg, of hij ook iets van een zonnesteek gevoeld had, hem bij den arm greep, en zijn pols voelde, en eindelijk uitriep: „Veel te snel, veel te snel. Dadelijk naar bed! Compressen met koud water en een heel warme kruik, en de compressen alle kwartier vernieuwd. Maar ik ga zelf met je mee om je hospita de noodige orders te geven.”

O, Amor! O Eros pandêmos! O Noordsche Freia!
 Dem armen Gerrit ward von alle dem so dumm
 Als ging ihm ein Mühlrad im Kopf herum!

¹⁾ Een prachtig oxymoron. (Opmerking van den zetter.)

Met afwerend gebaar hoorde Gerrit 's ouderen collega's woorden aan, terwijl, voor het oog zijns geestes, weer een kopje koffie opdoemde, dat zich weer zoo ongelukkig uitstortte waar hij 't niet wenschte.

„O neen, collega!” stootte hij haastig uit. Hierboven (en voor de grooter duidelijkheid wees hij op zijn hoofd) is alles in orde, al ben ik zeker verward geweest in wat ik gezegd heb.... Maar ik was nog zoo geheel onder den invloed van een ontmoeting, die ik gehad heb....

„Ze hebben je toch niet onderweg aangerand?” viel de collega hem, met bijkans wilde oogen, in de rede. De laatste jaren hebben we van zoo iets, hier in de buurt, niets gehoord!”

„O neen!” antwoordde Gerrit. „'t Was geen onaangename ontmoeting. Een oude kennis, die ik in geen twee jaren gezien had!”

„En toen wat opgewonden!” viel de oude in, — waarop Gerrit, niet wetende, wat hij verder zou zeggen zweeg, en de andere nu voortging:

„Wat oude dwaasheden opgehaald, alsof je nog student waart, in 't Witte Paard, tot *verkoeling*, een paar flesch Rijnwijn gedronken, je verlaat; en toen, met verhitten kop, je buiten adem geloopt. Ja ik ken al die dingen.”

Gerrit wist niets beter te doen dan even te knikken op die laatste woorden. Maar de oude man, die meende dat dat knikje alles gold, wat hij gezegd had, wreef zich, denkende aan wat hij zelf eens als jong dokter had uitgevoerd, welgevallig de handen, en zei:

„Kom aan, Witse, vertel me nu nog eens, maar gelyk en duidelijk, zonder gezonde meisjes er bij te halen,

al wat je mij van de zieke te zeggen hebt: — opdat ik zien kan, of ik, met geruste conscientie, je er morgen weer heen kan laten gaan.”

En Gerrit was nu zoo duidelijk in zijn rapport, dat de oude man er over tevreden was. Met Gerrit's verordening evenwel, dat er veel frissche lucht in de ziekekamer kwam, kon hij zich niet vereenigen. Hij was van de oude leer; — Gerrit van de nieuwe, dat, ook voor de zieke zelf, frissche, zuivere lucht een eerste vereischte tot herstel is. — Toch gaf hij Gerrit, op diens vraag, of hij den volgenden morgen weer naar Sprankendel zou gaan, het gewenschte antwoord; maar onder de voorwaarde:

„Geen nieuwe ontmoetingen hoor! en zeker niet vóór het bezoek bij de zieke is afgelegd.”

Deze voorwaarde, gewijzigd als zij was door het het laatste toevoegsel, kon Gerrit aannemen.

LEED EN LIEF.

Toen Gerrit thuis kwam, berichtte hem zijne hospita, dat er reeds tweemaal een heer geweest was, die hem wenschte te spreken.

„En wie was die heer?” vroeg Witse.

„'t Was een vrimde, meneer! Hi wont hier niet in de stad! anders most ik hem wel kennen” antwoordde de juffrouw.

„Hij heeft dus zijn naam niet gezegd, of een kaartje achtergelaten?” ging Witse voort.

„Nee, meneer! 'k hen um dur wel nao gevraagd; mar hi wou um nie zeggen. Hi wou meneer verrassen, zei hi; oak het hi gezeid, dat hi meugelik van aovend, tēgen half tien, nog is terugkwam, en anders mērgen, nao 't ontbiet.”

„Morgen na het ontbijt kan ik niemand spreken, juffrouw. Ik moet al bij tijds uit. — Ik zal zelfs nog een half uurtje vroeger ontbijten dan gewoonlijk. Reken daarop.”

„'k Zal er veur zurgen, meneer. Mar as die meneer dan laoter is komt?”

„Dan zeg je hem, dat ik heel vroeg uit *moest* om een buitenpatiēnt te bezoeken, en vraag je hem zijn naam en waar hij logeert, en wanneer ik hem thuis kan vinden, daar ik dan bij hem zal komen.

„Heul goed, meneer!”

Gerrit stak het licht op; dat deed men toen nog zelf; haalde een flesch Rijnwijn uit het mandje onder in zijn hoekkast: (jonge doktoren hielden er toen nog geen wijnkelder op na) schonk zich een glas in; zou, als Hildebrand hem, niet door zijn spotten, het rooken afgeleerd had, een fijne sigaar hebben opgestoken, en vleide zich neer op zijn canapé, en zijn gedachten vloegen al weer naar Klaartje.

Hij mocht zoo een half uur gelegen hebben — de flesch was half leêg — en was juist in zijn gedachten bezig met het formulieren eener hartverteederende liefdesverklaring, die hij echter niet zoo gemakkelijk vond, als hij 't wel eens gedacht had, toen de juf-

frouw klopte, en op zijn Ja! binnen gekomen, zeide:

„Meneer, daar is die meneer weer!”

„Verzoek mijnheer maar boven te komen. Ik zal wat bijlichten!” zeide Gerrit opstaande.

„Hier is hij al!” klonk het van het portaal. De stem was Gerrit wel niet geheel onbekend, maar hij wist ze toch niet zoo dadelijk thuis te brengen. De eigenaar dier stem trad de kamer binnen, en Gerrit deed een paar stappen naar hem toe, maar bleef zoodra hij hem herkend had stil staan „zoo verbouwereerd,” zoo als de juffrouw tegen haar man zeide „en zoo verschrokken, as of hi den duvel in levendigen lieve veur zich zag.” Hij werd bleek en zijn knieën knikten.

„Nu, je behoeft niet zoo te schrikken, Witse. Ik ben geen Jobsbode. Wees gerust: Je oudtjes zijn in blakenden welstand, en ik breng je hun hartelijke groeten,” zeide de vreemde meneer, en stak Gerrit de hand toe.

Gerrit had hem liever met een der lagere deelen van zijn lichaam de kamer weer uit, en de trap af, geholpen, dan dat hij hem de hand der vriendschap bood, maar maakte van den nood een deugd, en deed wat hij niet laten kon. Hij duwde zijn stijf uitgestrekte vingers tegen de hand van zijn bezoeker, den heer *Hateling*.

Niemand was Gerrit, sedert dien bewusten avond, antipathischer dan *Hateling*; en hij had nu werkelijk liever met een koud compres op zijn hoofd en een warme kruik aan de voeten in zijn bed gelegen, en getuurd zelfs op het v. d. P. G. gezicht zijner hospita, dan één soi-disant vriendelijk woord wisselen met dien verwaanden *Narcissus*.

Maar er was niets aan te doen. Hij moest Hateling verzoeken plaats te nemen, en hij deed het. Hij moest hem zelfs een glas wijn aanbieden, en zelf dat glas uit de kast halen. En ook dat deed hij; maar zoo de wijn Hateling mondde, was 't Gerrits schuld waarlijk niet. Hij moest ook nog ten slotte de conversatie ophouden of ten minste aan den gang brengen.

„Hoe kom jij zoo in eens hier!” begon hij.

„Ik ben op raad van mijn dokter voor mijn gezondheid op een voetreis!” antwoordde Hateling.

„Ben je dan ziek geweest?” vroeg Gerrit weer.

„A Dieu ne plaise!” antwoordde hij. „Maar ik verbeeldde mij, dat, door dat vele en lange zitten op 't kantoor, mijn goede teint wat geleden had; en toen heb ik een dokter gevraagd....

„O, ik begrijp 't nu al,” viel Gerrit in. „Maar vertel me nu eerst nog wat van mijn ouden heer en oude vrouw.”

En Hateling gaf, met de hem eigen bespraaktheid, de verlangde inlichtingen, en ging toen over tot de Vernooy's, wier groeten hij ook overbracht aan Gerrit, en zeide vervolgens, dat hij ook nog ergens in de buurt de groeten van mijnheer en mevrouw Vernooy had over te brengen.

„En bij wie, als ik vragen mag?” vroeg Gerrit, die 't zeer goed begreep, en wiens hart popelde.

„Ja, raad dat eens!” zei Hateling, met een allerbekoorlijkst lachje, dat zelfs een meisje niet kwaad zou hebben gestaan, maar dat hij ook voor den spiegel had leeren maken.

„Hoe zou ik dat kunnen?” vroeg Gerrit. „Ken ik al de kennissen van de Vernooy's! Hoe groote vrienden

't ook waren van mijn ouders, ik ben er in de laatste vijf jaar geen tienmaal aan huis geweest.

„Nu, ik zal 't je maar zeggen. Bij de familie Donze, die hier ergens op een buiten, Wildhoef heet het, geloof ik, woont. Ik wou die juffrouw Klaartje, naast wie ik toen bij jelui aan tafel gezeten heb, en die ik een alleraardigste meid vond, nog wel eens zien; en de oude moet ook nog al schijven hebben. En nu heb ik die goeie mevrouw Vernooy, entre-nous een onnoozel sukeltje, weten te persuadeeren, mij een paar brieven, een voor mevrouw en een voor Klaartje, en ook nog een miniem pakje voor de laatste mee te geven, om zoo een introductie te krijgen op: hoe heet het ook weer, Wildlust?” en hij zag Gerrit vragend aan, die leugenaar als hij was, de schouders ophaalde.

„En nu ga je,” ging Hateling voort, „zeker met mij mee. Ik heb 't uitdrukkelijk aan mevrouw Vernooy moeten beloven, je mee te nemen. Ik denk bepaald, dat je oude Rotterdamsche vriendin je gaarne de praktijk bij haar familie zou gunnen. En ik beloof je, dat als er maar eenigszins de gelegenheid toe te krijgen is, ik je roem als doktor zal uitblazen, en zeggen, dat ik zelfs gehoord heb, dat ze er te Leiden over denken, om je eerstdaags professor te maken.”

Gerrit wenschte Hateling niet slechts naar de Mookerhei, zooals men dat in Gelderland doet, maar ten minste naar de maan. Al de akeligheden van dien feestavond werden hem, als met gloeiende ijzers, weer in den geest, ik wil zeggen, in de hersenen, gebrand. Maar hij wilde zich, vooral tegenover dien Hateling, in niets blootgeven en zeide:

„Ik bedank je zeer voor je bereidwilligheid om, te mijnen voordeele, je geweten met leugens te bezwaren; en zou je, ook in je eigen belang, raden het niet te doen. En verder moet ik je zeggen, dat, tot mijn spijt (die leugenaar) mijn praktijk mij niet toelaat, die visite met je te maken.”

„Zoo, heb je 't al zoo druk!” zei Hateling, nu met een ongeloovig, ook bestudeerd lachje. „Dat had ik niet opgemaakt uit hetgeen me je juffrouw van middag zeide.”

„Ik neem,” antwoordde Gerrit, „de laatste dagen de praktijk waar voor een ouden collega, die niet heel wel is; en moet er morgen al bij tijds uit, om een zware zieke buiten de stad te bezoeken,” en hij begon geweldig te geeuwen.

„Ik zal je dan maar niet langer ophouden; te meer daar ik zie, dat je slaap hebt. 't Spijt me intusschen, dat je niet mee kunt gaan.... Je weet niet, hoever dat buiten van hier is?” vroeg Hateling.

„Hoe zou ik dat weten?” antwoordde Gerrit. „Ik ben er nooit geweest.”

„Ja, zie je, ik zou anders je raad gevraagd hebben, of ik te voet of in een net rijtuigje zou gaan? Je komt zoo licht geéchauffeerd en bestoven aan!” ging Hateling voort en wierp daarbij een blik op zijn verlakte schoenen.

„Ik zou in allen gevalle maar een rijtuig nemen en dan met twee paarden, dat is hier zoo de mode,” loog Gerrit. Wat hij wenschte, dat daarbij gebeurde, zeide hij maar niet, omdat het den schijn zou kunnen gehad hebben, dat hij, van een gebroken arm of been, nog eenig medisch voordeel had willen trekken.

„Zal ik soms ook je complimenten overbrengen aan juffrouw Donze, en vragen of het ongeval met dat kleedje door een of ander der aan de hand gedane middelen geredresseerd is!” vroeg Hateling, opstaande, terwijl Gerrit de lamp opnam, om de trap voor hem te verlichten.

„Loop naar de maan!” antwoordde Gerrit nu knorrig. „Hoe minder jij je met mijn zaken bemoeit, hoe liever het mij is, en steeds zal zijn!”

„Dit is juist niet bepaald vriendelijk!” merkte Hateling op. „Maar ik vergeef het je. Herinneringen aan onhandigheden brengen iedereen uit zijn humeur!”

Daarop ging hij de trap af, in de meening dat Gerrit hem behoorlijk uitgeleide zou doen tot aan de huisdeur. Maar Gerrit bleef stil boven en riep: „Je zult er wel uitkomen! niet waar? Licht de klink maar op. Wel thuis.”

„Ik zal je morgen avond komen vertellen wat een genoegelijken dag ik gehad, heb en hoop je dan in een betere stemming te vinden!” riep Hateling van de huisdeur, die hij wagewijd liet openstaan.

Gerrit schelde en zeide tot de juffrouw: „Als die mijnheer morgen weêr komt. zeg je, dat ik niet thuis ben, en dat je ook niet weet, wanneer ik thuis kom.”

„Begrêpe, meneer. Hêt meneer nog iets neudig?”

„Nee, dankje! maar denk er om, een half uur vroeger.”

„k Zal 't niet vergête, meneer. Goeie nacht, meneer.”

Maar een goeden nacht had dokter Witse niet. Geen Klaartje meer alleen, maar Hateling, of Hateling en

Klaartje spookten voor zijn geest, en verhinderden hem den slaap te vatten, voordat de zon reeds aan den hemel stond. En toen nog kwamen nare droomen, van Klaartje's hit op hol... en Klaartje en Hateling samen in den hittewagen, en wat dies meer zij.

Om half acht had de juffrouw herhaaldelijk aan zijn slaapkamer geklopt, voordat zij antwoord van hem kreeg.

„'t Ontbiet steet klaor, meneer, en het theewaoter is al boaven!” zei de goede ziel, die bezorgd was dat meneer soms weer mocht inslapen.

Gerrit stond haastig op. Het koude water aan zijn slapen deed hem goed, — en met iets als een bitteren glimlach dacht hij aan de koude compressen, die zoo kwaad niet zouden geweest zijn.

Ruim een half uur later vinden wij hem op weg naar Sprankendel, in dezelfde kleeding als den vorigen dag, net, maar eenvoudig. Het beste, voor deftige visites bestemde pak, dat hij eerst, om het op Wildhoef te brengen bezoek, had willen aantrekken, had hij, bij nadere overweging, weêr weggehangen. Liefst had hij ook in zijn uiterlijk, zijn kleeding, *niets* van dien fatterigen Hateling. „Laat men contrasten vinden tusschen hem en mij, zooveel men maar wil — maar geen enkele overeenstemming,” zeide hij tot zichzelf.

De frissche buitenlucht — er woei een stevige N. O. wind — deed hem goed. De gedachte aan de zieke, die hij ging bezoeken; de vraag: in welken toestand zal ik haar vinden, rees bij hem op. En hij deed zichzelf verwijten, dat hij zijne schoone roeping zoo geheel vergeten had. „Zal ik ooit een goed dokter kunnen zijn, iemand die met en voor zijn zieken leeft, als ik mij zoo laat

influenceeren, zoo ongeschikt maken door — neen niet door een Klaartje Donze, dat zou men mij nog kunnen vergeven, maar door iemand als dien Hateling?" En daar doemde die verschijning weer op voor zijn geest, en de goede Gerrit werd radeloos, zoowel om dien Hateling, als door de volslagen onmogelijkheid om *niet* aan *hem* te denken.

Eindelijk naderde hij de boerenwoning. Mieke was bezijden het huis bezig met wat hout te hakken, dat dienen moest voor het koken van het middagmaal. Gerrit ging naar haar toe, en vroeg evenals den vorigen dag.

„Hoe gaat het met Barte?"

Mieke met den rug naar hem toegekeerd, had hem niet zien aankomen, schrikte, keerde zich haastig om en antwoordde:

„Gunst, ziët oe daor al, dokter! Och, ik g'leuf, dat et gouw aon en end zal zien! Ze leit zoo stil!"

„En hoe is de nacht geweest?" vroeg Gerrit.

„Aokelig, ien één woord, dokter. Ze hêt den heelen nacht gedreëid ien der bed, en heël veul geprot; en dan zo'n gekke praot, alles deur mekander," antwoordde Mieke

„Heb jij gewaakt?" vroeg Gerrit. „En heeft je moeder wat geslapen? Heeft ze de druppeltjes ingenomen?"

„Ik heb de veurnacht gewakt, met moeder, dokter. Maor 't goeie mins is er bij ien slaop gevallen!" was 't antwoord.

„Dat 's goed," zei Gerrit. „Slaapt ze nog?"

„Ik geleuf het wel!" zei Mieke.

„En is Barte nu alleen?" vroeg Gerrit verder.

„Neê, dokter. Gilles zit in de kaomer bij her.”

Gerrit, gevolgd door Mieke, ging naar binnen. Gilles stond op, maar Gerrit wenkte hem stil te zijn. Hij ging naar het bed. De zieke lag rustig, al ging haar adem ook nog wat snel. Hij legde de hand op het voorhoofd, en vond dit wat klam, vatte toen haar hand, die ook klam was, stopte deze onder het dek, en trok het dek wat op.

„Ligt ze zoo al lang?” vroeg hij aan Gilles op bijna fluisterenden toon.

„Lo'k is zien. En half uurtje, dink ik, dokter!” antwoordde Gilles. „Van te veuren het ze oak wel stil gelêgen, mar niet zoo stil als nou. 'k Hew al gedocht, of 'k moeder niet zou gaon rupen; 't kon wel is gouw gedaon zien, is 't niet, dokter?”

„Ik hoop van niet,” antwoordde Gerrit. Ik geloof zelfs dat we op den goeden weg zijn, en dat we 't ergste gehad hebben. Ze moet nu heel stil blijven!”

„Meint oe dat wèzeli?” vroeg Mieke met een gespannen blik op den dokter.

„Ja zeker!” zei Gerrit, en hij wenkte den broer en de zuster, om even met hem naar buiten te gaan. „Ik geloof, dat ze spoedig in een rustigen slaap zal vallen, nu dommelt ze nog maar zoo wat; en dat ze dan zal beginnen te zweeten; en als dat goed doorzet, dan hebben we, met Gods hulp, het ergste gehad en begint de beterschap.”

„Och, as dat is waar mocht zien!” zei Mieke, en Gilles voegde er bij: „Och jao, wat 'n zègen zou dat wèzen. Dat mok is gouw aon moeder gaon vertellen.”

„Neen,” zei Gerrit. „Je moeder laat je rustig slapen.

Dat is hoog noodig voor haar. Ga jij maar weer naar binnen en houd je daar doodstil. Als Barte soms de handen boven het dek legt, dan leg ze er weer onder, maar heel zachtjes; en als ze soms onrustig wordt, dat ik niet denk, dan roep je mij. Ik blijf nog een half uurtje hier, en zal zoolang in 't hutje gaan zitten, daar kun je mij vinden. Ik wil eens afwachten of dat zweeten doorzet, en straks ook wel even je moeder zien."

Gerrit ging naar het hutje, een eenvoudig prieeltje, gevormd door een treuresch, waaronder een bank en een ruw vierkant tafeltje stonden. Weldra kwam Mieke bij hem, en vroeg of hij ook liefde gediend te zijn van een glaasje melk of een kopje koffie.

"Graag een kopje koffie; en als je soms nog mi~~k~~ in huis hebt, dan wil ik ook daarvan graag een sneetje hebben." Gerrit wist reeds, dat men den Gelderschen boer (wel te verstaan, dien van vóór nu 50 jaren) geen grooter plezier deed, dan wanneer men van zijn koffie dronk en zijn brood at. En nu betrekkelijk gerust gesteld ten opzichte van de zieke Barte, wilde hij zich meteen de gelegenheid verschaffen, om van Mieke het een en ander over Klaartje en haar familie te weten te komen.

"Ik zal me hosten om oe daodelijk een kupke koffie te kunne gève, dokter!" zei Mieke. "Mar nim oe mien 't nie kwaolijk; dinkt oe nou wèzelik ien alle ernst, dat Barte wèr bêter zal worden."

"Zeker, in allen ernst! Als er niets bij komt, zal je eens zien, hoe gauw ze weer opknapt."

"Och, as dat de goeie God is gaf!" zuchtte Mieke.

„Ja Mieke, van dien moet het komen. De menschen kunnen wel zichzelf en anderen ziek maken, maar gezond maken, dat doet en kan onze Lieve Heer alleen. Als Hij niet helpt, als Hij 't niet wil, dan kunnen de knapste dokters niets.”

„Dus oe viend Barte van daog zoo veul bèter as gisteren. En Gilles en ikke, we hewe mekaar al gezeid, ze hâlt den aovend niet! Mar oe wit dat bèter, daor ziet oe ook dokter veur. Mar met dat praoten kumt er de koffie niet!” en weg wipte zij.

Tien minuten later kwam zij eerst met het pronktafelblad, en daarna met haar koffieketel en verdere ingredienten, en ten derden male met de mik en de boter.

„Maak mij eens een lekkere boterham klaar!” zeide Gerrit.

Zonder iets te antwoorden liep zij weg, bedacht zich onder 't gaan en riep: „Daodelijk dokter!” Ze had gezien, dat haar handen nog wel even onder de pomp konden, en dan even aan een handdoek of de schort.

Terwijl zij nu, teruggekomen, de mik sneed en smeerde en de koffie inschonk, begon Gerrit:

„Die juffrouw, die ik gisteren hier gezien hebt, komt zeker nog wel eens hier!”

„O, heel druk!” antwoordde Mieke. Zommers host elken dag. 't Is een allerlieft mins, en zoo niks trotsch, en zoo ien alles belangstellend, krek as heur moeder, mamma wou 'k zeggen. Mar de dokter kent heur zelf, zoo as 'k gisteren gezien heb?”

„Kennen eigenlijk niet!” zei Gerrit. „Maar ik heb haar vroeger eens, 't is al een paar jaren geleden, ont-

moet, toen ze te Rotterdam logeerde, bij haar tante."

"O, bij die dikke mevrouw, hoe hiet ze ok weer? 't Is meneer zien zuster!" riep Mieke uit.

Gerrit knikte van ja.

"Nou, wa 'k zeggen wou, ziet oe, deze boerderij heurt aon her vaoder — pappa wi 'k zeggen; en toe mien vaoder zaoliger, die nou al acht jaor dood is, ziek was, en hi is lang ziek gewist, toe kwam de juffer — we zeien toe nog Klaor tegen her — iederen dag met mevrouw of met de juffer, zon vrimde, bij wie ze leerde za 'k mar zeggen, heuren, hoe't mē vaoder gieng, en brocht dan altied wat vur um mee, dat um most versterken of lekker smaoken. En van dien tied af kumt ze nou nog gedurig, of te voet of met het waogentje, as ze ten minste niet uut loozeeren is, en prot dan ôver alles. Soms wel 'n half uur lang, as ze mēkt dat we de tied hebbe. En 't is net as of ze dat aon onze gezichten zien kan. Ze kiekt dan ook weergaos goed uut hur oogen. En we hewe al gezeid: as ze dat nou ok mar doet, as der 't een of ander mansmins um hur kumt. Want ziet oe, 't zou zunde en jammer zien, as zon deur en deur goeie ziel gin bôvenste man kreeg; en as dà mooie spul van Wildhoef en wat er bij heurt is ien handen viel van zon man as jonker Knul, die er alles deur gelapt het en zen vrouw en kienderen êrem gemakt."

"Heeft juffrouw Donze dan geen broers ofzusters?" vroeg Gerrit.

"Wel gehad, dokter, een zuster en twee bruurtjes. mar die zien dood. De laoste is — lo 'k is zien — gesturven vur host twee jaor; dat was 'n bruurtje, een

jungske van een jaor of twaolef. En dat hebben ze zich daonig aongetrokken. Mevrouw is nooit weer goed gezond gewist sins dien tied; verleeje jaor is ze zelfs êreg ziek gewist, bij de dood af; en juffer Klaortje is al dien tied nie mur uut wêzen lozeeren."

"En wat is mijnheer Donze voor een man?" vroeg Gerrit.

"'n Bôvenste beste pachtheer, heur, niks inhaolig. Hi lot de boereminse lêven. Mar wa za 'k zeggen; hi is wat eenzelvig, en dat was hi vroeger niet. Of da nou kumt, umdat ze hum erges uut geknikkerd hebben — waaruut weet ik nie, ik bin mar zon boere-meid! — of umdat hi zich schaomt, dat hi altied met 'n stukske mot loopen, siet hi van 'n peerd een schup têgen zien knie het gehad, dat zon 'k oe niet kunnen zeggen. Hi kumt host nooit van zien plaats, behalve nor de kerk, en hoagst zelden nor de stad. Hier is hi zêker al in gin drie jaor gewist."

Intusschen had Gerrit zijn sneetje mik verorberd en zijn kopje leeggedronken, en hij verzocht nu Mieke, omdat het zoo goed gesmaakt had, om nog een sneetje en nog een kopje; en dan wou hij nog wel eens naar Barte en ook naar moeder gaan zien. En hij gebruikte dien tijd, om Mieke nog 't een en ander over de Donze's te laten vertellen. Hij hoorde onder anderen ook, dat er al tweemaal verteld was, dat juffer Klaartje aan 't verkeereren zou zijn; maar dat er niets van aan was geweest; en dat er gezegd werd, dat Mevrouw gezegd had dat zij haar dochter niet kon missen. En dat Mijnheer al dol, dolgek was met zijn eenig overgebleven kind, dat hij zeker zou bederven, als ze daar maar

aanleg toe had; maar dien had ze niet. Dus, concludeerde Mieke, zoo gauw zon het trouwen van de juffer wel niet gaan, en de juffer had g'liek ook. Ze kon 't nêrges bêter hebben dan thuis. Mar toch as de rechte Jozep is komt, dan wêêt ik 't niet."

„Komen er veel bezoeken op Wildhoef?" vroeg Gerrit.

„'k Geleuf het niet, mar 'k zou het niet dinken," antwoordde Mieke.

Nu vooreerst genoegzaam ingelicht, stond Gerrit op. Hij ging eerst naar Barte, wier ademhaling nu kalm was, en die geducht begon te transpireeren.

„Dat gaat zoo goed als 't maar kan," zeide hij tegen den broeder en de zuster, die met spanning op een woord van hem wachtten. „Laat haar nu vooral rustig liggen. Als ze eens wakker wordt, zal ze wel weer spoedig inslapen; en als ze soms om drinken vraagt, dan geef je haar een slokje water, zonder te morsen, en niet te veel in eens. Zorg dat ze goed toegedekt blijft, trek het gordijn wat toe en zet de deur een eindje open; dat geeft frischheid."

„Mot het raom soms ook oopen?" vroeg Gilles.

„Neen, want daar komt zoo aanstonds de zon op. Stoot liever de luiken van buiten wat aan," antwoordde Gerrit, die zich daarop naar de oude vrouw begaf, die nog rustig sliep.

„Niet wakker maken, hoor! Als ze soms van zelve wakker wordt, ziet dan, dat je haar nog wat in bed houdt; en zeg haar dan, dat het met Barte beter gaat, maar dat die heel, heel rustig moet gehouden worden. Van avond kom ik nog eens kijken, en zal dan meteen een nieuw drankje meebrengen."

„Oe ziet wel vriendelijk!” zei Gilles. „Mar is 't niet te veul gevêrgd, dat oe ok nog de medicien draogt?”

„Die gaat in den zak!” antwoordde Gerrit. „Nu, tot van avond! Maar alles doodstil, hoor, en geen praatjes met de zieke! Verstaan?”

Gerrit verliet de boerenwoning met opgeruimder hart dan hij haar betreden had. Was die min of meer onverwachte gunstige wending der ziekte ook een goed voortteeken voor hem, voor zijne liefde? In allen gevalle kon hij nu bij Klaartje de bringer eener goede tijding wezen. Hoe zou het bodeloon zijn?

Wildhoef was een groot buiten, niet het buitentje Ruimzicht, waar Gerrit Klaartje voor de eerste maal gezien had en haar grootmama gewoond had. Dat huis was sedert afgebroken, omdat het in een te slechten toestand, en ook, wat de inrichting en verdeeling betreft, te ouderwetsch was, dan dat het voor iets anders dan een boerenwoning had kunnen gebruikt worden; en die wilde de heer Donze nu niet zoo dicht bij zijn huis hebben. De oude mevrouw was in de laatste jaren te veel lijdende geweest aan eene borstkwaal, dan dat zij werkvolk in hare woning had willen hebben, en te zeer gehecht aan het huis, waaraan zooveel herinneringen voor haar waren verbonden, om het, ook maar voor eenigen tijd, te verlaten. Met Ruimzicht waren ook de duiven verdwenen. Klaartje had wel een duiventil gekregen, maar niet in de onmiddellijke nabijheid van Wildhoef (het huis), daar de heer Donze, om allerlei redenen, deze dieren liefst niet op zijn dak zag zitten; en daardoor was hare liefhebberij voor duiven verdwenen.

Toen Gerrit op Wildhoef gescheld had, kwam Klaartje

juist de vestibule door. Dat schellen aan de *voordeur*, op dat vroege uur van den dag, was zoo iets ongewoons, dat zij onmiddellijk hare oogen naar die glazendeur wendde; en Gerrit bemerkende, liep zij zelve toe om hem te openen.

„Goede tijding! Ik zie het al aan uw gezicht, mijnheer Witse. Goddank!” zeide zij, en stak hem de hand toe.

„Ja, 't gaat gelukkig zoo goed als men maar wenschen kan, juffrouw Donze,” antwoordde Gerrit, die hare hand even zachtjes drukte.

„Wat zal het mama een plezier doen, als ze dat hoort! U wilt het haar immers zelf wel even mededeelen? Mag ik u verzoeken maar mee te gaan naar de huiskamer: daar zit mama nog.”

„Zeer gaarne,” antwoordde Gerrit. „Als u maar wil voorgaan, zal ik, als een lam, u volgen.”

Klaartje wendde bij het hooren dezer woorden even haar hoofd om, en opende haar mond om wat te zeggen... maar zeide niets. Zij maakte de deur der huiskamer open en verzocht Gerrit binnen te treden.

„Met uw verlof zal ik blijven volgen,” zei Gerrit, en aan zijn wensch werd voldaan.

„Mama, hier is dokter Witse, die ons de beste tijdingen van Barte Sijmens komt brengen,” zeide Klaartje.

Mevrouw Donze stond op, maakte een kleine buiging voor Gerrit en zeide: „Het is zeer vriendelijk van u, dokter, dat u aan het verzoek mijner dochter hebt willen voldoen. Ik ben u daarvoor zeer dankbaar!” Zij stak hem de hand toe en verzocht hem plaats te nemen, en ging toen, weer gezeten, voort: „U weet niet, hoeveel plezier het mij doet, dat het met Barte

beter gaat. 't Is zoo'n goed kind, en 't zou zulk een slag voor haar moeder geweest zijn, als zij haar had moeten missen."

"Er is alle kans op, mevrouw! dat Barte zeer spoedig aan de beterhand komt. De crisis is er van nacht geweest, en alle symptomen zijn nu zoo gunstig als 't maar zijn kan. Zij slaapt rustig, en de transpiratie, bij deze ziekte zoo afdoende zou ik bijkans zeggen, is met kracht begonnen," antwoordde Gerrit.

"Toen ik gisteren van Klaartje hoorde, dat de pastoor er was en de volle bediening zou plaats hebben, overeenkomstig uw advies, had ik eigenlijk alle hoop verloren," zeide mevrouw Donze.

"De crisis, Mevrouw," antwoordde Gerrit, "die gisteren nog te wachten was, kon evenzeer ten kwade geleid hebben als zij nu goed is afgelopen. En in die onzekerheid meende ik, dat het mijn plicht was, mij niet te verzetten tegen eene handeling, waaraan de betrekkingen der zieke zulk een groote waarde hechten." Gerrit wist, dat niet alleen jonge doktoren, maar ook oudere collegaas, wel eens verdacht werden, den toestand van zieken zwaarder voor te stellen dan hij werkelijk is, om, als de zieken later herstellen, voor buitengewoon knap gehouden te worden; en hij wilde niet, dat men ook hem van zulk een overdrijven zou gaan verdenken.

"U hebt volkomen gelijk. U mocht niet anders handelen. En hoe gaat het met de oude vrouw?" vroeg mevrouw Donze.

"De oude vrouw lag rustig te slapen, onder den invloed van eene kleine dosis morphine, gisteren avond gebruikt, en ook wel tengevolge van haar doodop zijn.

Ik heb gezegd, dat men haar moest laten slapen.”

„O, welk een geluk voor vrouw Symens, als zij wakker wordende het goede nieuws hoort!” riep mevrouw Donze met innige deelneming uit.

Maar wij laten het verdere gesprek over de familie Symens rusten, om met mevrouw en ook met mijnheer Donze kennis te maken.

Mevrouw Donze was, op het tijdstip dat wij haar hier aantreffen, eerst even veertig jaren, maar haar voorkomen deed aan een wat hooger leeftijd denken. Zij was tamelijk lang, maar mager en een weinig scheef aan eene zijde; een gevolg van de liefhebberij harer jeugd, om een wel niet grooten, maar goed gevoeden, hond veel en steeds op denzelfden arm te dragen. Haar oogen zoowel als haar haren waren donkerbruin; de laatste begonnen reeds te grijzen. Haar gelaat toonde, dat zij haar leven niet zonder diepgaande smartelijke ondervindingen doorgebracht had, en dat zijzelve, van nature niet sterk, nog de gevolgen eener ten vorigen jare doorgestane zware ziekte gevoelde. Maar zoodra zij met iemand begon te spreken, verspreidde zich over haar gansche wezen zulk een uitdrukking van wellillendheid, belangstelling en vriendelijkheid, dat men zich tot haar getrokken gevoelde, en ook den minder welluidenden, schrillen toon harer stem vergat. Haar hoog en breed voorhoofd, evenals haar wangen wat bruin gekleurd, daar zij als kind veel buiten geloopen had, zou zelfs aan een man het voorkomen van een uiterst begaafd mensch gegeven hebben. Zij was dan ook eene vrouw met een buitengewoon verstand en vrij wat kennis toegerust; maar desniettemin — ik bedoel:

en daardoor — stelde zij zich nooit in eenige zaak op den voorgrond. Zij was door en door vrouw gebleven, en beminde haren echtgenoot, dien zij zich steeds beijverde te doen uitkomen (het fortuin kwam van hare zijde), met buitengewone liefde.

De heer Donze, tien jaren ouder dan zijne vrouw, was een mooi man, met innemende manieren, helder blauwe oogen, grooten bruinen baard en keurig verzorgde handen en nagels. Ook zijn haar begon te grijzen, maar minder dan dat zijner vrouw. Hij was iemand met zeer veel smaak en groote belezenheid, had eenen akademischen graad, en zou, als hij had moeten werken, eene flinke figuur in de maatschappij gemaakt hebben. Maar hij was gemakzuchtig; het kostte hem vrij wat, eer hij besluiten kon iets te doen dat inspanning vereischte; en hij was zich volkomen van dit gebrek bewust. In vertrouwelijke oogenblikken kon hij wel eens tot een of anderen jongen man zeggen: „Och, wensch niet rijk te worden. Je weet niet, hoe 't geld verlamt.” Voor 't overige was hij minzaam, goedhartig en hulpvaardig. Een eigenaardige karaktertrek was, dat hij er behagen in schepte, de menschen, met wie hij eenigszins vertrouwelijk omging — zijne vrouw en dochter zelfs niet uitgesloten — in verlegenheid te brengen. Wie zich daaruit wist te redden, al was het ook ten koste van den heer Donze zelve, was bij hem steeds welkom.

Wij zeiden, dat de heer Donze een mooi man was. Dat was hij nu nog, hoewel hij sedert eenige jaren, gelijk wij reeds weten, moeielijk anders dan met een stokje ging. Maar in zijn goede jaren, tusschen de

25 en 30, had hij, zonder iets van een Narcissus te hebben, een hartenveroverende aantrekkelijkheid bezeten, en, reeds bij de eerste ontmoeting, een machtigen indruk gemaakt op het maagdelijk gemoed van Jeanne Brihas. Deze indruk, die hem niet ontging, vleide hem en trok hem weldra tot haar, te meer daar zij, altijd bij haar mama buiten gewoond hebbende, geheel natuurlijk was gebleven; wekte vervolgens andere gedachten bij hem op, en gaf hem ten slotte de overtuiging, dat Jeanne Brihas voor hem eene geschikte levensgezellin zou zijn, die geheel voor hem zou leven en ook, door haar niet gering fortuin, hem in staat zou stellen om te voldoen aan zijne behoefte, om zich met voorwerpen van kunst en smaak te omringen. Wel had zijn aanzoek om de hand der rijke, en nog zoo jonge, Jeanne hevigen tegenstand gevonden bij hare familie; maar hare moeder (haar vader was reeds vóór hare geboorte gestorven) liet zich door hare dochter, die haar alles was, bewegen het in te willigen; — evenwel onder deze voorwaarde, dat zoolang mevrouw Brihas leefde, Donze te Sprankendel zou blijven wonen, waar hij zich in hare nabijheid een huis kon laten bouwen en inrichten, gelijk hij wilde.

Dat dit gedwongen buitenleven, met zijn bijkans totaal gebrek aan conversatie, alleen nu en dan afgewisseld door een buitenlandsch reisje, medegewerkt heeft, om den hem aangeboren afkeer van eenige duurzame inspanning te ontwikkelen, — daaraan valt niet te twijfelen. De oude dame was nu reeds bijna vier jaren dood, maar de heer Donze, had van de daardoor gekregen vrijheid om elders zijne tenten op te slaan, geen gebruik gemaakt. Hij gevoelde nu geen lust

meer, om zich aan het rustige buitenleven, waaraan hij gewend was, maar dat hem ook verlamd had, te ontrukken. Hij had zijne schilderijen, zijn oranjerie, zijn serres, zijn muziek (waarvan, instrumentaal zoowel als vokaal, hij een groot minnaar was) en zijn boeken over kunst en literatuur, en maakte nu en dan ook een vers, doch alleen voor zijn eigen genoegen, en viel er niemand lastig mee. Maar boven dit alles stond nog bij hem Klaartje. Om harentwil deed hij veel, waartoe hem anders alle lust ontbrak. Zoo had hij veel met haar paard gereden, wjl zij het aangenaam vond, niettegenstaande hij volstrekt niet van paardrijden hield; en de grootste kwelling, die hem zijn pijnlijke knie bezorgde, was dat hij niet meer met haar kon gaan rijden. Zoodra Klaartje dit gemerkt had, had zij — zij beweerde dit ten minste — allen lust in de edele rijkunst verloren, en was zij „dol geworden” op het rijden in een licht wagentje met één of twee hitten.

Het gesprek tusschen Gerrit en Mevrouw Donze, waaraan Klaartje nu en dan deelgenomen had, was geëindigd. Gerrit was reeds opgestaan om afscheid te nemen, toen de heer Donze, op zijn stokje gesteund voorbijgaande, eene hem vreemde stem hoorde en even stil bleef staan. Zoodra Klaartje dit merkte, riep zij: „Papa, hier is de dokter van Barte. Hij is ons komen zeggen, dat het beter gaat.”

„Ik kom binnen,” antwoordde haar vader, die ook spoedig daarop verscheen, en Gerrit zijnen dank betuigende voor de moeite die hij zich getroost had, hem tevens verzocht nog even te gaan zitten.

Gerrit, na even op zijn horloge gezien te hebben,

voldeed aan het verzoek, terwijl hij zeide: „Gaarne, doch slechts voor een oogenblik; want ik moet vóór twaalf uur weer in de stad zijn.”

„Mag ik u dan naar de stad laten brengen, mijnheer?” vroeg de heer Donze, „dan behoeft u zich niet te haasten. En 't weer komt mij voor nog al drukkend te zijn.”

„U is wel vriendelijk, maar . . .” zeide Gerrit.

„Als 't u belieft, geen complimenten; de eene dienst is de andere waard. U wilt toch niet, dat ik, reeds bij de eerste ontmoeting, al zoo machtig voor u in beleefdheid onderdoe. Onderdoen moet ik toch altijd, want *vous payez de votre personne même*, en ik geef alleen mijn paarden een wandeling. Klaar, schel eens!”

Klaartje deed dit, en daarop naar haren vader toe-gaande zeide zij: „Wat dunkt u, als ik mijn hitten-wagentje liet inspannen en mijnheer Witse terugbracht? Ik moet vandaag toch in de stad zijn!”

Dit voorstel verraste allen, niet het minst Gerrit, wien het een bos op de wangen joeg. Mama keek een weinig zuinig, maar Papa wierp het op een anderen boeg en zeide: „Mijnheer Witse moet zelf maar beslissen, of hij zijn armen en beenen wil toevertrouwen aan de stuurmanskunst eener jonge dame, die, uren in de rondte, als de grootste waaghals op het stuk van rijden bekend is, en die daarbij de pretensie heeft van een paar machtig koppige hitten te besturen.”

„Foei Papa! Wat moet mijnheer Witse wel van mij gaan denken?” vroeg Klaartje een weinig verlegen.

„Mij dunkt wat het natuurlijkste is,” antwoordde Papa.

„En dat is,” verstoutte zich Gerrit te zeggen: „dat

mejuffrouw Donze zeker de edele menkunst in haar perfectie verstaat, en dat haar wilde dieren haar, als eens Orpheus, volgen; want anders zouden Papa en Mama stellig wel een stokje steken voor dat rijden."

Klaartje lachte, en Papa zeide op zegevierenden toon tegen zijn dochter: „Had ik nu wel met een paar woorden den heer Witse grooter gedachten over jou bekwaamheid kunnen inboezemen?"

„Koetsiersbekwaamheid!" antwoordde Klaartje.

„Daar was immers ook juist sprake over! Wat wil je nog meer!" repliceerde Papa.

Het binnenkomen der meid stoorde dit zoowel voor Gerrit en Klaartje, als ook voor mevrouw Donze minder aangename gesprek. „Zeg den koetsier over een kwartiertje. Is dat goed dokter?" Gerrit knikte van ja, „voor te zijn met," en hij zag Klaartje even vragend aan, „het hittenwagentje."

„En Johnnie," voegde Klaartje er bij. En de meid ging weg.

„Mijne woorden van zooveen," zeide de heer Donze zich tot Gerrit wendende, „schijnen toch impressie gemaakt te hebben op mijn dochter. En daar wensch ik u, met het oog op uw armen en beenen, geluk mee. Eén hit, en dan nog de oudste, is bepaald secuurder dan twee! — Maar om Klaartjes wil" — en hij zag haar even dreigend aan, „zullen we hier maar van afstappen. Vertel mij eens, hoe u het bij de Symens heeft gevonden?"

Terwijl Gerrit op nieuw zijn verslag begon verliet Klaartje de kamer, om zich en hare commissies voor de stad klaar te maken. Nadat de ziektegeschiedenis

afgehandeld was, vroeg de heer Donze aan Gerrit, hoe lang hij al in de stad was gevestigd, of hij al wat praktijk had, hoe het hem er beviel en wie hij al zoo zag; en Gerrit gaf hierop kort en klaar bericht.

„U heeft gestudeerd te....?” vroeg de heer Donze.

„Te Leiden!” antwoordde Gerrit.

„Ik in Utrecht,” repliceerde de heer Donze. „U zijt toch geen Leidenaar?”

„Nee, mijnheer, een Rotterdammer!” antwoordde Gerrit.

Om een of anderen zet op de Rotterdammers, die de heer Donze niet kon uitstaan, te voorkomen, viel mevrouw in: „De ouders van mijnheer zijn kennissen of vrienden van de Vernooy's....

„Zoo, zoo!” zeide de heer Donze. „Ja, ik herinner mij nu dien naam Witse wel van haar gehoord te hebben. En u zijt dan zeker wel — neem mij niet kwalijk, als ik de woorden mijner zuster herhaal, — dat wonderkind, dat haar hart gestolen heeft, omdat het altijd op school en op 't gymnasium de eerste was, en altijd met alle prijzen thuis kwam, en zeker professor wordt.”

Gerrits gelaat betrok. Mevrouw Donze bemerkte dit en zeide om der zaak een ietwat anderen glimp te geven: „U moet weten, dokter, dat mijn man er altijd plezier in heeft, zijn goede zuster aan 't praten te brengen en haar haar stokpaardjes te laten rijden. En u kent mevrouw Vernooy, en weet dus dat....”

„Nu, vrouw!” viel de heer Donze in, „ik heb niets kwaads bedoeld, ook niet gezegd. 't Is voor een dokter steeds eene recommandatie, dat hij, in zijn jeugd, goed

gewerkt heeft; en het kan hem zeker geen kwaad doen voor zijn praktijk, als men van hem vertelt, dat hij buitengewoon knap is. Is u dat niet met mij eens, mijnheer Witse?"

„Niet geheel," antwoordde Gerrit. „Ik heb te vaak reeds al het onaangename van die overdreven gedachten en uitlatingen ondervonden. Ik ben nooit een brave Hendrik geweest, ik mocht zelfs dien jongen uit mijn schoolboekje niet lijden; maar als men eenig kind is, loopt men gevaar, dat door ouders en vrienden der ouders, het betrekkelijk goede oneindig wordt vergroot en het absoluut verkeerde eenvoudig genegeerd. Ik was vrij vlug, kon thuis ongestoord werken, had er geen bepaalden tegenzin tegen, en weinig begaafde of luie makkers. In 't land der blinden was ook hier weer éénoog koning."

„Ten slotte zoudt u ons willen bewijzen!" zeide de heer Donze lachende, „dat u juist het tegenovergestelde zijt van wat mijne zuster Vernooy van u vertelde. Doe dat niet! U zoudt mij verhinderen er over te denken, om, als onze oude medicus eens ad patres ging of zijn emeritaat nam, u te verzoeken, als onze huisarts op te treden."

„Ik zou," antwoordde Gerrit, „in dat geval, eene conditie moeten stellen; hoe gevoelig ik ook zou zijn voor de eer."

„En welke?" vroeg de heer Witse.

„Dat u mij voor een geheel gewoon mensch en dokter zoudt houden, van wien geen wonderen te verwachten zijn," antwoordde Gerrit.

Mevrouw knikte goedkeurend.

„Gij zoudt mij dan ook al niet van mijn stijve been kunnen afhelfen?” vroeg de heer Donze en trok een gezicht, alsof het hem op 't oogenblik veel pijn deed.

„Ja en neen,” antwoordde Gerrit, die eens wilde zien, hoever de heer Donze zelf verdragen kon, dat men met hem schertste. „Maar liever niet!”

Mevrouw zette groote oogen op, en mijnheer zeide: „Dus liever zelfs, ofschoon daartoe in staat, geen mooie genezing beproefd, dan voor een wonderkind of man gehouden te worden. Ik doe „amende honorable” voor het woord „wonderkind.”

Gerrit lachte en zeide: „U begrijpt mij verkeerd, mijnheer! U heeft niet gedacht aan de andere wijze van afhelfen!”

„Afzetten? neen, dankje!” zeide de heer Donze.

Juist kwam Klaartje weer binnen, en zich tot haar wendende ging hij voort: „Verbeeld je eens, Klaar, deze jonge dokter stelt mij daar voor, mijn zieke been af te zetten. Dan ben ik er af, zegt hij.”

Klaartje zag ontsteld eerst Gerrit, daarna haar moeder aan. Daar bij beiden echter een glimlach om den mond speelde, begreep zij, dat Papa weer op zijn dreef was, en zeide dus: „Dat zal wel waar zijn, Papa!”

„Wat,” riep de heer Donze, „wat geloof je me niet?”

„Ik geloof u volkomen, Papa!” antwoordde zij. „Hoe zou ik anders kunnen?” en zij lachte. „Maar u schijnt mij niet begrepen te hebben. Ik bedoelde, dat het wel waar zal zijn, dat, als u uw been kwijt waart, u er af waart.”

„Vandaag krijg ik het te kwaad!” zeide de heer Donze en zette een treurig gezicht. „In zoo'n korten tijd er tweemaal in gelopen door die dubbelzinnige

uitdrukkingen, eerst van den dokter en nu van jou."

"Wie kaatsen wil, moet enz.," zei Klaartje, en zette zich op Papa's gezonde knie en gaf hem een kus. "Dat is mijne vergoeding! Hoe de dokter het weer goed wil maken moet hij zelf maar bedenken!"

"Als u nu uw Papa ook voor mij een kus gaaft!" waagde Gerrit te zeggen.

"Dank je wel, mijnheer!" antwoordde Klaartje. "Ik wil wel, voor *één keer* — en zij drukte op dat één — uw koetsier zijn, maar niet uw commissionair."

Mevrouw Donze zag verbaasd op over den scherpen toon, waarop hare dochter dit zeide. Gerrit werd verlegen, maar de heer Donze zeide:

"Dokter, we zijn quitte. Mijne dochter heeft ook, zonder de kus, door haar antwoord, de rekening ver-effend."

Nu was het de beurt voor Klaartje om min of meer verlegen te worden. Zij wist zich niet anders te helpen dan door te zeggen:

"Neen, Pa! Zoo mag de dokter er niet afkomen. Ik *wil* niet, dat hij, door mijn toedoen, uit eenige moeite-lijkheid komt."

De deur ging open, en de knecht meldde dat het wagentje voor was, en dat het door de juffrouw klaar gemaakte mandje er in stond.

Gerrit nam afscheid. Gaarne had hij gevraagd, of hij later, b.v. over een paar dagen, nog eens weer bericht over de zieke zou komen brengen, maar had er den moed niet toe. Ook mevrouw Donze repte daarover geen woord. Mijnheer deed hem uitgeleide, zeide dat hij met genoeg zijne kennis had gemaakt, bedankte

hem nogmaals en riep hem, toen hij reeds in 't wagentje gezeten was, een Au revoir! toe.

De eerste oogenblikken, dat hij naast Klaartje zat, een genot, waarop hij zich kort te voren nog zoo verheugd had, waren pijnlijk voor Gerrit. Hij vreesde, de jonge maagd beleedigd te hebben, en dacht na, hoe hij het weer goed zoude maken. En *Klaartje* hield haar oogen alleen op haar pony gevestigd; en het sturen van haar wagentje scheen al haar zorg te vereischen.

Eerst toen zij reeds op den straatweg waren begon Gerrit:

„Ik hoop niet, mejuffrouw Donze, dat ik u door mijn, ik beken het, ondoordacht spreken beleedigd heb? Zoo ja, dan vraag ik u om vergeving, en verzoek u beleefd, mijne verontschuldiging te willen aanhooren. Het laatste deel van mijn gesprek met uw Papa was geheel op schertsenden toon gevoerd, en ik bleef in dien toon, toen ik mijne woorden tot u richtte. Ik erken echter, dat ik dit niet had moeten doen.”

„Er zijn zekere dingen, mijnheer Witse! waarbij, vooral als men elkander zoo weinig kent, geen scherts te pas komt!” antwoordde Klaartje vrij scherp.

„Is dan een kus, dien men eene dochter verzoekt aan haren vader te geven, zulk eene gewichtige zaak, dat men dat verzoek niet zwaar genoeg kan aanrekenen?” vroeg Gerrit.

„Volstrekt niet!” antwoordde Klaartje. „Maar wel de eisch om hem voor een ander te geven!” en zij gaf haren pony een tik met de zweep.

Gerrit antwoordde: „U vattet straks, en u vat ook

nu weer, de zaak te ernstig op, en anders dan zij bedoeld was. Uw gebruiken van het woord commissionair bewees het. Ik verzeker u, dat mijn eenige bedoeling was, in eens een eind te maken aan eene zaak die ik meende, dat uwen vader niet aangenaam was. Want hij die gaarne een loopje met een ander neemt, het ook reeds met mij gedaan had, is er gevoelig voor, als men het met hem beproeft."

"U kent Papa, zie ik, nog maar half," antwoordde Klaartje. "Hij doet alsof het hem geducht spijt, als hij er in geloopen is; maar eigenlijk heeft hij er plezier in. Hij vindt de menschen, die niet weten te repliceren, vreeselijk vervelend, en waardeert iedere scherts, al geldt zij hem, als zij maar binnen de vormen blijft. Ik ben er dan ook zeker van, dat u op hem een goeden indruk heeft gemaakt." En het goede meisje vergat, in de verdediging haars vaders, hetgeen haar zelve had gekwetst.

"Wil mij dan, ter wille mijner zeer gebrekkige kennis mijn euveldaad vergeven!" zeide Gerrit met een smee-kenden blik."

"Zij zal u vergeven zijn, zoodra Barte weer opzit," zeide Klaartje.

"En zal u dan zoolang wrevel of boosheid jegens een onschuldige in uw hart koesteren?" vroeg Gerrit.

"Ik zal er mijn best toe doen," antwoordde Klaartje.

"Dan hoop ik, dat het u niet zal gelukken," zei Gerrit.

Nauwelijks had hij dit gezegd, of de pony, verschrikt door een doek, die op een heg heen en weer woei, deed een geweldigen zijsprong, en juffrouw Klaartje viel

tegen Gerrit aan, die zelf tegen den zijwand sloeg.

„Daar zou Papa's halve profetie haast nog vervuld zijn,” zeide Klaartje, terwijl zij met krachtige hand den teugel aantrok en de pony tot staan bracht. Daarop uit het wagentje springende, gevolgd door Gerrit, leidde zij den hit, hoe krachtig hij ook wederstreefde, eerst naar den nog zwaaienden doek, en werd bij dit werk krachtig geholpen door Gerrit, die den anderen teugel vasthield. Een oogenblik later leidde Klaartje haren hit de boerderij op, tot welke de heg behoorde, riep een der daar spelende kinderen, en zeide het, zijne moeder te verzoeken, dien doek van de heg weg te nemen.

„Dà zal moeder zèker daodelijk doen, juffer,” zei de jongen en liep weg.

„Wat ons is overkomen zou anderen ook kunnen gebeuren,” zeide Klaartje tegen Gerrit, „en die zouden er misschien minder goed afkomen. Maar, vertrouwt u zich nog wel verder aan mijn koetsierschap?”

„Vertrouwen?” antwoordde Gerrit lachende. „Zoolang er nog wrevel tegen mij in uw hart is, eigenlijk niet. Maar zoo u dien wilt afleggen, dan volkomen.”

„Mijnheer wil van alles profiteeren,” antwoordde Klaartje, „tot zelfs van een anders ongelukken en verdrietelijkheden. 't Is goed dat men dit weet. Maar het zij zoo!”

„Wat zij zoo?” vroeg Gerrit. „Totale vergiffenis en vergetelheid, òf dit ongunstig oordeel over mij.”

„Allebei,” zei Klaartje.

„Gelukkige en rampzalige Witse!” zei Gerrit op kluchtigen toon. Klaartje lachte.

De verdere rit geschiedde zonder eenig bezwaar; het wagentje vloog over den weg.

„Nu mij zoo goedgunstig vergiffenis is geschonken,” begon Gerrit, „ben ik weer gerust en in staat om over andere dingen te denken en te spreken. Ik kan u voor heden nog een bezoek op Wildhoef aankondigen van iemand, dien u vroeger in Rotterdam ontmoet heeft.”

„En wie is dat? hoe weet u dat?” vroeg Klaartje.

„De persoon in kwestie is gisteren avond bij mij geweest en heeft het mij verteld. Hij heeft brieven van uwe tante Vernooij voor uwe mama en voor u,” antwoordde Gerrit.

„O, dus van iemand, die bij oom en tante aan huis komt en een vriend van u!” zei Klaartje.

„Het laatste kan ik juist niet zeggen. Wat het eerste betreft, zeker, ofschoon ik niet weet of u hem daar wel ontmoet heeft. Ten huize mijner ouders hebt u echter den heer Hateling wel ontmoet.” En Gerrit sloeg een uitvorschenden blik op Klaartje's gelaat, terwijl hij dien naam uitsprak.

„Was dat niet mijn buurman aan tafel?” vroeg Klaartje, zonder dat er eenig spoor van genoeg en op haar gelaat te zien was.

„Ja, hij was degene, die de plaats, door mij begeerd en mij toen eigenlijk toekomende, innam,” antwoordde Gerrit.

„Nu, hij wist de conversatie aan den gang te houden,” zeide Klaartje. „Ik heb mij toen wat met hem geamuseerd. Ik weet niet, of ik het nog zou kunnen. Zijne geestigheden en aardigheden waren te veel ten koste van anderen; maar daar denkt een jong meisje van

zeventien jaar niet aan. Dat hij Papa zal bevallen, geloof ik niet. Maar hoe komt die mijnheer zoo hier?"

"Hij is, zooals hij mij zeide, op een voetreis, mogelijk ook wel een „geleerde reis", voor zijn gezondheid. En daar hij deze streken bereizen zou, heeft de familie Vernooy er gebruik van gemaakt om hem eenige brieven mede te geven."

"De port is anders zoo hoog niet," zei Klaartje; „van Rotterdam naar hier een kwartje. Daarbij frankeert tante haar brieven nooit; en zij weet ook, dat Papa op geen kwartje ziet. Het is zonderling."

Gerrit had uitsluitsel kunnen geven, maar deed het niet. Zelfs van een Hateling wilde hij niets zeggen, dat minder gunstig kon worden opgevat.

"Hij vroeg mij," zeide Gerrit, „of ik de familie Donze ook kende; en gisteren avond kon ik naar waarheid getuigen van neen. Dat ik u kende, wist hij. Dat ik u gisteren gezien en gesproken heb, heb ik niet verteld. Dat ging hem niet aan. Mijn vriend is hij *niet*, gelijk ik reeds zeide. Ik kan hem zelfs bezwaarlijk een *kennis* noemen, daar ik hem niet meer dan vier- of vijfmaal heb ontmoet. Ik heb daarom ook zijn voorstel, om met hem naar Wildhoef te gaan, afgewezen; maar hem ook niet gezegd dat ik er toch heenging."

"Anders toch vrij onschuldige dingen," merkte Klaartje op. „Maar als ik mij het diner bij uwe ouders voor den geest roep, begrijp ik uwe handelwijze." En zij kleurde even bij de gedachte aan 'tgeen Hateling over Gerrit ten beste had gegeven, en over 'tgeen ook zij toen gezegd had.

Het gesprek stokte een poos. Bij beiden waren her-

inneringen opgewekt, die, hoe verschillend ook in aard, iets pijnlijks hadden.

„Heb ik u dien avond niet wat erg geplaagd. Mijnheer Witse?” Met deze woorden brak Klaartje het stilzwijgen af. „Ik heb er een flauwe herinnering van. Maar waarlijk, de schuld er van ligt voornamelijk bij oom en tante Vernooy, die u als zoo'n modeljonkman en als zoo'n professor, hoe heet het ook weer, *in spe* hadden voorgesteld, dat ik, neuswijs ding van zeventien jaren, het mij niet anders voorstellen kon, dan dat zoo'n modelmannetje en zoo'n boekenworm noodig had eens goed beetgenomen te worden.”

„Ik heb dat alles bitter gevoeld, mejuffrouw Donze. Maar nog meer dan uwe woorden, heeft mij, ik mag niet zeggen mijne, maar Wagesterts onhandigheid gehinderd, waardoor uw japon bedorven werd. 't Was toch het kopje dat ik in de hand had!” zei Gerrit.

„En mij heeft dat ongelukje toen vrij wat pret gegeven door de drukte, die er over gemaakt werd en al de redmiddelen, die mij aan de hand werden gedaan!” zeide Klaartje, en de herinnering daaraan ontlokte haar een helderen lach.

„En zeker ook door het allerrampzaligst gezicht, dat ik er bij zette, en mijne groote verlegenheid die er 't gevolg van was,” voegde Gerrit er aan toe.

„Als ik de waarheid zal zeggen: ja, ook dat; en ook nog door de opmerkingen, die mijn buurman er bij maakte!” erkende Klaartje zonder eenige beschroomdheid. Zij had zelfs moeite om niet in lachen uit te barsten, terwijl alles haar weer zoo levendig voor den geest kwam.

Gerrit wist niet wat hij hierop zou zeggen, en koos de wijze partij van er het zwijgen aan toe te doen. Dit zwijgen bracht Klaartje tot de gedachte, dat hij, die ongeveer een zestal jaren ouder moest zijn dan zij, minder licht had moeten denken, en nog dacht, over 'tgeen toen gebeurd was, dan zij.

„U moet het een nufje van zeventien jaren vergeven, mijnheer Witse!” zeide zij. „Zoo'n kind weet niet wat het doet.”

„Maar kan ik de negentienjarige dame het ook vergeven, dat zij zich nog verheugt in 'tgeen de zeventienjarige deed?” vroeg Gerrit.

„Ja, dat is wat anders,” erkende Klaartje blozende. „Maar als die andere u nu eens excuus vroeg?”

„Dan zou ik zeggen: gaarne vergeven en vergeten!” antwoordde Gerrit.

„Ik dank u!” zeide Klaartje, die nu juist haar hit de stadspoort instuurde. „In welke straat woont u, dan zal ik u voor uw huis afzetten.”

Gerrit gaf haar de gevraagde aanwijzing, en het gerammel van het wagentje over de niet bijzonder glad geplaveide straten verhinderde verder ieder discours.

Hij stapte voor zijn woning uit en bedankte Klaartje voor hare vriendelijkheid. Zij stak hem de hand toe en vroeg, wanneer hij Barte weer ging zien.

„Ik denk nog heden avond,” luidde zijn antwoord; „en anders zeker morgen bijtijds.”

„Dank u,” zei Klaartje en reed weg. Gerrit kon niet nalaten haar na te zien, totdat zij om den hoek eener straat verdween, en trad toen het huis in, wel wat opgeruimder dan hij het 's morgens verlaten had, maar

toch niet volkomen tevreden. Hij was wel vriendelijk op Wildhoef ontvangen, maar had geen uitnoodiging gekregen het bezoek te hervatten. In Klaartje had hij voorzeker schoone eigenschappen van hart en ziel opgemerkt, groote liefde voor haren vader, buitengewone oprechtheid, zorg voor anderen, maar niets bepaald ten gunste van Gerrit Witse — en die was voor hem toch de hoofdpersoon.

Gerrit bracht dien eigen avond nog een bezoek aan Barte Symens, en vond den toestand zoo gunstig als hij het maar wenschen kon. Ook de oude vrouw was een ander mensch geworden. Den volgenden dag was hij, gedachtig aan wat hij Klaartje gezegd had, reeds weer vroegtijdig te Sprankendel. Alles ging daar goed. De zieke had een rustigen nacht gehad en was bijkans zonder koorts. Maar — wat hij gehoopt had, Klaartje er te ontmoeten, gebeurde niet. Hij zeide den volgenden dag iets later te zullen terugkomen. Op den weg naar huis stond hij gedurig stil en keek rond, of hij ook iets van Klaartje Donze of haar wagentje zag.

Het was voorzeker dwaas, te verwachten dat hij haar zien zou! Hoe kon Klaartje, zelfs verondersteld dat zij doodelijk op hem was, zonder alle vormen te buiten te gaan, zich zoo op zijn weg stellen? Maar Gerrit was verliefd, en tot alle dwaze gedachten in staat. Hij ging zelfs zoover, dat hij van dit niet verschijnen van Klaartje aan Hateling de schuld gaf.

„Altijd die Hateling!” zei Gerrit half luide, al voortwandele. „Wat had mama dien kerel ook op ons diner te vragen? Hoe gansch anders zou, zonder dat, alles gegaan zijn!”

OUDERS-ZORGEN.

Nauwelijks was de heer Donze, na Gerrit uitgeleide gedaan te hebben, weer in de kamer bij zijne vrouw gekomen, of hij zeide: „Die jonge dokter is mij uitstekend bevallen. Daar zit geest in dat kereltje. Ik had verwacht dat gij hem b. v. tegen Zondag eens op de koffie of de thee zoudt hebben gevraagd; je bent toch gewoonlijk nog al gul met je invitaties!”

„Maar Jan! hoe kom je daartoe? Was zoo'n invitatie in de gegeven omstandigheden mogelijk?” antwoordde mevrouw.

„Welke omstandigheden bedoel je? Toch niet, dat hij hier in de buurt een zieke bezoekt? Dan hadt je hem heden ook niet moeten ontvangen?” zeide mijnheer.

„Hoe is 't mogelijk, dat niet te vatten!” riep mevrouw uit. 't Is om Klaars wil! Wat moeten de menschen er nu al niet van denken, dat zij daar met een wild vreemd heer naar de stad rijdt! Als ik hem nu nog een invitatie had gedaan, dan zou de heele wereld zeggen, of ten minste denken: „Daar is bepaald wat aan de hand met juffrouw Donze.” En zou het jonge mensch niet zelf moeten gaan denken, dat wij hem wilden accapareeren voor onze dochter? Ik heb 't al niet kunnen begrijpen, dat jij het goed vindt dat zij zelve hem wegbracht.”

„Een heel bedsermoen!” zei de heer Donze, en streek een paar maal de hand langs zijn baard. „Zoo ver als gij nu denkt, vrouwlief! heb ik niet gedacht. Maar dat

was ook niet noodig. Vooreerst is 't jonge mensch geen *gewoon* mensch — maar een dokter, die hier in de buurt, en nog wel op eene onzer boerderijen, een zieke heeft bezocht. Verder is het bekend, dat Klaar steeds bereid is diensten te bewijzen, en dat de Symens bij haar zeer in de gratie staan. En ten derde — als ik Klaar gezegd had, dat dit niet ging, had ik haar, daar had zij zeker om gevraagd, redenen moeten opgeven; en dat te doen in tegenwoordigheid van den jongen man, was toch eigenlijk onmogelijk. En als men aan alle mogelijke praatjes wou denken, deed men *niets*."

„En vindt je dan ook niet zijn voorstel, dat Klaar jou voor hem een zoen zou geven, niet heel vreemd, om geen ander woord te gebruiken?" vroeg mevrouw.

„Hm, wat zal ik daarvan zeggen? vooral als ik er nog bij ga denken, dat hij lichtelijk bij zichzelf gedacht heeft: „en ik zal hem je gaarne met woeker teruggeven!" Maar toch, vind ik, dat Klaar het te ernstig heeft opgevat. Zij had het als grap moeten laten gelden! Dit ware wel zoo verstandig geweest als hem zoo duchtig de les te lezen. Ik ben benieuwd te hooren hoe die twee, na dit voorval, circa een half uur naast elkaar hebben gezeten: zij gelaedeerd en hij met zeker gevoel van schuld! In zijn plaats had ik al zoo graag geloopt. Enfin, het inviteeren van den jongen dokter is vooreerst afgecommandeerd, tot tijd en wijle, dat hij de sprekendste blijken van groote beterschap zal gegeven hebben, aan menschen die hem niet ontmoeten." En de heer Donze ging weer naar buiten.

Klaartje was spoediger terug dan haar mama haar verwachtte.

„Wat heb je je commissies spoedig afgedaan!” zeide hare moeder, die juist bezig was koffie te zetten.

„Ik heb er een paar achterwege gelaten, mama, om bij tijds weer thuis te zijn. We krijgen heden middag bezoek, en dat wou ik aankondigen!” zeide Klaartje.

„En hoe weet je dat? Wie komt er?” vroeg mama.

„Iemand met een prachtigen naam, mama, met wien ik in Rotterdam heel plezierig kennis heb gemaakt. Hij komt hier de groeten en brieven brengen van oom en tante Vernooy,” antwoordde Klaartje.

„Je hebt hem dus al ontmoet?” vroeg mama verder.

„Dat niet! mama. Maar de dokter heeft het mij verteld. Hij dacht zeker dat het mij zou interesseeren, en dat deed het ook. Zelden in mijn leven heb ik zoo veel en zoo hartelijk gelachen, als dien middag, toen ik met oom en tante bij de ouders van mijnheer Witse dineerde, en de te wachten bezoeker mijn buurman aan tafel was.”

Klaartje was in haar hart boos op hare moeder, omdat zij Gerrit niet eene invitatie had gedaan, often minste verzocht, zijn bezoek te hervatten. Zij zelve had immers vriendschap genoten bij Gerrits ouders. Zij had nagedacht over 't geen daarvan wel de reden mocht zijn: meende die gevonden te hebben in haar moeders vrees voor haar hartje, en was er nu, o schande! op uit, om haar moeder, tot straf, op een dwaalspoor te brengen.

„Is 't een oud of een jong heer? En is hij familie van den dokter?” vroeg mama, en Klaartje lachte in haar vuist.

„Een jong man, mama! *tout à fait homme du monde*

plein d'esprit, enjoué, un très-bel homme et tiré à quatre épingles," (als Klaartje opgewonden was, sprak zij in navolging harer vroegere gouvernante, een zeer opgewonden schepseltje, Fransch); en volstrekt geen familie van de Witses, zelfs geen vriend van den jongen dokter, zoo als ik in Rotterdam gemerkt heb."

Mevrouw Donze gevoelde zich alles behalve gerust over de opgewondenheid, waarmede hare dochter over dien Rotterdamschen heer sprak. De goede vrouw was slechts in ééne zaak zelfzuchtig. Zij wilde het hart harer dochter voor zich houden.

Klaartje bemerkte den indruk, dien hare woorden op hare moeder maakten, en ging — tot hare schande zij het gezegd — zonder eenige gewetenswroeging voort, dien nog te versterken door de vraag:

„Kan ik mij nog, voor dat wij koffie drinken, gaan verkleeden, mama? In dit kleed kan ik deze visite niet afwachten.”

„Mij dunkt, dat je in 't kleed, waarmede je naar de stad zijt gegaan, ook wel een onverwacht bezoek zult kunnen afwachten,” meende mama.

„Neen, dit bezoek niet, mama!” en Klaartje wipte de kamer uit.

Een oogenblik daarna kwam de heer Donze binnen en zeide:

„Ik heb gemerkt dat Klaar al weer terug is uit de stad. Dat is buitengewoon vlug?”

„Zij heeft zoo'n haast gemaakt, omdat zij hoorde dat wij heden een visite kregen!” antwoordde mevrouw.

„Van wien?” vroeg mijnheer.

„Van iemand, dien zij in Rotterdam heeft leeren

kennen, en die een machtigen indruk op haar schijnt gemaakt te hebben. Zij was zoo opgewonden als ik haar maar zelden of nooit gezien heb, en ze is, verbeeld je zoo iets van Klaar, zich nog snel gaan verkleeden."

"Hm, hm!" zei mijnheer. "Heeft ze bij geval dien heer in de stad reeds gesproken?"

"Neen!" antwoordde mevrouw. "De dokter heeft haar die visite aangekondigd, om haar, zooals Klaar dacht, plezier te doen, en bij haar weer goed te maken wat hij verkorven had."

"Hm, hm!" herhaalde de heer Donze, en liet wel tien maal achter elkaar zijn hand langs zijn baard glijden. Ook hij kon de gedachte aan een mogelijke scheiding van Klaartje niet verdragen; al wist hij, dat die zeker eenmaal komen zoude. Klaartje, met haar lief en vriendelijk uiterlijk en het groote haar wachtende fortuin was het meisje niet, dat zou blijven zitten! Daarboven had hij een geweldigen afkeer van de Rotterdammers; die in zijn oogen niets anders dan kooplui waren, zonder eenige liefde voor iets anders dan geld. (Men bedenke dat de heer Donze alleen Rotterdammers van vóór 60 à 70 jaren kende, en slechts *enkele* Rotterdammers; en wete daarbij, dat een onaangename persoonlijke ondervinding van den heer Donze in deze niet weinig invloed had gehad op zijne anders zoo gezonde beschouwing van zaken en personen.

"Zouden we maar niet belet geven, als hij komt?" vroeg hij eindelijk aan zijne vrouw.

"Daar heb ik ook reeds aan gedacht Maar zijn wij er dan af? Hij zal zeker terug komen, want hij heeft

groeten en brieven van de Vernooy's over te brengen," zeide mevrouw.

"Juist weer zoo iets voor mijn domme zuster!" zeide de heer Donze ongeduldig, „om zoo'n vervelenden..."

De terugkomst van Klaartje, nu gekleed in hetzelfde, mogelijk wel wat veranderde en met een nieuwe baan voorziene, grijs gros de Naples kleedje, waarin wij haar in Rotterdam gezien hebben, verhinderde den heer Donze, verder aan zijn toorn lucht te geven.

"Maar kind!" vroeg mevrouw, „hoe kom je er toe, om nu juist dat kleedje aan te trekken, dat je veel te nauw is geworden?"

"Om de Rotterdamsche herinneringen te verlevendigen!" antwoordde Klaartje; en daar zij den lach inhield, waaraan zij gaarne lucht had gegeven, straalde haar gansche gelaat van ingehouden vreugde.

De heer Donze raakte het spoor bijster. Dat Klaartje een kleed had aangetrokken, dat haar niet goed meer stond, was iets onverklaarbaars. Zij had al zijn smaak geërfd. Het dragen van dit kleed, dat haar zoo slecht stond, moest haar hinderen.... of er moest achter dit kleed zelf iets zitten.

"Ik zie, dat ik te groote gedachten van je smaak had," zeide de heer Donze op een verdrietigen toon.

"Men kan de menschen wel eens overschatten, niet waar, Paatje?" antwoordde Klaartje vleierend.

Papa begreep uit dit antwoord en uit den toon, dat Klaartje verlangde, dat men dit onderwerp liet rusten, en, de schouders ophalende, zeide hij:

"Heb je een plezierigen rit gehad naar de stad, Klaar?"

„Zooals u kan denken.” En Klaartje gaf een verslag dat, als men daarbij hare bedoelingen voor 't oogenblik, en hare, ofschoon nog weinig bepaalde wenschen voor de toekomst in aanmerking neemt, vrij nauwkeurig was. Dit alles geschiedde tijdens de lunch, of zooals de Hollanders toen nog zeiden, onder de koffie.

„U zult zeker mijnheer Hateling wel niet laten merken, dat wij iets van zijne komst wisten?” zeide Klaartje.

„Zeker niet,” antwoordde Papa. „Maar hoe heet die mijnheer?”

Ha-te-ling!” antwoordde Klaartje, met een bijzonderen nadruk op de middelste lettergreep. „Ook niet, dat dokter Witse al hier is geweest. Als u wilt, kunt u wel het gesprek op den dokter brengen! — en dan zal u plezier hebben, Papa.”

„Maar Klaar! je zijt mij heden een raadsel!” zei mevrouw en schudde het hoofd.

„Dat, moederlief, tot aller satisfactie zal worden opgelost! Ik hoop dat ten minste,” antwoorde Klaartje.

„Ik ben nieuwsgierig naar die *allen* voldoende oplossing,” zeide de heer Donze. „Je hebt dien mijnheer Hatelaar . . .”

„*Ha-te-ling!*” verbeterde Klaartje, nu met den klemtoon op *ling*.

„Bij de Vernooy's leeren kennen?” ging Papa voort.

„Neen, Pa; aan het diner bij de familie Witse. Daar was hij mijn buurman aan tafel en heeft hij mij kostelijk geamuseerd,” antwoordde Klaartje.

„Was hij ook degene, die die koffie over je kleed wierp?” vroeg mevrouw met een heimelijke hoop.

„Foei, Mama!” antwoordde Klaartje. „Hoe zou ik dan heden datzelfde kleeid hebben durven aantrekken? Neen, het was het kopje van den dokter, maar de handigheid van het stooten er tegen al weer van een ander, een vervelenden Chinees zou Papa hem noemen, een zekeren mijnheer Zwaluwstaart of zoo iets, pedant en lomp....”

„Een echte Rotterdammer!” zei Papa, als tot zichzelf.

„O ja, Pa.... een Rotterdammer van Adams tijd af, of zeker sedert den zondvloed.... ik bedoel natuurlijk zijn familie.”

Papa trachtte het gesprek weer op Hateling te brengen. Hij wilde weten, of en hoe diep deze impressie had gemaakt op zijn dochter. Maar Klaartje liet zich niet verder brengen dan tot de herhaling van 'tgeen zij hare moeder reeds gezegd had, en eindigde met de woorden:

„Monsieur Donze aura bientôt le plaisir et l'honneur de faire lui-même la connaissance de Monsieur Hateling, et je ne veux pas lui gâter le plaisir de la surprise.” En zij stond op, ging naar de piano en begon „la Valse d'un fou” te spelen.

De heer en mevrouw Donze zagen elkander verwonderd aan, en haalden — en zoo iets was een wonder — gelijktijdig de schouders op. „Wat scheelt toch Klaartje?” deze vraag lag niet alleen in hun hart, maar ook op den rand der tong — doch kwam niet verder.

„U ontvangt toch heden in de Roode kamer, mama, en niet in de tuinkamer?” vroeg Klaartje, even het hoofd omdraaiende, maar voortgaande met haar spel.

„Maar waarom?” vroeg Mama.

„Vandaag kan ik wezenlijk niet *alles* zeggen,” antwoordde Klaartje, ophoudende met spelen, en het draai-stoeltje haastig 180° omwendende. „Maar kom, moedertje, doe mij dat plezier.”

„Ik begrijp je heden volstrekt niet, kind!” zeide mevrouw op een verdrietigen toon. „Je bent zoo geheel anders dan anders!”

„'t Is ook zoo'n bijzondere dag, moedertje,” en weer ging het stoeltje 180° verder, en Klaartje begon „la dernière Pensée” van Weber te spelen. Zij had eigenlijk willen beginnen met: „Du, du liegst mir am Herzen” — maar daartoe ontbrak haar toch de moed.

Eenige oogenblikken later verlieten mijnheer en mevrouw Donze de kamer, en weldra hield Klaartje op met spelen. Zij legde eerst de handen in haar schoot en een glimlach speelde om haar lippen; maar weldra bracht zij de rechterhand aan haar hals; het gros de Napels kleedje knelde haar daar een weinig. Ook aan den boezem voelde zij een iets te harden druk. „Qui veut la fin, doit vouloir les moyens,” mompelde zij, „of,” ging zij voort, „zooals de boeren zeggen en ook Barte zegt: kermis gaan.... maar foei, juffrouw Clara Isabella Eugenia Donze!” en zij sprong haastig op, en ging naar hare kamer, waar zij het zich, tot dat Hateling kwam, nog een weinig vrijer en lossier kon maken.

HATELING OP WILDHOEF.

't Was even kwart over twee, toen Hatelings kaartje, waarop hij keurig netjes, alsof het steendruk was, nog de woorden geschreven had: „van Rotterdam met eene introductie van den heer en mevrouw Vernooy”, aan den heer Donze werd ter hand gesteld door den huis-knecht, die daarbij nog de mondelinge boodschap overbracht, dat mijnheer gaarne zoowel mijnheer als mevrouw en de juffrouw zou spreken, daar hij aan ieder een opdracht te vervullen had.

„Breng mijnheer in de Roode kamer, en zeg dat ik aanstonds kom. — Of heb je mijnheer soms al in de tuinkamer gelaten?”

„Excuseer meneer, die meneer zit nog in zijn victoria.”

„Verzoek dan mijnheer binnen te komen, en breng hem zooals ik je gezegd heb.”

De heer Donze kon niet nalaten, voordat hij naar beneden ging, even den gang over te loopen, om eens naar die victoria te gaan zien. — „De victoria van de Place Royale,” zeide hij — „en twee paarden, en waarlijk nog een quasi-palfrenier. Niet gering!” En hij ging naar beneden.

Hateling stond, toen de heer Donze binnen kwam, te kijken naar een portret van eene der voorvaders van mevrouw Donze in admiraals-tenuë; maar wendde zich, zoodra hij de deur achter zich hoorde bewegen, haastig om, trad eenige schreden voorwaarts, en een

diepe buiging makende, zeide hij: „Ik heb zeker de eer den heer Donze te zien?”

„Om u te dienen!” antwoordde deze. „Mag ik u verzoeken plaats te nemen, mijnheer Hateling.” Dezen naam uitsprekende, keek hij naar het kaartje dat hij in de hand had en ging voort: „Zooals ik zie, komt u ons eenige berichten brengen van mijn zwager en mijn zuster. Is daar alles wel?”

„Uitstekend, mijnheer! Zoowel mevrouw als mijnheer Vernooy verheugen zich in een bien-être suprême. En ik spreek zeker evenzeer in den geest van mevrouw en mijnheer Vernooy, als in den mijnen, als ik aan mijne hoop expressie geef, dat u en uwe geëstimeerde familie evenzeer florisseert.”

„Ik dank u zeer,” antwoordde de heer Donze. „U zal zich zelve daarvan kunnen overtuigen, en mijne zuster en hare man daarvan de verzekering kunnen geven, want mijne vrouw en mijne dochter zullen aanstonds paraisseeren. Ik heb ze, overeenkomstig uwen wensch, laten weten, dat u ook haar wenschte te zien.”

„Zeer geobligeerd, mijnheer! Het feit is, dat mevrouw Vernooy, vernemende dat ik voor mijn gezondheid een voetreisje door Gelderland zou ondernemen, bij mij informeerde of ik ook in de buurt van N. dacht te komen: in welk cas zij mij gaarne met de bezorging van een paar brieven en een klein pakje voor de juffrouw zou willen chargeeren.”

„Ik hoop dan slechts,” zeide de heer Donze, „dat het pakje waarmede u gechargeerd waart, geen *fardeau* is geweest. Op voetreizen is veel pakkage maar lastig.”

„Het pakje is miniem, mijnheer,” antwoordde Ha-

teling, en hij haalde het uit zijn portefeuille, „zooals u ziet. 't Is geadresseerd aan mejuffrouw Donze. Maar al ware het wat grooter geweest, het zou mij niet geëmbarrasseerd hebben. Ik maak een voetreis, zooals wij Rotterdammers dat gewoon zijn, en niet zooals die planten- en steenzzoekers, die anders zoo „hoog vliegen”, of de landloopers, die zonder hun onderdanen te fatigeeren, nergens komen kunnen.”

„Hoe zijn dan wel de Rotterdammers gewoon hun voetreisen te maken?” vroeg de heer Donze.

„Wij nemen een rijtuig, mijnheer! en zeggen aan den koetsier: „Als we aan een mooi punt komen, dan waarschuw je ons; want dan zullen wij uitstappen, om dat mooie punt te zien, en loopen dan een eindje verder. Je rijdt dus maar zachtjes vooruit, en na een half uurtje wacht je.” — Zoo worden wij nooit gefatigeerd, of hebben veel last van zonnige of stoffige wegen, en zien toch al het schoone.”

„Dat is zeker een gemakkelijke wijze om voetreisjes te doen,” zeide de heer Donze.

„En daarbij de meest effectvolle,” vulde Hateling aan.

„Effectvol?” vroeg de heer Donze. „Dat begrijp ik niet.”

„Ziet u!” luidde de verklaring. „Het effect, dat wij van ons reizen willen hebben, is 't gevoel van rust. Aan die rust hebben wij groote behoefte, na al de drukte van 't kantoorleven en de velerlei besognes, waarin wij dagelijks komen.”

„O, nu begrijp ik u,” verzekerde de heer Donze. „U is dus ook in den handel?”

„Ik heb die eer!” antwoordde Hateling, en stond

haastig op om voor de binnenkomende dames zijn compliment te maken, terwijl de heer Donze de partijen aan elkaar voorstelde.

Hateling wilde voor de dames een stoel aanschuiven, maar mevrouw Donze voorkwam hem, door op de canapé plaats te nemen, en Klaartje zette zich naast haar, en vatte de hand harer moeder; ook al weer iets ongewoons.

Mijnheer Donze stelde de dames op de hoogte van het reeds gesprokene, en Hateling haalde uit zijne portefeuille de brieven voor den dag, en overhandigde die met het minieme pakje, aan de dames.

„U permitteert mij, mijnheer Hateling!” zeide Klaartje „dat ik de vrouwelijke nieuwsgierigheid bevredig en zie wat mijne tante mij zendt?”

„U zal mij zelfs obligeeren door dat te doen, mejuffrouw,” luidde Hatelings poliet antwoord.

„U zijt toch bij geval niet nieuwsgierig om te weten wat er in is?” vroeg Klaartje.

„Het interesseert mij zeer om uwentwil!” was het glatte antwoord.

„Dan zal ik het, om de conversatie niet te storen, maar vooreerst dicht laten,” zeide Klaartje, en stak het pakje in haar zak.

„Mejuffrouw uwe dochter!” zeide Hateling, om het gesprek op de vroegere kennismaking te brengen, tot den heer Donze, „is nog even gevat in 't riposteeren, als zij dat in Rotterdam was.”

„U schijnt verwacht te hebben, dat ik in die twee jaren den kreeftengang was gegaan!” zei Klaartje nog al scherp.

„U heeft mijne dochter zeker ten huize van mevrouw Vernooy ontmoet!” zeide mevrouw om ook wat te zeggen, en om aan Klaartje, die zij steeds minder begreep, het woord voor 't oogenblik af te snijden.

„Pardon, mevrouw!” antwoordde Hateling. „Ik had de eer mejuffrouw uwe dochter te rencontreeren bij de familie Witse, en de faueur insigne haar voisin aan tafel te zijn; zooals de juffrouw zich mogelijk nog wel zal herinneren,” en bij de laatste woorden wendde hij zich naar Klaartje.

„Hoe zou ik ooit dien avond kunnen vergeten,” zeide deze, „met al zijn vroolijkheid en ongelukken, en dien aardigen heer Zwaluwstaart, en die van moedervreugde stralende mevrouw Witse, en dien geestigen, goedhartigen buurman aan tafel?” en zij maakte, met een blik op haar vader, een hoofdbuiging voor Hateling. „Het kleed van dien avond, dat ik nog draag,” en zij wierp eenen lachenden blik op haar japon, „herinnert er mij nog gedurig aan.”

Mevrouw Donze zag haren man met een blik aan, die zeggen wilde: „Wat dunkt je van Klaar?” — En Hateling vestigde nu zijne oogen op Klaartjes japon en daarna haar aanzierende, zeide hij:

„Ja 't was een delicioese avond vol evenementen, waarin de ongelukkige Gerrit Witse, ter wiens eere de festiviteit gegeven werd, juist geen brillante figuur maakte. U moet weten,” ging hij voort, verheugd dat hij hier eene goede gelegenheid had om zijne conversatie-gave te luchten, en hopende, den gunstigen indruk, toen klaarblijkelijk op Klaartje gemaakt, nog te zullen verdiepen; — „u moet weten, dat het door de

Witse's gegeven diner ter eere was van het candidaats-examen, dat hun zoon, „*summis totalibus*” gedaan had.”

„*Summis laudibus*,” zeide de heer Donze, „bedoelt u!”

„Och ja, mijnheer! Vergeef mij dien *lapsus calamel*.”¹⁾

Mijnheer Donze beet zich op de lippen, maar zeide niets.

„Ik heb,” ging Hateling voort, „moet u weten geen Latijn geleerd, en begrijp eigenlijk ook niet, waarom altijd die Latijnsche woorden gebruikt worden.”

„Ik ook niet!” zeide de heer Donze.

En Hateling maakte eene buiging en gaf zijn gekleurd verslag van dien gewichtigen avond. En hij deed dit zoo grappig, dat Klaartje, ofschoon nu en dan het hoofd schuddende als hij te sterk brodeerde, eindelijk in lachen uitbarstte, en zelfs mevrouw Donze een lach niet kon inhouden. Mijnheer Donze knikte aanhoudend als om hem aan te moedigen, en Hateling, daardoor geprikkeld, liet den ongelukkigen Gerrit een steeds droeviger figuur maken en zichzelf schitterender optreden, totdat hij ten laatste de spil werd, waarom al het aardige en mooie van dien avond draaide, en Klaartje hem met verbaasde oogen zat aan te kijken.

De heer Donze beduidde, toen het verhaal ten einde liep, Klaartje door zijne blikken, toch niets te zeggen. Hij wilde niet, dat een of andere aanmerking door haar gemaakt, het zoo schoon loopende spel zou bederven. Zelden of nooit had hij zooveel assurance en arrogantie gezien, en met een opzettelijk in 't oog loopend welbehagen, had hij den nieuw modelschen

¹⁾ Hij wilde zeggen *lapsus calami* (schrijffout) maar bedoelde *lapsus linguae*, vergissing in 't spreken.

snit van Hatelings kleeding (die dan ook voor dit speciale geval uit Brussel gekomen was) bewonderd, terwijl deze nog sprak.

Zoodra Hateling zweeg, merkte mijnheer Donze op: „'t Is maar goed, dat die jonge Witse geen koopman is geworden; er zou niets van hem terecht zijn gekomen. De ouders hebben zoo kwaad niet gedaan met hem maar te laten studeeren.” Mevrouw Donze zag op bij deze woorden van haren man, en Klaartje had moeite zich goed te houden.

„Volkomen mijne opinie, mijnheer Donze!” zeide Hateling. „En toch geloof ik, dat mijnheer en mevrouw Witse hun zoon voor te goed hielden, om koopman of notaris te worden, zoo als de oude heer is; en dat zij hem daarom hebben laten studeeren. Het ongeluk is maar, dat die hoogvliegende gestudeerde lui zich verbeelden, dat zij wat meer zijn dan anderen, terwijl ze *pourtant, en savoir-vivre en.... en....* ja ik kan wel zeggen in alles zoo zeer *inférieur* zijn; en *nonobstant cela*, om hun beetje potjes-Latijn, met *dédain* neerzien op ons anderen, op den zoo nuttigen, ja noodigen, indispensabelen koopmansstand!”

„Juist opgemerkt, mijnheer Hateling!” zei de heer Donze. „We kunnen best leven zonder *dominé's*, en sterven zonder doktoren. En als er geen advokaten waren, zou er de wereld niet slechter om zijn, zouden er zeker minder processen zijn. En die heeren, die aan de Latijnsche scholen den jongens dat potjes-Latijn bijbrengen, konden we ook best missen. Als de jongens daarvoor wat beter leerden rekenen, vooral de percent- en winst-rekeningen, en wat beter hun moedertaal leerden...”

„En het Fransch! viel Hateling in.

„En het Fransch” ging mijnheer Donze voort „zoo noodzakelijk voor eene gedistingeerde conversatie, voor het gouteeren van de werken van Sue en van onzen landgenoot den genialen Paul de Kock — en voor de correspondentie met de tailleurs in Brussel en Parijs;” en hij sloeg weer een bewonderenden blik op Hatelings kleeding; — „en dan het Engelsch, en mogelijk ook nog wat Duitsch voor den handel.”

En daarop, in eens van chapitre veranderende, vroeg hij: „Laat u uw kleeren uit Brussel of uit Parijs komen?”

„Tot dusverre uit Brussel; maar ik denk er sterk over, mij voortaan uit Parijs te laten bedienen,” antwoordde Hateling.

„Dat zou ik u bepaald aanraden,” zeide de heer Donze, „voor jonge lui in 't bijzonder, gaat niets boven den Parijschen snit!”

„Zou ik u mogen vragen, of u uw kleeren ook uit Parijs laat komen, en dan ook wel om 't adres van uwen tailleur mogen verzoeken?” vroeg Hateling.

„Ik laat ze tegenwoordig uit Petersburg komen, mijnheer,” antwoordde de heer Donze. „Ik heb ook, wegens rheumatische aandoeningen aan mijn been, behoefte aan warmer kleeding, en daar heeft men daar meer verstand van. Mijn tailleur daar is de *tailleur de Sa Majesté l'Empereur de tous les Russes*.

Klaartje kreeg het nu te benauwd en verliet stil, maar haastig, de kamer, zonder dat Hateling het merkte, zoo zeer interesseerde hem hetgeen hij van mijnheer Donze hoorde.

„Misschien zou ik wel goed doen, als ik mijn winter-

tenuë ook van daar liet komen," waagde Hateling te zeggen.

"Niets zou verstandiger zijn!" repliceerde mijnheer Donze. "Ik zal u het adres geven."

Hateling haalde zijn portefeuille voor den dag, en toen hij gereed was, ging mijnheer Donze voort: "Mglo-noskoff, M-g-l-o-n-o-s-k-o-f-f. — Rue de Bedlam. N° 11."

Mevrouw Donze schudde afkeurend het hoofd tegen haren man. Zij vond dat deze al te ver ging; en een einde aan deze dwaasheden willende maken zeide zij tot Hateling:

"Zijt u van plan nog eenige dagen hier in de buurt te blijven."

"Pardon mevrouw," antwoordde hij. "Ik denk morgen verder te gaan, *à moins que* eene of andere aangename omstandigheid mij niet *persuadeere* te blijven."

"U heeft hier dan reeds zoowat al het mooie gezien?" ging mevrouw voort.

"Op twee dingen na, mevrouw, die ik nog gaarne zien zou, en waarvan ik zooveel délicieux gehoord heb van mevrouw Vernooy, dat zonder exaggeratie *cela m'a fait venir l'eau à la bouche*: de buitenplaats Wildhoef en de collectie schilderijen van mijnheer Donze;" en hij maakte eene lichte buiging voor dezen.

"Aan dien wensch kan gemakkelijk voldaan worden," antwoordde deze, "als u bij ons woudt blijven dineeren — Wat dunkt u, vrouw!" — zich tot deze laatste wendende, die min of meer weifelend knikte. — "Dan zoudt u voor het eten de schilderijen, en na het eten, 't is dan wat koeler, de plaats kunnen zien."

"Zeer beleefd, mijnheer!" antwoordde Hateling. "Dol-

gaarne profiteer ik van uwe invitatie. Permitteert u mij, dat ik mij even verwijder, om den koetsier die nog voorstaat te avertisseeren."

"Doe dit," zeide mijnheer Donze. „En als u 't goed vindt, laat hem dan niet terugkomen. Ik zal u heden avond wel naar de stad laten brengen."

"Vous me comblez, mijnheer!" antwoordde Hateling, die daarop het vertrek verliet. Nadat hij weg was zeide mijnheer Donze tot zijne vrouw: „Een fat der fatten! vrouw, en een uil der uilen! maar voor een enkele maal kostelijk amusant!"

Mevrouw Donze schudde het hoofd en zeide: „Maak het toch niet zoo erg. Ik krijg waarlijk medelijden met hem."

„Verkwik hem dan straks, als wij de schilderijen gezien zullen hebben, met een goed glas port in het tentje."

Toen Hateling teruggekomen was, zeide mijnheer Donze: „U schijnt een liefhebber te zijn van de kunst!"

„Ik adoreer ze!" luidde het antwoord.

„Dat is gevaarlijk!" ging mijnheer Donze voort. „Weet u wel — en daar zijn voorbeelden van te over — dat men daardoor gek kan worden?"

„O daarvoor is bij mij geen nood!" antwoordde Hateling. „Maar wat heeft u daar, in dat glazenkastje, eene collectie van objets précieux!"

„Daar zijn enkele historische merkwaardigheden in, die voor liefhebbers nog al interessant zijn!" zeide mijnheer Donze. „Een zegelring van Murat; een kamee van Cleopatra die nog al mooi is. Ziet u eens!" en hij nam de kamee op.

„Ja, prachtig!” riep Hateling uit. „Subliem! subliem! Cleopatra, zegt u? Ja sprekend!”

Mijnheer Donze lachte even en zeide: „En hier heeft u een borduurnaald van Anna Maria Schuurman: die heeft u mogelijk nog wel gekend!”

„Ik vraag excuus, mijnheer. Zij kwam wel veel bij ons aan huis, maar dat was voordat ik geboren werd,” antwoordde Hateling.

Mijnheer Donze aarzelde. Hij wist niet, of Hateling nu hem niet beet had. Maar Hatelings gezicht getuigde van zoo veel extase over de borduurnaald, die hij van alle kanten bezag, dat de heer Donze allen argwaan liet varen, en eene kleine zilveren vork, een familiestuk met een wapen, opnemende zeide: „En van deze vork zegt men, dat zij door Godfried van Bouillon is meegebracht uit Palestina.”

„Merkwaardig! étonnant! riep Hateling uit. „Dat is eene unieke collectie van tresootjes! Godfried van Bouillon zeide u? Ja, ja! ik herken het wapen der Bouillons!”

„U doet dus ook aan heraldiek? vroeg mijnheer Donze. „Aan héraldiek! Zeker mijnheer,” antwoordde Hateling. En het eene wonder na het andere verscheen uit de kast en werd door Hateling met de grootste extase geadmireerd. Ten slotte zeide mijnheer Donze: „Nu moet u mij echter een plezier doen, mijnheer! en niemand, dan desnoods een vertrouwd vriend, zeggen wat u hier al gezien heeft; want als men dit alles wist, liep ik gevaar, dat er hier nacht op nacht werd ingebroken.”

En Hateling stelde den heer Donze gerust met betrekking tot zijn zwijgen; al zoude het hem, zeide

hij, ook veel moeite kosten, om niet den lof van al dat interessante te proclameeren.

De collectie schilderijen van den heer Donze telde vrij wat nummers en nam drie kamers in; zij had echter slechts betrekkelijk weinig waarde, daar verreweg de meeste stukken niet meer dan goede copieën waren. Toch had de heer Donze, die ze grootendeels op eene reis in Italië gekocht had, ze duur betaald. Een paar kunsthandelaars, op wie hij vertrouwen stelde, te Florence en Rome hadden hem schandelijk bedrogen. Omdat evenwel de copieën, naar de verklaringen van eenige Hollandsche kunstkenners en schilders, niet geheel zonder verdiensten waren, had hij niet kunnen besluiten, de stukken weg te doen. Hij kon ze vaak zelfs nog met welgevallen aanzien. En 't was hem een eigenaardige bekoring, als hij door dit drietal kamers menschen kon leiden, die alles voor echt hielden.

Zoodra de heeren de middelkamer binnen kwamen, viel Hateling's oog op een groot schilderij met een zwaar vergulde lijst. Het stond op een grooten fauteuil, en scheen dus aan Hateling de eereplaats in te nemen. De kleuren waren zoo frisch alsof zij er eerst kort te voren op gebracht waren, en het stelde een landschap voor meer of min in den trant van Ruysdael.

„Dat is subliem!” riep Hateling uit. „Echte oude kunst! En wat hebben die kleuren zich magnifiek geconserveerd. Ja, zóó kleuren konden slechts de oude meesters! Een waar chef d'oeuvre! En zeker van een der meesters!” Hij liep dicht naar het schilderij, om te zien of hij ook een aanwijzing van den naam in een der hoeken vond, en was gelukkig genoeg daar de let-

ters C. D. te vinden; doch zag in de haast de C voor een G aan — en riep uit: „Een Gerard Douw!” ja juist zoo als ik gedacht had.” En verrukt over de vlugheid, waarmede hij den naam van een schilder bedacht had, die met een D begon en wiens voorletter een G was, wierp hij een triumfantelijken blik op mijnheer Donze, die het niet waagde eenig geluid te geven uit vrees, dat het in een Homerisch gelach mocht overgaan, en dus slechts even knikte, en hem naar eene andere kamer voerde, en hem tegenover een echten Rembrandt, een familiestuk, plaatsende, vroeg: „En wat zegt u hiervan, mijnheer Hateling.”

„Mooi, kolossaal mooi! maar toch niet te vergelijken bij het vorige. Van wien is dit stuk?” Hij ging dichter bij staan, maar ontdekte niets van een aanwijzing. „Is dit soms een Jan Steen?” zeide hij eindelijk.

„Neen,” zeide de heer Donze heel ernstig.

„Dan toch zeker van den schilder — ah, cette maudite mémoire — van den schilder van den Schuttersmaaltijd,” zeide Hateling.

„Neen, van den schilder der *Nachtwacht!*” verbeterde de heer Donze, van *Rembrandt*.

„Och ja! dat ik mij zoo hebben kunnen vergissen. Zoo door en door pur sang Rembrandt. Maar laat het vallen van het licht hier niet te wenschen over, Mijnheer Donze?” vroeg Hateling, terwijl hij zijn oogen naar omhoog sloeg van waar het licht kwam, na te vergeefs naar vensters in de zijwanden gezocht te hebben.

„Dat zou wel kunnen!” antwoordde mijnheer Donze; „al heb ik deze kamers ook laten inrichten en ver-

bouwen naar den raad en volgens de aanwijzingen van een schilder."

"Maar schilders zien ook alles met andere oogen dan een ander mensch!" zeide Hateling.

"En vooral schilderijen," voegde er mijnheer Donze bij, voor wien de volslagen onkunde en verwaandheid van Hateling in deze te machtig was. Hij besloot dus het bezoek op die kamers, waar het bovendien, zooals hij aan Hateling deed opmerken, zeer warm was, wat te bekorten, en liep daarom vrij vlug de kamers door, nu en dan een schilderij aanwijzende, dat, volgens zijn zeggen aan Hateling, geschilderd was door Titiaan, Wouwerman, van Dijk enz. niet alleen, maar ook wel door Polygnotus, Zeuxis en Apelles. Bij 't noemen van dien laatsten naam, zeide hij:

"Van dien zult u zeker vroeger nooit iets gezien hebben?"

"Pardon, mijnheer Donze. Mijne grootmama heeft twee stukjes van hem?"

"Van Apelles?" en mijnheer Donze drukte op dien naam.

"Ja, echte Apellessen!" verzekerde Hateling.

Nu stelde mijnheer Donze voor naar den tuin te gaan, waar zij de dames zouden vinden; en zij begaven zich naar een in de zijde van een heuveltje uitgegraven grot. Op korten afstand daarvan was een vijver, in welks midden een fontein was aangebracht, die springende zooals zij nu deed, èn in der daad, èn door op de verbeelding te werken, verkoeling aanbracht. Mevrouw en hare dochter zaten er reeds, de heeren afwachtede, de eerste bezig met schrijven, de andere

met lezen. En op de tafel stonden een portflesch met glazen en de ingrediënten voor wat verkoelenden drank voor de dames.

„Welk een magnifieke collectie kunstwerken bezit mijnheer!” Met deze woorden trad Hateling het tentje in, en nam plaats op den hem door mevrouw aangezezen tuinstoel.

Mijnheer Donze, die achter Hateling was gaan staan en Klaartje's nieuwsgierigen blik op zich gevestigd zag, tikte even op zijn voorhoofd en haalde de schouders op. Hierdoor wist Klaartje genoeg.

„Het doet mij genoegen dat u genoten heeft, mijnheer!” antwoordde mevrouw. „Maar vond u het daar boven niet ijselijk warm?”

„Ik was te veel in hooger sferen, mevrouw, om daar iets van te observeeren, voordat mijnheer, die al dat superbe dagelijks ziet, en dus minder onder de impressie er van komt, mij op die warmte attent maakte. Als er niets te bewonderen geweest ware dan dat ééne groote stuk alleen, zou ik reeds geenthousiasmeerd geweest zijn!”

Papa gaf zijne dochter een wenk zich goed te houden. Mevrouw Donze, niet kwaads of buitengewoon dwaas vermoedende, vroeg: „En welk stuk was dat?”

„Dat groote stuk in die breede, vergulde lijst, met zulke brillante, exquisite, den tand des tijds tartende kleuren, dat op de eereplaats staat!” haastte zich Hateling te antwoorden.

„En weet u,” vroeg mevrouw Donze, met een vragenden en iet of wat angstigen blik op haren man, die neen schudde, „wie het geschilderd heeft?”

„Zeker mevrouw, Gerard Douw. Ook zonder de naamletters had ik het erkend!”

Mevrouw Donze was sprakeloos. Klaartje echter, met buitengewone inspanning zichzelf beheerschende, en mogelijk niet gansch ongevoelig voor de eer bewezen aan het kunststuk, dat zij met behulp van haren teekenmeester, voor haar vaders laatsten verjaardag, had geproduceerd; Klaartje maakte de eenvoudige opmerking:

„Cornelis Douw! bedoelt u, mijnheer Hateling. Er staat een *c* en geen *g*.”

Hateling zag den heer Donze aan, die zeide: „Ja, mijne dochter heeft gelijk, het is een *c*.”

„Heb ik mij zoo vergist! mais c'est étonnant, c'est incompréhensible!” zeide Hateling vol verbazing.

„*C'est plus que ça!*” zeide Klaartje, „*c'est grandiose.*”

„Een glaasje port, mijnheer Hateling?” vroeg de heer Donze. „'t Is echte oude, nog uit den kelder van mijn vrouws grootpapa.”

„Ik hesiteer!” antwoordde Hateling. „Ik vrees dat het bij de warmte mij nog meer zal échauffeeren!”

„Hier is 't anders nog al koel!” repliceerde mijnheer Donze, en schonk intusschen twee glazen in. „A votre santé, mijnheer Hateling.”

„Et à la votre et à celle des dames!” antwoordde Hateling, terwijl hij het glas opnam. Na den wijn als een echte kenner geproefd, en eenige malen de tong tegen het verhemelte gedrukt te hebben, ging hij voort: „*Déli, déli.*”

„Als Apollo op den Heli-
Kon zit bij de zanggodinnen;
O, dan zingt hij daar zoo *déli-*

„Kaat en streelt ons hart en zinnen!” begon het nu overmoedige Klaartje te reciteeren.

„U schijnt van poëzie te houden!” zeide Hateling, gelukkig dat hij eene gelegenheid had, om ook eens met Klaartje te kunnen praten.

„Ik houd van alles wat mooi, goed en *waar* is!” antwoordde deze en drukte vooral op het laatste woord *waar*, „d. w. z. voor wat ik daarvoor houd; want ik kan mij wel eens vergissen. En dat zal u ook wel doen!”

„O zeker. Wie zou dat niet!” antwoordde hij heel galant. „Ik heb het zoo even nog gedaan met die *c.*”

„U begrijpt mij verkeerd. Ik bedoelde niet het vergissen, maar het houden van wat mooi, goed en *waar* is!” zeide zij.

„Pardon, dat ik u verkeerd begrepen heb!” antwoordde hij, „met al wat *mooi* is (en hij zag Klaartje aan) en *goed* (en hij maakte eene kleine buiging) en *waar*, dweep ik.”

„Dan is u een gevaarlijk mensch!” antwoordde Klaartje, wie het haar gemaakte compliment niet beviel, en die nu deed, alsof zij het niet opgemerkt, niet gevat had. Dweepers zijn immers altijd onrustige, lastige menschen. Daar heb je dien Jan van Leiden!”

„Het spijt mij, dat ik niet de eer heb hem te kennen!” viel Hateling in. „Maar u vat mijn woord *trop à la lettre* op. U begrijpt toch wel, wat mijne intentie was.”

„Hoe zou ik dat kunnen!” vroeg Klaartje verbaasd. „U schat mij te hoog.”

„Ik geloof niet, dat men mejuffrouw Donze te hoog *kan* schatten!” antwoordde Hateling.

Mevrouw Donze wierp een onrustigen en vragenden blik op haren echtgenoot, die dien echter niet opmerkte, zoozeer was hij in spanning over 't antwoord dat zijne dochter geven zou.

„Dan zal ik uw geloof als bijgeloof moeten qualificeeren,” antwoordde Klaartje, en er dadelijk de bewijzen voor leveren. „Uit hetgeen ik zeide, dat ik hield van al wat mooi en goed en *waar* is, heeft u lichtvaardig de conclusie, getrokken dat ik zelve dit alles moest zijn. 't *Mooie* laat ik daar, dat is van ondergeschikt belang, maar *goed* ben ik niet, en *waar* nog minder. Heden heb ik reeds driemaal,” en deze woorden uitsprekende zag zij haar vader en moeder aan, „willens en wetens een onwaarheid gezegd. Maar daarvoor moet ik mijzelve nu straffen, door mij 't genoeggen uwer conversatie te ontzeggen en de eenzaamheid op te zoeken, om over mijne pekelsonden” en zij lachte even „na te denken.” En zij stond op en ging weg tot groote teleurstelling van Hateling en bevreemding harer moeder, voor wie Klaartje's gedrag heden en gisteren totaal onbegrijpelijk was.

„Wat is Klaar heden anders dan gewoonlijk!” zeide Mevrouw tot haren man.

Deze woorden riepen een lachje van vergenoegdheid om Hatelings mond en een kleur op zijn wangen. Zoodra mijnheer Donze dit bemerkte, antwoordde hij aan zijn vrouw: „Maar gisteren was ze immers ook reeds zoo! Ik denk dat ze met dit warme weêr last heeft van de gal. Wij moeten morgen maar den dokter laten komen.”

Dit woord *gal* deed Hateling plotseling uit zijnen

gedroomden hemel vallen, en in spanning wachtte hij af, wat mevrouw Donze zou antwoorden. Deze zeide echter niets dan: „Ja, 't is waar ook. Het arme kind!”

„Dat last hebben van de gal zit in de familie, mijnheer Hateling!” zeide de heer Donze. „Ook ik heb er dikwerf veel last van.”

„Maar mevrouw Vernooy toch niet, voor zooverre ik weet,” repliceerde Hateling.

„Die is daarvoor te corpulent,” zeide mijnheer Donze. „Maar laat ons van dit onderwerp afstappen. Ik spreek niet gaarne over kwalen. Het leven brengt reeds genoeg verdriet, zonder dat wij er over praten. Laat ons een aangenamer thema nemen. U is zeker een trouw bezoeker van het théâtre?”

Nadat Hateling verklaard had, dat hij geene voorstelling in Rotterdam oversloeg, zelfs somwijlen naar den Haag ging om een tooneelstuk te zien of een opera te hooren, verzocht mijnheer Donze hem, 't een en ander over wat hij gezien en gehoord had mede te deelen. En Hateling voldeed gereedelijk en uitvoerig aan dien wensch. Toen intusschen ook mevrouw Donze was weggegaan, om eens naar Klaartje te zien, verzocht mijnheer Donze zijnen bezoeker, hem ook 't een en ander over de actrices mede te deelen, en Hateling viel hals over kop in den hem gelegden strik, en werd nog bespraakter en vertrouwelijker, toen hij zijn derde glaasje voortreffelijken ouden port genuttigd had.

Eerst toen men aan tafel zou gaan verscheen mevrouw weder, met het voor Hateling treurige bericht, dat hare dochter, door erge hoofdpijn gekweld, zich verontschuldigen liet. De grootste charme van het diner

was daardoor voor hem verdwenen; maar dewijl het diner werkelijk heerlijk en de geschonken wijn voortreffelijk was, en mijnheer Donze hem aanhoudend in de gelegenheid stelde, aardig en geestig te zijn, vergat hij soms Klaartje geheel.

Toen het dessert begonnen en de knecht uit de kamer verdwenen was, dacht Papa Donze aan 't geen Klaartje gezegd had, dat hij, om Hateling te leeren kennen, het gesprek op Gerrit Witse moest brengen. Hij begon dus te vragen, of de jonge Witse nog altijd student was.

Daarop deelde hem Hateling mee, wat de heer Donze reeds wist, dat hij gepromoveerd was en zich in N. had gevestigd.

„En waarom juist in N.?” vroeg de heer Donze.

„Ja, dat weet niemand,” was 't antwoord. „Zijn ouders hadden gewild, dat hij zich òf te Rotterdam òf ten minste in de nabijheid dier stad zou vestigen; ook dat hij, voordat hij zich vestigde, eene vrouw zocht. Maar Gerrit was noch tot het een noch tot het ander te bewegen geweest.”

En in antwoord op verdere hem gedane vragen vertelde hij, dat Witse hem gezegd had, dat hij het reeds druk had met de praktijk, maar dat hij (Hateling) daar niets van geloofde; dat hij, hoe hoog Witse's moeder en vader ook opgaven van zijn bekwaamheden, hem zijn hond of kat niet zou toevertrouwen, tenzij hij den geheimen wensch koesterde, dat het beest dood gemaakt werd. Dat Witse in Rotterdam een heele stille jongen was, maar dat hij in Leiden nog al een baas was geweest.

Op de vraag van mijnheer Donze, hoe hij dit wist, deelde Hateling tot explicatie mede, dat hij ruim een jaar te voren, toen hij in Leiden zijn moest, op verzoek van Gerrit's moeder dezen een bezoek had gebracht; dat hij daar de kamer vol had gevonden met studenten, die allen druk bitterden, en wel ter eere van den goeden afloop van een door Gerrit gedanen *Tantalus*¹⁾; dat zij hem daarop mede hadden genomen eerst naar de studententafel, toen in een open wagentje (N.B. in Maart, mijnheer) naar de *Vink*, en ten slotte naar de studentensocieteit, van waar zij hem niet eerder hadden laten weggaan, dan toen het te laat was, om als fatsoenlijk mensch naar een logement te gaan; en hij dus wat er van den nacht nog over was op Witse's kamer, op de canapé, had doorgebracht, en den volgenden dag, en nog dagen daarna, onplezierig, ja half ziek was geweest.

Mijnheer Donze kon zich den loop van Hateling's wederaren in Leiden levendig voorstellen. Hij zag hem daar in de societeit, in een fauteuil op een biljart gezeten, meenende geëerd te worden en toch de risée van de jonge zonen van Minerva; hij voelde zijn haarpijn den volgenden dag en wat dies meer zij; — maar wilde toch wel eens weten, in hoeverre Witse zelf de eerste schuld van dit alles was. Hij zeide daarom:

„Kon u zoo maar aan die studententafel en op de societeit komen, of introduceerde u de heer Witse daar?”

En Hateling antwoordde:

„Neen, Witse was er zeer tegen; hij wilde dat ik

¹⁾ voor *tentamen*, voorloopig examen.

bij hem op zijn kamer bleef eten. Hij was zeker bang, dat ik te veel zou zien en hooren en in Rotterdam vertellen. Maar de andere studenten, die bij hem waren, drongen er op aan, dat ik mede ging, en beloofden mij een delicious diner en eene soirée amusante; en ik wilde dat studentenleven toch ook wel eens van nabij zien."

"Daar had u volkomen gelijk in!" zeide mijnheer Donze. "U heeft er echter zeker in eens genoeg van gekregen?"

"On ne m'y prendra plus!" zei Hateling. "En te zien, dat die Witse, die in Rotterdam niets is, zich niet weet te bewegen in kringen comme il faut — dáár, onder die jongelui, een invloedrijk personage was, dat surpasseerde mijn begrip. In plaats van hem naar Leiden te zenden, hadden zijne ouders beter gedaan, als zij hem, hun eenig kind, een jaar of wat naar Parijs hadden gezonden voor zijn éducation. Zij hebben daartoe moeyens genoeg. De oude heer wordt op minstens een ton of vijf geschat. Maar die ouders wilden van hun zoon *au moins* een professor maken."

"Ik begrijp niet," zeide mevrouw, "dat de oude heer en mevrouw Witse, als zij zoo gefortuneerd zijn, hun eenig kind dokter hebben kunnen laten worden; of dat de jonge heer dat vak gekozen heeft, waaraan zooveel lasten en verdrietelijkheden, ja ook gevaren verbonden zijn."

"*Ni moi non plus*, mevrouw!" antwoordde Hateling. "Maar die familie Witse heeft allerlei singulariteiten!" En Hateling deelde enkele daarvan mede: als de bezoeken, die de oude mevrouw, soms met een mandje

aan haar arm, in arme buurten deed, en de zorg die de oude heer droeg tot zelfs voor de kinderen van zijn klerken, van welke er een op zijn kosten, voor zijn gezondheid, naar Gelderland was gestuurd.

Na afloop van het diner deed mijnheer Donze met Hateling eene wandeling door de plaats, gedurende welke de laatste niet naliet gedurig zijne bewondering in de sterkste, liefst fransche bewoordingen te uiten. En toen zij eindelijk in een ongeveer vijf minuten lang berceau kwamen, waarin mijnheer Donze op verschillende plaatsen een twaalfstal beelden van Cararisch marmer had laten plaatsen, verklaarde Hateling dat hij *verstomd* was van bewondering; en bewees dit, door het berceau te vergelijken met de Elyseesche velden, met de hangende tuinen van Babel, en met al het moois waarvan hij ooit gehoord of gelezen had, en dat hier alles vereenigd zou zijn.

Hoe gevoelig mijnheer Donze, die zelf, geholpen door Zocher, de plaats had aangelegd, anders ook was voor den indruk, dien zij op zijne bezoekers maakte, Hateling's lofredenen werden door hem ternauwernood gehoord. Hateling verveelde hem; hij vond hem te dom, dan dat hij verder eenigen lust gevoelde zich te zijnen koste te amuseeren. Hij riep den tuinknecht, en zich bij Hateling wegens zijn moeielijk loopen verontschuldigende, zeide hij: „Jan, leid mijnheer eens rond;” en hij gaf Jan de plaatsen op, waarheen hij hem moest geleiden, en die volgens zijne verklaring aan Hateling, het meest aan de bezoekers bevielen, maar tevens — dit zeide hij niet — nog al tijd in beslag namen. Mijnheer Donze zette zich, alsof hij niet

meer kon loopen, op een bank neder, maar stond, zoodra hij Hateling uit het gezicht verloren had, snel op; en al mompelend: „neen, dan heilig nog Vernoooy, hoe vervelend die ook zijn kan,” wendde hij zijne schreden naar huis en begaf zich daar aanstonds naar Klaartje's kamer, waar hij zijne vrouw vond, gezeten bij het bed zijner dochter. Zij wenkte hem stil te zijn en fluisterde: „Klaar slaapt!” — Doch Klaartje sliep niet; zij hield zich slechts alsof zij sliep. Zij wilde niet praten; want zij zou rekenschap hebben moeten geven van haar zonderling doen. Haar hart was vol van allerlei dingen; soms gevoelde zij zelfs lust tot huilen.

Toen ongeveer een uur later Hateling met zijn geleider het huis weer naderde, vond hij mijnheer en mevrouw Donze in de veranda bij de theetafel. Men liet hem ongestoord zijne tot extase geklommen bewondering over alles uiten, en beantwoordde zijn belangstellende vraag naar den toestand van Klaartje met de mededeeling, dat zij sliep en dat dit een goed teeken bij die galaandoening was.

Het gesprek vlotte niet bijzonder. Mevrouw sprak weinig en zag er bleek uit. Mijnheer verontschuldigde zich over zijn weinige opgewektheid met een voorgewende hevige hoofdpijn, die hem nu en dan een pijnlijk gezicht deed zetten. Tegenover deze stilte begon zelfs Hatelings bespraaktheid te ebben en geraakte eindelijk tot volslagen stilstand. Van deze gelegenheid maakte mijnheer Donze gebruik, om Hateling te zeggen dat het rijtuig zeker al voorstond: waarop deze zich verontschuldigde met te zeggen, dat hij dit niet geweten

had; en na bedankt te hebben voor de charmante ontvangst en het deli kunstgenot; na uiting gegeven te hebben aan zijn ardenten wensch, dat mejuffrouw „uwe dochter” weldra weer geheel hersteld zou zijn, en de permissie gevraagd te hebben, den volgenden dag even te komen informeeren, hoe de juffrouw zich bevond — waarop mijnheer Donze haastig gerepliceerd had: „De hemel beware ons, dat u voor eene lichte ongesteldheid mijner dochter uw reisplan in de war zou brengen;” — en Hateling verzekerd had, dat dit niets zou beteekenen, daar hij aan geen tijd gebonden was; — en daarop mijnheer Donze verklaard had, dat hij zulk eene te ver gedreven belangstelling in een nietigheid heusch kwalijk zou moeten nemen; en hierop Hateling verder gevraagd had, of hij dit dan op de terugreis zou mogen doen; en daarop mijnheer Donze weer geantwoord had, dat hij dan een vergeefschen omweg zou maken, dewijl zij de volgende week op reis zouden gaan; en verder op de bescheiden vraag van Hateling waarheen hij dacht te gaan, voorzigtiglijk had verklaard, dat dat nog niet geheel zeker was.

Nadat dit alles afgehandeld was, maakte Hateling eene on ne peut plus onberispelijke buiging voor mevrouw en ging toen, begeleid door mijnheer Donze, naar het hem wachtende rijtuig, waar mijnheer Donze hem nog een Bon-Voyage toeriep.

„Dat was een dag die telt, vrouw!” zeide mijnheer Donze toen hij weer bij zijne vrouw zat, en hij haalde eens diep adem. „Wat een keurig beschilderde windbuil.”

„Ik maak mij ongerust over Klaar!” zeide mevrouw na eenige oogenblikken.

„Och kom, die is morgen weer beter,” stelde haar man haar gerust.

„Neen, ik bedoel niet haar fysiek, maar haar hart,” zeide mevrouw.

„Wees niet zoo dwaas. Die Hateling *kan* op haar geen indruk gemaakt hebben. Dat is totaal onmogelijk, hoe blind de liefde ook wezen moge,” repliceerde mijnheer.

„Ik denk ook volstrekt niet aan Hateling, maar aan den jongen dokter!” ging mevrouw voort

„Witse! Hm! hm! Ja, dat is wat anders, dat zou kunnen. Die ellendige Rotterdammers!” zeide mijnheer en verzonk in nadenken.

TWEE REISJES.

Den volgenden morgen was Klaartje weer aan 't ontbijt. Zij zag er echter betrokken uit. Op de vraag haars vaders wat haar den vorigen dag eigenlijk gescheeld had, antwoordde zij: „'k Weet het niet, Papa. Ik denk jongemeisjeskuren: opgewonden 't eene oogenblik, en 't andere groote lust om uit te barsten in huilen.”

„Maar daarvoor is toch altijd een oorzaak, kindlief!” zeide mevrouw.

„Dan kan het niemand of niets anders dan die Hateling zijn,” antwoordde Klaartje. „Ik schaam er mij over,

dat ik mij, twee jaren geleden, zoozeer in zijn gezelschap, en met hem ten koste van anderen, geamuseerd heb."

"Dus," zeide Papa, "de jonge dame had zich voorgesteld zich weer zoo te zullen amuseeren, en van daar hare opgewondenheid; maar zij vond zich bitter teleurgesteld, en dat begrijp ik, en daarom zoo verdrietig en ontevreden."

"'t Zal wel zoo iets zijn, Papa!" antwoordde Klaartje.

"Als jij nu dien mijnheer maar voor goed uit je zinnen zet," ging papa voort.

"'k Zal mijn best doen!" antwoordde Klaartje en lachte.

"Ik heb gisteren een plannetje bedacht," zeide daarop papa, "en wel om een dag of wat op reis te gaan, eerst naar Kleef en dan verder een eind den Rijn op. Wat zeggen de dames daarvan?"

"Uitstekend!" zei mevrouw. Maar Klaartje, die anders veel van reizen hield, zei niets. Een trek van teleurstelling vertoonde zich op haar gelaat, die aan haar papa niet ontging, en hem noopte onmiddellijk te zeggen: "En wie zwijgt, consenteert. Dus éénstemmig aangenomen. Kunnen de dames, 't is heden Zaterdag, tegen Dinsdagmorgen gereed zijn?"

"Zeker," antwoordde mevrouw, terwijl Klaartje er al weer het zwijgen aan toe deed.

"Wij gaan dan weer, als vroeger, met ons eigen rijtuig en de twee bruintjes, en nemen mama's kamenier mee." En om alle verder terugkomen op de zaak af te snijden, begon mijnheer Donze over andere zaken te spreken, en stond, zoodra hij met zijn ontblijt klaar was, op en verliet de kamer.

"Waarom in eens dat reisplan? dacht Klaartje. Papa

heeft er te voren niet over gesproken! En zoo haastig! Wat zit daar achter? Zij had ook kunnen vragen: En waarom ben ik, anders zoo reisluchtig, er niet mee ingenomen? 't Is toch niet de onzekerheid omtrent Barte's toestand?

Des Zondags namiddags vinden wij Gerrit weer te Sprankendel; des morgens was hij, volgens de gewoonte der meeste medici van zijn tijd, ter kerke geweest. De zieke is veel beter, en moeder en zuster en broeder zijn opgeruimd en dankbaar, ook jegens hem. Hij doet zijn best ook beide te zijn, maar is het slechts gebrekkig. Hij is het ook met zichzelf oneens, of hij eens vragen zal, of juffrouw Donze er ook weer geweest is; maar vindt het eindelijk verstandiger, dat niet te doen. Hij staat op om weg te gaan, en zegt dat hij eerst Dinsdag weer eens zal komen kijken. Maar nu zegt de oude vrouw in eens:

„O ja dokter, ik had het host vergèten. De juffer hèt me gezeid, d'ak oe is vraogen most, of Barte sums al een glas wien mag hebbe, dan zou ze mèrge wat sturen, want overmerge geet de familje vur een poos op reis naar Duitschland.”

„Ja zeker mag Barte al een glaasje wijn hebben, 's middags en 's avonds eer ze gaat slapen. Je moet maar vragen om wat Bourgogne en wat Port. Maar wacht ik zal 't wel opschrijven, dat is sekuurder.” En hij schreef op een receptenpapiertje: „Belegen Bourgogne en later Oude Port”, en zeide: „Nu begin je

met een flesch waarop geen kalkstreep gemaakt is, hoor! En nu atjuus!”

Klaartje op Sprankendel geweest en haar weer misgeloopen! Klaartje op reis! en wie weet voor hoe lang! Deze gedachten hielden Gerrit bezig op zijne wandeling naar de stad. Toen hij Wildhoef ter zijde zag liggen stond hij een poosje stil, en wierp een verlangenden blik naar het huis. Hij wist niet, dat Klaartje, die zich in een koepeltje niet ver van den straatweg had nedergezet (ja wezenlijk, met de hoop om hem te zien voorbijkomen), maar zóó dat zij niet kon gezien worden, hem gadesloeg, en dat een warme blos haar gelaat overstroomde, toen zij hem zoo zag staan turen op het huis. Hoe gelukkig zou hij geweest zijn, als hij dit had geweten; ja overgelukkig, als hij daar dan nog bij geweten had, dat Klaartje in de grootste verzoeking kwam, zich aan hem te vertoonen en hem zelfs te vragen, hoe het met Barte ging. Zij zou zeker aan haren aandrang om dit te doen voldaan hebben, als zij zelve niet eenige dagen geleden had aangeboden hem naar de stad te rijden, en *hij* niet.... maar dat moest vergeven en vergeten zijn!

Gerrit zette mismoedig zijnen weg voort, en Klaartje werd weer boos op hare ouders, die wel dien Hateling bij zich ten eten hadden gehouden, maar Witse niet eens uitgenoodigd hadden, zijn bezoek te hervatten; en nog meer op haar vader, die juist nu — en er ging haar een licht op — met een bepaalde bedoeling, dat reisje op touw had gezet. — „Dit is een streep gemaakt door mijne rekening, Papatje!” zeide zij mompelend. „Straks maakt Klaar ze door de uwe! Op Witse

is niets te zeggen. Als zijn ouders en de Vernooy's wat gek over hem gesproken hebben, is 't zijn schuld niet. En dat hij op Klaartje's fortuin zou azen, dat kan niemand denken. Zijn ouders zijn heel rijk, heeft tante Vernooy vaak genoeg gezegd, en die kan het weten. Neen Klaartje Donze wordt mettertijd mevrouw Witse, daar kunt ge op rekenen, Pa en Ma. Als Gerretje, die even sterk bloosde als ik, het maar wil."

Twee maanden zijn sedert dien Zondag verloopen. Gerrit heeft afwisselend getreurd en zich getroost; veel op het bij juffrouw Schreuder gekochtje portretje gekeken, veel zieken helpen genezen of moeten laten dood gaan, zonder er iets tegen te kunnen doen; en heeft, reeds een geheel eigen praktijk in twee burgergezinnen gekregen, familie van zijn huisbaas. De volgende week zal hij voor een dag of veertien naar Rotterdam gaan, om wat uit te rusten.

En Klaartje heeft zes weken lang zich in allerlei logementen, met mooie, minder mooie en *geen* uitzichten, te beginnen met Maywald, geërgerd, dat, waar men het t'huis zooveel beter had en zich aan gloeienden zonneschijn onttrok, men voor zijn plezier, zijn gezondheid, of wat ook, zich het slechtere en vuilere, althans minder zindelijke getrooste, en aan herhaalde gevaren van doodelijke of minder erge zonnesteken blootstelde. Zij is, al hebben hare ouders, om harentwil alleen, dat reisje gedaan en zich alle gerieflijkheden ontzegd, een alles behalve aangename, tevreden reisgenootte geweest.

Slechts een paar malen 's daags, maar steeds buiten het oog harer ouders, had haar gelaat een tevreden, soms zelfs een vriendelijke uitdrukking gekregen, als zij namelijk het, anders in haren boezem zorgvuldig geborgen, receptpapiertje voor den dag gehaald had en de daarop voor 't overige zoo onschuldige woorden: „Belegen Bourgogne en later oude Port” aanstaarde.

Zij is nu reeds weder veertien dagen thuis en herhaalde malen bij de Symens geweest. Maar daar is niemand meer ziek, en komt dus geen dokter meer. Reeds enkele malen is, in haar anders zoo voor leed en lijden gevoelig hart, de ondeugende gedachte opgerezen, maar ook aanstonds weer met verontwaardiging teruggedreven: „De oude vrouw kon nu wel eens een hevigen aanval van rhumatiek krijgen, of Gilles de vriendelijkheid hebben, van den hooiberg te vallen, en een arm (neen dat gaf niets, dan ging hij zelf naar den dokter) een been te breken.” — Maar hoe krachtig anders het kwade gedijt, ditmaal bleef het, en bepaaldelijk tot hare straf, achterwege.

Verscheidene malen, nu eens 's morgens, dan weer 's middags, en ook wel 's avonds, had zij geruimen tijd in het tentje bij den weg gezeten, en zich boos gemaakt, dat Gerrit geen enkele maal voorbijkwam, onverschillig of hij zieken had te bezoeken of niet. Zij bedacht niet eens, dat de goede Gerrit in 't minst niet kon vermoeden dat zij daar zat, nog minder, dat zij naar hem uitkeek.

De naam Witse was door haar ouders in al dien tijd, in haar bijzijn, geen enkele maal genoemd. Dit had ook haar weerhouden hem uit te spreken. Anders

had zij lichtelijk wel eens de opmerking gemaakt, dat men hem wel eens mocht uitnoodigen na het onthaal aan Hateling gegeven.

Hoe zouden zij nu weer eens bij elkander gebracht worden? Kon zij er iets aan doen? Als zij eens rijdende haar ponies door een paar fiksche zweepslagen wild maakte, zoodat ze op hol gingen, en zij eene verwonding kreeg, waarbij een dokter moest gehaald worden? Maar dan zou zeker dokter Witse niet worden geroepen. Of als hij dan in de teugels greep en de hitten tot staan bracht? Maar dan moest hij daar juist op den weg zijn, en bovendien nog vlugheid en kracht genoeg hebben, om dat gevaarlijk werk te verrichten? En als hij dan daarbij zelf eens een ongeluk kreeg! Die gedachte deed haar rillen.

Neen, zij kon niets doen! Maar hij? Ja wist hij maar, dat zij zooveel van hem hield! Maar dat had ze hem nooit laten merken. Mogelijk wel het tegendeel!

Klaartje wist niet, dat haar ouders vaak spraken over hetgeen haar wel mocht préoccupeeren, en dat in die gesprekken Witse's naam herhaaldelijk werd uitgesproken. Eindelijk zeide mijnheer Donze tegen zijne vrouw: „Heden middag aan 't dessert zal ik den naam Witse eens onverwachts uitspreken, zonder Klaar aan te zien; maar sla jij haar dan goed gade.”

En hij deed wat hij gezegd had. Hij was 's morgens naar de stad geweest en vertelde nu zijne vrouw het een en ander van wat hij gedaan had, en zeide toen in eens:

„Ook heb ik den heer Witse gezien, die mij echter niet zag of niet herkende.”

Bij den naam Witse schrok Klaartje en kreeg een geduchte kleur, 't welk aanstonds door hare moeder opgemerkt werd. Om haren man ook de gelegenheid te geven het op te merken, zeide mevrouw:

„En heb je geen poging aangewend om zijn attentie te trekken door hem te groeten?”

„Ik zat nog in 't rijtuig, en heb hem wel gegroet, maar wilde toch het rijtuig niet laten stilstaan,” antwoordde de heer Donze, en ging verder met andere dingen voort.

Klaartje zeide niets. Zij deed slechts al het mogelijke om haar ontroerd-zijn te verbergen, doch dit gelukte haar slechts ten halve.

Haar vader en moeder hadden nu evenwel de zekerheid, dat wat zij vermoed hadden, waarheid was; dat Klaartje haar hart, dat tot dusverre hun alleen behoord had, aan Witse had geschonken. Denzelfden avond nog gingen zij te rade, wat hun te doen stond. Klaartje's leven te verbitteren, daaraan dachten zij niet. 't Geluk van hun kind woog hun zwaarder dan hun verlangen haar bij zich te houden. Eene gelegenheid om de jonge lieden bij elkaar te brengen, meenden zij, zou licht te vinden zijn. Maar was *Witse* de geschikte man voor Klaartje? Zij wisten niets van hem. Op 't geen de Venrooys verteld hadden of nog zouden vertellen, was evenmin staat te maken als op 't geen Hateling gezegd had. Daar bedacht mijnheer Donze, dat een gewezen stadgenoot en medeleerling op 't gymnasium, met wien hij zelfs als student, hoewel zij in verschillende faculteiten studeerden, nog omgegaan had, professor te Leiden was; wel niet in de medicijnen, maar toch profes-

sor. Deze zoude, met eenigen goeden wil en een weinig moeite, hem alle gewenschte inlichtingen kunnen geven. En denzelfden avond nog verzocht hij dezen ouden vriend hem te willen verplichten, door bij zijne collega's in de medicijnen eens te informeeren naar de capaciteiten enz. van zekeren jongen dokter, G. Witse, die zich in de buurt van Wildhoef had gevestigd, en dien hij er over dacht, als medicus voor zich en zijn gezin te nemen, daar hun oude medicus gebrekkig en ziekelijk werd. Gaarne zoude hij ook vernemen al wat er, ook buiten de capaciteiten, zoowel ten voordeele als ten nadeele van den vroegeren student Witse te zeggen was

Reeds drie dagen later kreeg de heer Donze van professor Mollig het volgende antwoord:

„Amice, het deed mij goed eens weer iets van u te hooren. Onmiddellijk herkende ik, reeds aan 't adres, uw altijd net, maar klein en bijna onleesbaar, schrift.

Gij hadt bij niemand beter terecht kunnen komen, om inlichtingen over Witse, dan bij mij. Hij was een der beste vrienden van mijnen oudsten zoon, die ook medicus is, en kwam zeer veel bij ons aan huis. De laatste jaren dineerde hij alle veertien dagen eenmaal bij ons; en steeds heb ik behagen gehad in zijn aange-naam en degelijk onderhoud en zijn groote gevatheid. Al zijne examens heeft hij met den 1^{en} graad gedaan, en zijn dissertatie, dit zeide mij hedenmorgen nog zijn promotor, is een prachtig stuk. Wil hieruit niet concluderen, dat hij een college-hengst of boekenworm was. Integendeel. Hij was een echt student in den goeden zin des woords; deed mede waar het pas te kwam en

was zeer gezien onder de jonge lui, zoodat zij hem eens zelfs tot rector van den Senaat verkozen, voor welke eer hij echter bedankte. Hij ging ook niet geheel in de medicijnen op, maar hield er goede liefhebberijen op na, was lid van letterkundige gezelschappen, en een groot vriend van *Haas* en *Klaas*. Doch die namen kent gij niet. De namen onder welke H. en K. voor 't publiek optraden, *Jonathan* en *Hildebrand*, zullen u, vertrouw ik, beter bekend zijn.

Dat dit jonge mensch, de eenige zoon van zeer bemiddelde ouders uit Rotterdam, in de medicijnen ging studeeren, en wat meer zegt, bleef studeeren, heeft mij en menigeen hier verwonderd. Op vragen, hem omtrent de keuze van dat vak gedaan, gaf hij steeds een ontwijkend antwoord, of wel deed hij de wedervraag: „of er iets kwaads in was.”

Dat hij zijn beroep ernstig opvat is zeker; en in uwe plaats verkeerende, zou ik hem zeker tot medicus nemen. *Entre nous*, ik had hem zelfs gaarne tot schoonzoon gehad, en mijne vrouw en ik maakten ons daarover reeds illusies, toen hij aan onze tweede dochter herhaaldelijk kleine attenties bewees, en wij bemerkten dat zij hem gaarne lijden mocht. Maar zoodra Witse zag, dat men haar met hem plaagde, trok hij zich in zijn schulp terug en kwam er niet meer uit.

Wat uw verdere schrijven aangaat enz.”

Deze voor Gerrit Witse zoo gunstig mogelijke berichten namen alle bezwaren, die mijnheer en mevrouw Donze tegen hem zouden kunnen hebben, geheel weg; en de vraag deed zich nu voor, wat zij zouden kunnen doen. De zaak was lastiger, dan zij zich eerst hadden

voorgesteld. Van Klaartje's genegenheid voor Witse waren zij zeker. Maar Witse zelf? Hadden zij eenig bewijs, dat hij iets voor haar gevoelde? Niet het minste. Hij had haar slechts driemaal ontmoet; eerst te Rotterdam, daarna bij de Symens, ten slotte op Wildhoef. Nu waren wel alle dingen mogelijk, maar waarschijnlijk was het niet, dat hij tengevolge dier eerste ontmoeting iets voor Klaartje zou hebben gevoeld. Ware dat het geval, dan had hij zich zeker bij de Vernooy's wel een introductie op Wildhoef weten te bezorgen, toen hij zich in de buurt ging vestigen; even goed als Hateling dit had gedaan. Zijne vestiging in N., zoo in de nabijheid van Wildhoef, anders een lichtpunt, verloor door dit achterwege laten, haar beteekenis in deze. De laatste ontmoeting op Wildhoef getuigde wel van zeker ingenomenheid — Klaartje's aanbod om hem naar N. te rijden, had hem een — dat was merkbaar geweest — genoeg gedaan — maar Klaar zelve was te vinnig geweest. Bleef over de ontmoeting bij de Symens!

Deze was kort geweest; maar zijn voldoen aan Klaars verzoek getuigde weder van „ja, van welwillendheid,” maar mogelijk van niets meer. En volgens prof. Mollig's brief was welwillendheid een zijner karaktertrekken; en wie zou niet welwillend zijn jegens een jong meisje, dat er zoo goed uitzag als Klaar? Als hij werkelijk een oog op Klaar had geslagen, was hij zeker nog wel eens op Wildhoef gekomen, waar hij toch niet onvriendelijk of stijf ontvangen was, — al had men hem ook niet gevraagd, het bezoek te hervatten of eene bepaalde uitnoodiging gedaan. Mijnheer Donze had immers toch gezegd: *Au revoir!*

En de geheele langdurige bespreking van vader en moeder Donze eindigde met de overtuiging, dat zij voor een groot vraagteeken stonden, zoowel wat Witse's gezindheid betrof, als ten opzichte van hetgeen zij doen moesten en konden, zonder den schijn, ja meer dan den schijn, op zich te laden, dat zij jacht maakten op een bepaalden jongen man voor hun dochter. En zoo had men het geval, dat Gerrit wel wilde, en Klaartje wel wilde, en papa en mama Donze wel wilden, maar dat allen, doordat niemand van der anderen willen iets bepaald wist, in verlegenheid waren. En dat alles was het gevolg van een overdreven voorzichtigheid van mama Donze, waarop papa Donze, weldra als op eene dwaasheid en de eenige oorzaak hunner verlegenheid, ging wijzen; eene voorzichtigheid ook door Klaartje evenmin als door Gerrit vriendelijk opgenomen. Mama, die goede ziel, werd de zondenbok; en met haar kreeg de koetsier van Wildhoef den last der verlegenheid te dragen. Gingen mijnheer en mevrouw Donze vroeger zelden meer dan eenmaal per week naar de stad, thans had hij geregeld elken dag te rijden, den eenen dag mijnheer, den anderen mevrouw, den derden dag beiden. Klaartje echter ging zoo goed als nooit met hen mede. Zij deed haar commissies op eigen gelegenheid, maar nam vaker dan vroeger den palfrenier mede.

Het doel van al die tochten was, natuurlijk, eene toevallige ontmoeting met Gerrit, aan wien men dan zijn verbazing zou betuigen, dat hij zijn bezoek op Wildhoef niet herhaald had; en zijn leedwezen, dat hij misschien door Klaartje's wel scherpe, maar toch

zoo kwaad niet bedoelde woorden, afgeschrikt was. Maar hoe lang de heer Donze zijne lastige wandelingen in allerlei buurten der stad, waar hij anders nooit kwam, ook maakte; en hoezeer mevrouw zelfs terwijl zij in een of anderen winkel stond nog over de straat gluurde, van Witse zagen zij niets. En dat was niet te verwonderen. Gerrit zat in Rotterdam, ofschoon juist niet voor zijn plezier, dank zij de moederlijke bezorgdheid van mama Witse, om haren zoon thans aan eene wederhelft te helpen. Nog den laatsten avond voor zijn vertrek, kwam mama op den ouden tekst terug, dat een man niet alleen moet zijn, en stelde hem Antje A. en Koosje B. en Eugenie C. enz. voor, die hij allen wel zou kunnen krijgen als... Eindelijk viel Gerrit haar verdrietig in de rede en zeide:

„Och ma, houd nu toch eindelijk met die dingen op. Het helpt u alles niets. Ik zal het u maar zeggen — maar eerst de plechtige belofte, dat u verder naar geen dingen vraagt, die ik u niet dadelijk zeg.”

„Dat belof ik heilig, Gerrit!” zeide mama.

„Ik heb,” ging nu haar zoon verder voort, „ik heb mijn hart gezet op eene jonge dame, lief en ontwikkeld en van eene fatsoenlijke familie — dit tot uwe geruststelling. Als ik die krijgen kan, waaraan ik soms wanhoop, dan is het goed. Maar anders blijf ik ongetrouwd.”

„Arme jongen,” zei mama; „maar....”

„Denk aan uwe belofte, mama!” viel Gerrit in; en de goede vrouw, die voelde, dat als zij bleefzitten, het haar onmogelijk zou zijn, haar belofte te houden, stond op en ging heen.

Gerrit had tweemaal een bezoek aan de Vernooy's gebracht, en daar vernomen, dat Hateling, althans naar zijn zeggen, allercharmantst op Wildhoef was ontvangen en er den dag *déli* had doorgebracht, maar weinig van Klaartje gezien, die ongesteld was. Mevrouw Vernooy had hem aangeboden, ook hem een introductie aan de Donze's te geven evenals aan Hateling; maar hij had er voor bedankt. Gedrongen, de reden dier weigering mede te deelen, had hij gezegd, dat hij meende niet welkom te zullen zijn op Wildhoef, en verteld, hoe hij daar, op verzoek van Klaartje gekomen om bericht te geven over eene zieke, wel vriendelijk ontvangen was, maar niet eens uitgenoodigd om het bezoek te herhalen.

„Zoo iets verwondert mij erg van mijn broer en schoonzuster,” had mevrouw Vernooy geantwoord. En onmiddellijk had zij bij zich zelve gezegd: Daar wil ik toch eens het mijne van hebben.

't Resultaat van Gerrit's mededeeling was, dat een zeer lange epistel van Rotterdam naar Wildhoef ging, waarin de goede vrouw zich zeer beklaagde over de weinige hartelijkheid, neen de lomtheid, aan haren bijzonderen gunsteling, den zoo door en door goeden en knappen Gerrit Witse, betoond; terwijl die andere, zoo veel minder goede Hateling, die in Gerrit's schaduw niet kon staan, en die haar om die bezorgde brieven te krijgen erg lastig was gevallen, zoo buitengewoon hartelijk en beleefd was ontvangen.

Als *postscriptum* voegde zij er aan toe: „Je hoeft je wezenlijk niet bang te maken, dat hij soms aan niet Klaartje het hof zou gaan maken. Zijn mama

heeft mij gisteren als een geheim — bewaar jij dat geheim nu ook zoo goed als ik — verteld, dat Gerrit haar bekend had, dat hij verliefd was — op wie, wou ze niet zeggen; . . . maar voordat het engagement publiek wordt, zou ze mij volkomen op de hoogte brengen.”

RUTING EN BRIEVEN.

Gerrit kwam, op den door hem bepaalden tijd, in zijn Geldersche woonplaats terug en hervatte zijne dubbele, waargenomen en eigen, praktijk. Hij gevoelde zich hier gelukkiger dan in Rotterdam. Hij had weer werk; ademde een andere, daarbij nog op een uur afstands eigenaardig bezwangerde, lucht, en werd niet met *allerlei* jonge meisjes gekweld.

Den tweeden namiddag na zijn terugkomst, kwam de lust bij hem op, eens naar Sprankendel te wandelen, om te zien of Barte Symen nu reeds weer in al haar gewone doen was, en haar, des noodig, nog eens een goeden raad of aanwijzing te geven. Allerhartelijkst werd hij door Barte en haar moeder ontvangen; Mieke en Gilles waren aan 't werk op het land. Barte was weer geheel de oude, vroolijke, gezonde zus van voor haar ziekte — 't evenbeeld van, maar wat fijner dan Mieke — en vroeg, of zij den dokter, die haar zoo lang getrakteerd had op bittere en nare dingen, nou ook is trak-

teeren mocht, mar op iets lekkers, heur, dor die lui uut de stad zoo veul van houwen!

„En wat zal dat zijn?” vroeg Gerrit. „Als 't lekker is, graag.”

„Ruting!” zei Barte.

„Wat is dat?” zei Gerrit, „ruting, ruting!”

„Nou kom dokter! Oe zou niet weten wâ ruting is. Oe, die alles wit!” zei Barte. „Nou wil oe mien vur de gek houwen.”

„Neen,” verzekerde Gerrit, „ik weet het heusch niet!”

„Lop hin!” zei Barte en zij liep weg, om een poosje later terug te komen, met een schoteltje hangop, een bord, een kannetje zoete melk, een suikerpot en twee lepels.

„Dit is nou ruting!” zei Barte, „en hier hêt oe beschuut, en suker en zuute melk.”

„En wat moet dat alles?” vroeg Gerrit, wien hangop eene onbekende spijs was.

„Hedde van ze lèven! dâ zou de dokter oak al weer nie wèten? Oe houwt mien vur 't lepke.” zei Barte.

„Neen, werkelijk, ik weet er niets van, Barte!” betuigde Gerrit. „Je moet denken, dat ik uit een groote stad kom, waar ze zulke dingen niet hebben. Ik heb dit goedje — zulke ruting, nooit gezien. Nu moet jij me helpen zoo als ik jou geholpen heb, toen je ziek waart.”

„Nou, zal ik dat dan mar is klaor maoken as of 't vur mienzelve was, of vur de juffer?” vroeg Barte.

„Als je belieft,” zei Gerrit. „Eet de juffrouw dat hier ook wel.”

„Nou, en wâ graog! Hoe'n jammer! as oe nou 'n kwartiertje irder gekommen waort, dan had oe de juffer ook hier getroffen, en dan had oe allebei ins ruting kunnen èten; en dan had ze oe meteen kunnen vertellen, hoe ze die ruting ien Holland, ien Amsterdam za 'k mar zeggen, numen.”

„Zoo!” zei Gerrit, „is de juffrouw straks hier geweest.”

„Jao mins!” zei de oude vrouw, „en ze het nog gevraagd, of de dokter heël nie mer hier kumt; of hi al afschied geneumen het.”

„Ik heb de juffrouw in lang niet gezien,” zei Gerrit.

„Nou dan zou 't nie kwaod zien, as oe ins nor heur toegiengt. Want, ziet oe, dokter, ze ziet er niks nie goed uut. En 'k heb heur al gezeid, juffer, oe bint zoo heel anders as anders. Oe ziet zêker ziek. Oe mot den dokter ins laoten kommen; en dan mot oe nie dien ouwen nêmen, mar dien jongen, dien Barte oak gehad het, en dien oe wel kent. Die zal oe wel weer gauw opknappen. En toe lachte ze ins en zei: jao, wâ ze ze ook weer, Barte?”

„Ze zei, moeder, dâ ze deur is òver denken zou; en toe lachte ze weer,” zei Barte.

„Nu, als iemand lachen kan, is 't een bewijs, dat hij nog zoo erg ziek niet is,” zeide Gerrit. En ook hij lachte, en at, na verzekerd te hebben dat het „zuut” genoeg was, het door Barte klaar gemaakte mengsel, en zei dat het hem heerlijk smaakte, en hij het nog eens zou komen eten, waarop Barte en moeder beiden te gelijk zeiden: „Nou da's goed, dokter. Dat mot oe doen!” En toen hij een poosje later wegging, was hij zoo

dankbaar, dat hij, uit loutere dankbaarheid, Barte niet alleen een hand gaf, dat deed hij wel meer — maar haar even in de kin kneep, waarover Barte, als een echte Geldersche jonge boerin, volstrekt niet boos werd. „Dat de dokter ins heur kin gevuld had, in plats van de pols, was wel heel aardig.”

De brief van mevrouw Vernooy hielp mijnheer en mevrouw Donze uit eene groote verlegenheid. Op dien brief zich beroepende, konden zij Dr. Witse uitnoodigen, zoo hartelijk als zij wilden, zonder dat daaruit eene door hen niet gewenschte conclusie werd getrokken. Maar aan den anderen kant stortte hij hen in een nog grooter zorg: Klaartje verliefd op Witse, en Witse op een ander meisje, hoogstwaarschijnlijk wel in Leiden of daar in de buurt — en al! gedachtig aan prof. Molig's brief, mogelijk sints geruimen tijd. Was het in deze omstandigheden geraden, Witse op Wildhoef uit te noodigen?

„Mijn moederlijk gevoel heeft mij dan toch vroeger niet bedrogen!” zeide mevrouw Donze die zich, niet-tegenstaande dit bezwaar, van een drukkenden last bevrijd gevoelde, op een toon, die voor haar mans gevoel te vroolijk was. Deze toon noopte hem zelfs, om, wel in strijd met het vroeger door hem gezegde, maar in overeenstemming met zijn aard of hebbelijkheid, te zeggen:

„Maar hoe weet jij, of niet Klaar juist dat meisje is?” en hij bleef verder doof voor alle vroeger door hem zelve bedachte en nu tegen hem aangevoerde argumenten.

„Klaar weet er zeker meer van dan wij!” zeide hij eindelijk.

„Gij wilt toch haar *nu* niets vragen?” riep mevrouw verrast uit.

„Neen, ik zal haar alleen Antje's (mevr. Vernooij's) brief laten lezen. Wij zullen dan wel achter 't een of ander komen.”

's Middags toen hij van tafel opstond, zeide hij: „Hier Klaar! lees dezen merkwaardigen brief eens van je tante, en geef hem mij aan de thee maar terug.” Hij wilde haar alleen of haar geluk laten genieten, of hare teleurstelling laten ondervinden. Het eerste gunde hij haar. Van het tweede was hij liefst geen eerste getuige; hij zoude daar later nog genoeg verdriet en zorg over hebben.

Aan de theetafel verscheen Klaartje met veel opgezuimerd gelaat dan zij de laatste weken vertoond had; al waren er, naar mama meende, ook sporen van te vinden dat zij gehuild had.

„Wat zeg je van tante's brief, Klaar?” vroeg de heer Donze.

„Ik vind, dat zij u en mama aardig de les gelezen heeft over het stuk van beleefdheid; en dat mijnheer Witse volkomen correct gehandeld heeft, door niet hier te komen,” antwoordde zij.

„Dat is alles mama's schuld, die bang was, dat de jonge dokter een aanslag zou doen op het hart harer

dochter; en ook de schuld der jonge dame, die door haar aanbod om hem naar de stad te rijden, op onbehoorlijke wijze eene avance gemaakt had," ging Papa voort.

Klaartje kreeg een kleur en vroeg: „En wat denkt u nu te doen, den heer Witse te inviteeren of wel hem eene excuseerende visite te maken?"

„Aangezien ik, in deze, de onschuld zelve ben, zou ik voor mij niets te doen hebben!" antwoordde papa, „maar om moeder en dochter beide uit het moeilijke parket te helpen, waarin zij zich, zonder mijn toedoen, gebracht hebben, zal ik, grootmoedig als altijd, zoowel het een als het ander doen. Alle gevaar is nu toch geweken, nu de jonge man al verliefd, misschien wel in 't geheim geëngageerd is."

Klaartje verbleekte. Aan het geval, dat het jonge meisje, waarop in tante's brief gedoeld werd, een ander kon zijn dan zij; dat Gerrit werkelijk al geëngageerd kon zijn — had zij, met de gegevens die zij meende te hebben, in hare ongewondenheid geheel niet gedacht.

Mijnheer Donze Klaartjes aandoening opmerkende, zeide: „Of heb jij er iets tegen, Klaar?"

„Ik!" antwoordde Klaartje, nog onder den invloed van den opgewekten twijfel, „ik.... ik.... heb daar toch niets mede te maken? Als u mij vroeger gevraagd had, voor een maand of drie (zij zag Gerrit in haar gedachten weer op den weg staan en naar Wildhoef turen) dan zou ik gezegd hebben: „U is onbeleefd, als u hem niet eens inviteert, daar uwe dochter in 't huis zijner ouders vriendschap, een diner ten minste, heeft genoten."

„En nu?“ vroeg de heer Donze.

„Kunt u uw excuus maken en dan volgt van zelf het andere!“ luidde Klaartje's antwoord.

Dien eigen avond schreef mijnheer Donze aan Gerrit. Onplezierige zaken deed hij liefst schriftelijk af. Hij schreef hem, dat hij (Donze) gemeend had, dat hij (Witse) tijdens het eerste bezoek op Wildhoef door eene of andere zaak was afgeschrikt, om nog eens terug te komen, en dat dit hem (D) zeer gespeten had, daar hij (D) met zeer veel genoegen met hem (W) kennis gemaakt had. Dat hij (D) echter uit een brief zijner zuster Venrooy gemerkt had, dat de oorzaak van dat niet-terugkomen geheel bij hem (D) en bij zijne vrouw lag. Weshalve hij (D) zich nu haastte om het *mal-entendu*, dat er bestond, weg te nemen. Hij (D) verzocht hem (W) dus, hem (D) wel te willen laten weten:

1. Wanneer hij (W) gewoonlijk thuis was, daar hij (D) hem (W) dan eene contra-visite wilde brengen. Dat hij (W) hem (D) die vraag niet euvel moest duiden; dat hij (D) haar deed, omdat hij (D) wist, hoe moeielijk het is doktoren thuis te treffen, en hoe ongelegen men dikwijls hun nog komt, als zij thuis zijn.

2. Wanneer het hem (W) zou schikken eens familiaar op Wildhoef te komen eten; dat hem (W) de bepaling van den dag, zonder eenig voorbehoud, vrijgelaten werd. Dat hij (D) hem (W) die tweede vraag nu reeds deed, omdat hij (D) mogelijk, bij die tweede ontmoeting, zou kunnen vergeten haar te doen, en hij (D) voor niets ter wereld dat gevaar wilde loopen enz.

Deze brief werd den volgenden morgen door den koetsier aan de woning van Gerrit, die natuurlijk niet

thuis was, afgegeven; en nog denzelfden avond beantwoord, op eene zoo taktvolle, den heer en mevrouw Donze sparende, en toch ook Gerrit zelven geene schuld opleggende, wijze; (dit laatste ware eene dwaasheid geweest); ook zonder mevrouw Vernooij te na te komen — dat de heer Donze, die er zich zeer op liet voorstaan, dat hij schriftelijk alles netjes wist in te kleeden, zeide: „Dat had *ik* hem niet kunnen verbeteren!” Om echter zich zelven niet al te zeer te declineeren, voegde hij er onmiddellijk aan toe: „Maar die Witse is dan ook. zoo als Mollig schrijft, een vriend van Hildebrand en Jonathan; en die heertjes zullen zeker malkaars pennen wel gesneden en gespleten hebben.” En na deze uitlating was zijn gevoel van eigenwaarde weer tevreden gesteld.

Op het door Gerrit bepaalde uur, bracht hem mijnheer Donze het door Gerrit wel voor onnoodig verklaarde, maar toch als hem vereerend aangenomen, bezoek, dat, zoowel als de eenvoudige, maar met zeer veel smaak gearrangeerde kamer, bij den heer Donze den goeden dunk, dien hij van Gerrit reeds had, nog verhoogde; en hij nam het antwoord mede, dat Witse gaarne den volgenden Maandag van de vriendelijke invitatie gebruik zou maken.

„Waarom niet Zondag?” had de heer Donze gevraagd.

„Ach,” had Gerrit geantwoord, „de menschen zijn en worden even goed op Zondagen ziek als op werkdagen. Des Zondags morgen ga ik, als 't eenigszins kan, naar de kerk, en doe dan mijne bezoeken, die ik anders des morgens doe, des middags, die daardoor dus geheel bezet wordt; te meer, omdat ik dan, als de betrekkingen van de zieken ('t zijn nagenoeg allen armen of kleine burgers)

thuis zijn, mijn bezoeken wat langer maak, om eens met de menschen te praten. Van deze gewoonte af te wijken, alleen voor mijn genoegen, verbiedt mij mijn gevoel van plicht."

En mijnheer Donze had hem daarop op den schouder geklopt en gezegd: „Gij redeneert als van Heusde en Plato over het *καλὸν καγαθόν*."

Dat mijnheer Donze thuisgekomen een nauwkeurig verslag moest geven aan zijne vrouw en dochter, en later nog eens in meer détails aan de eerste, over het onderhoud met, en de kamer, het meubilair enz. van Gerrit, is te begrijpen.

Beiden waren dames, en hadden er heel veel belang bij, allerlei dingen te weten. De wijze, waarop Gerrit over den Zondag dacht en dien besteedde, beviel mevrouw zeer; Klaartje was het er in 't algemeen ook mee eens, maar zou gaarne uitzonderingen hebben gezien. De dagen, die nog voor dien Maandag verlopen moesten, vond zij geweldig lang. Zij was ongedurig, maar toch opgeruimd. Ware zij nu maar ijdel geweest, dan had de gedachte aan, en de zorg voor, haar toilet haar ruimschoots bezig gehouden! Nu sloeg zij slechts eenmaal een blik in haar garde-robe, lachte even toen het gros de Naples japonnetje haar in de oogen viel, maar dacht er niet aan het aan te trekken; en aanstonds was haar keus bepaald: een eenvoudig, licht blauw kleed, dat haar, en ook dit wist zij, snoeperig stond.

Eindelijk kwam de Maandag en Gerrit verscheen op Wildhoef, net maar eenvoudig gekleed, niet eens in gala-kostuum. Dit vond hij een bespottelijkheid voor een familiaar diner. De ontvangst van mevrouw getuigde

van verlegenheid; die van Klaartje, met haar hoogen blos, van iets anders; terwijl die van den heer Donze joviaal was, als gold zij eenen goeden ouden bekende. „Blij, hartelijk blij u eens weer op Wildhoef te zien!” — Weldra kwam het gesprek op het gedane reisje, en daarna moest Gerrit vertellen, waar hij al zoo geweest was. Hij kon mededeelen, dat de uiterste punten zijner reis, naar drie verschillende richtingen, geweest waren: Frankfurt, Brussel en Londen. Op de vraag, hoe hij de Engelschen wel gevonden had? zeide hij, dat hij ze in Duitschland meerendeels onuitstaanbaar, maar in hun eigen land alleraangenaamste menschen gevonden had; en leverde voor deze uitspraak het verhaal van eenige ontmoetingen, die hij had gehad. Op de vraag, hoe hij het reizen vond, zeide hij: eene aangename en ontwikkelende verpoozing, die echter niet te lang moest duren; en verklaarde dat hij, ofschoon veel op reis genoten hebbende, steeds blij was geweest, als hij weer thuis zat.

„En hoe is u Londen bevallen! Verlangt u niet erg het weer te zien!” zeide Klaartje. En 't is onzeker of zij daarbij reeds aan een huwelijksreisje daarheen dacht.

„Ik wensch het nooit weer te zien!” antwoordde Gerrit.

„En waarom?” vroeg Klaartje.

„Vooreerst om de zeereis, waarop ik niet anders dacht dan dat ik dood zou gaan, zoo ziek was ik.”

„Een Hollander bang voor 't water!” riep mijnheer Donze uit.

„Ik zal mij op dit punt volstrekt niet verdedigen,” antwoordde Gerrit. Veroorloof mij slechts ééne vraag: „Is u ooit zeeziek geweest?”

„Nooit!” antwoordde mijnheer Donze op een plechtigen toon.

„Ja, dan weet u niet wat een ellendig gevoel die zeeziekte opwekt!” ging Gerrit voort.

„Papa is nooit op zee geweest!” viel Klaartje in, om Gerrit te helpen.

„Dat is hij wel!” zeide mijnheer Donze op fieren toon. „Papa heeft de Zuiderzee bevaren, en dáárop kan het ook wel spoken. De kleine golfjes daar, zeggen de scheepslui, maken nog eerder ziek dan de groote golfen der Noordzee.”

„En spookte het toen ook?” vroeg Klaartje weer.

Mijnheer Donze zette een hoog ernstig gezicht, en begon: „Toen wij op een schoonen namiddag uit Harderwijk vertrokken was het bladstil; maar vóór dat wij een kwartier in zee waren, lagen wij passagiers reeds allen in het water te spartelen, dat gedurig en geweldig om en over ons heen sloeg, en nu dezen en dan genen onder zijn oppervlak verdwijnen deed, om echter, gelukkig, een poos later weer boven te komen. Deze toestand duurde ongeveer een kwartier uurs, toen er plotseling weer stilte in het water kwam, en wij niet zonder moeite weer aan boord kwamen, waar wij ons van droge kleederen voorzagen; en nu genoeg van de zee hebbende, verzochten wij, ons zoo spoedig mogelijk aan land te brengen. Dit is, zou ik meenen, nog op andere wijze kennis maken met de zee, dan de heer Witse dat deed! mijn kind.”

Klaartje begreep, dat er de eene of andere mystificatie was in dit, op ernstigen, min of meer nog van ontzetting trillenden toon, gedaan verhaal; maar

wist toch niet, wat zij er van maken zou....

Gerrit echter zeide: „Dat frissche bad heeft u zeker menigmaal tot een *iteretur natatio* ¹⁾ aangespoord.”

„Gewis,” antwoordde mijnheer Donze, *sed non est iterata.* ²⁾

Den volgenden dag, zooals Vergilius zegt:

Eripiunt subito nubes coelumque diemque
Teucrorum ex oculis, ponto nox incubit atra
Intonuere poli et crebris micat ignibus aether. ³⁾

Et tertio die redii Ultrajectum. ⁴⁾ Zoo ging het mij op mijn eerste zeereis, en zoo werd ik verhinderd er toen meer te maken, en later ontbrak mij daartoe de gelegenheid. U begrijpt, mijnheer Witse, dat ik mij van het benauwende der nausea ⁵⁾, en van uwen afkeer van de zeereis, geen begrip kan maken.

„Wat beteekent dat Latijn, papa?” vroeg Klaartje ongeduldig.

„Gij zijt toch geen dokter, die allerlei symptomen van ziekten behoeft te weten,” antwoordde haar vader, met een schuinschen blik op Gerrit „Dokter Witse gelooft dat ook niet; anders had hij niet met het Latijn begonnen.”

¹⁾ Nog eens zoo'n zwempartijtje.

²⁾ Maar van een tweede kwam niets.

³⁾ De wolken rukken fluks den hemel en zijn klaarheid,
Den dag uit d'oogen der Trojanen. Eene naarheid
Van nacht en duisternis valt plotseling op 't vlak.
De hemel dondert, slag op slag en krak op krak,
Staat reis op reis in brand, en weerlicht door de stralen
Des bliksems. Vertaling VAN VONDEL.

⁴⁾ En den derden dag daarop ging ik terug naar Utrecht.

⁵⁾ Zeeziekte.

Klaartje wierp nu een ontevreden blik op Witse, en wilde wat zeggen, maar Gerrit voorkwam haar en zeide :

„Ik beloof u, mejuffrouw, dat ik, in uwe tegenwoordigheid, uwen Papa niet meer met mijn potjes-Latijn zal aankomen. Het maakt eene te droevige figuur tegenover het klassieke Latijn van uwen vader.”

„Dan maar verder!” zeide Klaartje, die haar hart nog niet van 't reisje naar Londen kon aftrekken.

„Waarom nog meer, wilt u Londen niet meer zien?”

„Omdat er zooveel ellende te zien is!” antwoordde Gerrit, „en ik om die te gaan zien, geen reizen doe.”

„Maar toch ook veel moois,” zeide Klaartje. „Dat kan men gaan zien; en 't andere achterwege laten.”

„Zeker kan men dat, en velen doen het,” antwoordde Gerrit, „maar ik kan dat nu eenmaal niet. 't Komt zeker door mijn vak. Wij worden zoo gewend, in alles en bij alles, op het zwakke, het ziekelijke deel te zien; en het gezonde trekt ons oog minder.’

„Eene mooie wijze van doen!” zeide Klaartje. „Als u nu van avond van hier naar de stad gaat, denkt u na over al het in uw oog verkeerde, ziekelijke en wat er meer van dien aard is, dat u in mijnheer en mevrouw en mejuffrouw Donze heeft opgemerkt, en wijdt daaraan mogelijk wel geheel uw aandacht. Het goede, dat wij mogen hebben, en dat papa en mama in ruime mate bezitten, treedt op den achtergrond, en verdwijnt geheel. En dit alles is natuurlijk, omdat mijnheer dokter is.”

Mijnheer Donze had schik in het antwoord zijner dochter; maar mevrouw vond, dat zulk een opmerking hare dochter niet betaamde.

Gerrit was echter in het minst niet uit het veld geslagen en zeide: „Voorzeker zal ik dat doen, mejuffrouw; maar u begrijpt, dat ik dan — zooals ieder dokter dat doet — liefst begin met die kwalen, die het meest voor de hand liggen, nog het minst diep doorgedrongen, nog niet verouderd en, zooals men zegt, ingeroest zijn; en zulke kwalen vindt men het meest bij jonge menschen. Mijn nadenkend onderzoek begint dus bij u; en ik vermoed, dat dit onderzoek mij wel bezig zal houden, totdat ik thuis kom.”

„Zoudt u dat denken?” vroeg Klaartje.

„Ik ben er zoo goed als zeker van,” antwoordde Gerrit.

Mevrouw Donze schudde het hoofd tegen hare dochter, maar mijnheer Donze wreef zich in de handen van plezier en Klaartje zeide:

„U zijt niet bijzonder galant, mijnheer Witse. U valt mij tegen.”

„Dat laatste spijt mij in mijn ziel!” antwoordde Gerrit. „Wat het eerste betreft, moet ik u zeggen, als dit eene verschooning zijn kan, dat ik *nooit* galant ben. Galanterie is in mijn oogen altijd voor drie kwart veinzerij, en daarmede laat ik mij niet gaarne in.”

„U zou dan, misschien, uwe oprechtheid wel zoo ver drijven, dat u mij, bij eene volgende ontmoeting, de slotsom uwer overdenkingen over mij, onbewimpeld zou kunnen en willen mededeelen?” vroeg Klaartje, die geheel haar vaders aard hebbende, gaarne eene kleine victorie wegdroeg.

„Zeker, als u dat verlangde,” antwoordde Gerrit, „maar ook, wil daar op letten, alleen *als*, en *omdat*, u het verlangt.”

„Aangenomen!” zei Klaartje.

„Nu stel ik voor, Londen, dat al zooveel gelegenheid heeft gegeven tot strijd, verder te laten rusten,” zeide mevrouw.

En mijnheer Donze was daar ook voor, en zoo kwam het gesprek op andere dingen, en kort daarop ging men aan tafel.

Bij het dessert vroeg mevrouw: „U houdt, geloof ik, ook van hangop, mijnheer Witse.”

„Ik zou het niet kunnen zeggen, mevrouw,” antwoordde Gerrit. „Dat is mij een totaal vreemd gerecht.”

„Waar is nu uwe zoo geroemde oprechtheid!” riep Klaartje uit. „Foei, mijnheer Witse! Voor circa acht dagen hebt u het nog gegeten.”

„Ik hangop gegeten!” zeide Gerrit.

„Ja mijnheer! *hangop* anders gezegd *ruting!*” zei Klaartje. „Ik zal nu maar niet vertellen, hoe opgewonden u dat eten gemaakt heeft, zooals Barte mij vertelde, want dan zou mama zeker zich bezwaard gevoelen u er iets van aan te bieden!”

Gerrit kreeg zijns ondanks een kleur, maar antwoordde toch: „De opgewondenheid, als die er geweest is, had eene andere oorzaak dan het gerecht, Mejuffrouw! Zij kan — als zij er geweest is — alleen ontstaan zijn over iets dat ik gehoord had,” en dit zeggende, zag hij Klaartje goedig aan.

Nu was het Klaartje's beurt om te blozen, en zij vervulde dien plicht voortreffelijk, terwijl zij antwoordde: „Nu dan kan mama gelukkig gerust zijn, wat de hangop betreft. Met dat andere heeft zij niets te maken.”

„Dat geloof ik ook, mejuffrouw,” zeide Gerrit. „Ik

ben blij, dat er nu *eindelijk* eens een zaak is, waarover wij 't eens zijn; en ik hoop, dat wij meer zulke punten van overeenstemming zullen kunnen vinden."

En Klaartje maakte, al weer blozende, eene min of meer spotachtige buiging.

Toen men van tafel opstond, zeide Klaartje: „Papa, nu moet u, voordat wij naar buiten gaan, waar 't nog zoo heet is, uwe schilderijen eens laten zien aan mijnheer Witse."

„Als mijnheer Witse van schilderijen houdt, gaarne!" antwoordde papa, zich tot Gerrit wendende.

„Ik zie gaarne een mooi schilderij, mijnheer," antwoordde Gerrit, „maar ik ben geen kenner; en u zal het mij dus ten goede moeten houden, wanneer ik het waarlijk mooie niet, zeker niet genoeg, waardeer."

Klaartje gaf haren vader een knipoogje en deze lachte.

Op de schilderijenkamers gekomen, zag Gerrit het groote stuk, dat Hatelings bewondering zoo zeer had getrokken, even aan en zeide niets, maar bleef voor eene goede copie van een Titiaan staan, en vroeg aan den heer Donze: „Is dit niet een stuk van de Italiaansche school?" Daarna stond hij geruimen tijd voor den Rembrandt stil, en vroeg: „Een Rembrandt of een van Dijk?" en zoo deed hij meer vragen, die alle eerder van zijn lust om iets te leeren getuigden dan toonen moesten, dat hij kennis of smaak had. Weer terug gekomen in de kamer, waar het groote stuk op den fauteuil stond, zag hij Klaartje daarvoor staan, die hem nu vroeg:

„En wat zegt u wel van dit groote stuk?"

„Ik heb reeds gezegd, dat ik geen kenner ben, me-juffrouw,” luidde zijn ontwijkend antwoord.

„Dat is, met uw verlof, geen antwoord op mijn vraag. Men kan toch iets wel mooi vinden, zonder een kenner te zijn,” ging Klaartje voort.

„Nu dan, mooi vind ik het niet!” antwoordde Gerrit.

„Middelmatig dan?” vroeg Klaartje weer.

„Neen, ook dat niet!” luidde Gerrit's antwoord; „maar wil niet vergeten, dat ik niet beoordeel.”

„Maar als u wist, wie het geschilderd heeft, zou het u uw uitspraak wel doen wijzigen,” zei Klaartje lachende.

„Dan zou ik moeten zeggen: het moet zeker wel mooi zijn, al kan ik, onwetende, het niet mooi vinden,” zeide Gerrit.

Hier barstte Klaartje uit in een schaterend gelach, dat Gerrit deed opzien, hem zelfs wat ontstemde.

„U heeft volkomen gelijk, mijnheer Witse,” viel nu mijnheer Donze in. „Ik zal u uit de dwaling helpen. Dit is een kunststuk van mijne dochter, voor mijn laatsten verjaardag gemaakt. En het doet mij voor haar plezier, dat zij, na uwe door haar uitgelokte vernietigende kritiek, zoo gul heeft kunnen lachen.”

Nu werd Gerrit min of meer verlegen. Iets van wat hij gezegd had terugnemen of een banaal complimentje maken, wilde hij niet; maar wat moest hij doen?

Klaartje kwam hem te hulp, en zeide: „Dank voor uw kritiek. Ik meen het waarlijk. Hier heeft u er mijn hand op!” en zij stak hem de hand toe, die hij, in zijn verlegenheid, wat in de zijne hield en zachtjes drukte, terwijl mijnheer Donze zich even omdraaide en een portefeuille verzette.

Terwijl zij naar beneden gingen, verklaarde Klaartje dat zij wel wat ondeugend was geweest, met dat zoo aandringen om eenig oordeel over haar kunstwerk; maar dat zij er toe gedreven was omdat Hateling gezegd had, dat het het juweel der collectie was. En toen zij zag, dat het hooren van dien naam, of mogelijk wel de vergelijking van hem en Hateling, hem onaan-genaam was, voegde zij er onmiddellijk aan toe: „Zonder u in de verste verte met een fatje te willen vergelijken, die een nufje van een jaar of 17 één avond kon charmeeren, maar voor een wat verstandiger geworden meisje, een onverdragelijk sujet is.”

De thee werd buiten gedronken, en daarna eene kleine wandeling door de plaats gemaakt, waarbij Gerrit en Klaartje langzamerhand een eindje vooruit kwamen, en er vrij wat over Barte, Mevrouw Vernooy en ook over de naburige stad werd gesproken. Zoo samen wandelende waren zij het in een macht van zaken eens, en ging alles in de beste harmonie totdat Klaartje zeide: „Ja, nog één ding moet ik u vertellen over mijnheer Hateling, waarover papa en ik nog dagen daarna gelachen hebben. Verbeeld u, hij vertelde dat zijn grootmama twee schilderijen van Apelles had!” En zij schaterde het weer uit.

Gerrit echter lachte niet mee, maar zeide: „Hij heeft zeker willen zeggen van *Bles*, een jong schilder in den Haag, die nog al opgang maakt, en zich versproken.”

„U is beter dan ik, mijnheer Witse,” zeide Klaartje en bloosde. „Gij verdedigt nog uwe vijanden.”

„Een te gunstige beschouwing!” antwoordde Gerrit. „Ik zeg slechts wat ik meen waar te zijn. En onder

zekere omstandigheden de waarheid te verzwijgen, is toch wel een gruwel! Vindt u ook niet?"

„Neen, ik zeg niets meer!" repliceerde Klaartje.

„Dan word ik toch wel al te hard bestraft!" zei Gerrit en zag haar even lachend aan.

„U is onverdragelijk, mijnheer Gerrit Witse!" riep Klaartje met iets luider stem. „Ik ga papa en mama tegemoet, en u moogt mij, bij uw tweede bezoek op Wildhoef, evenals op het eerste, volgen als een lam."

Toen Gerrit dien avond van de bewoners van Wildhoef afscheid nam, zeide de heer Donze: „Ik reken er op, dat wij u vaak hier zullen zien; ook zonder verdere officieele uitnoodigingen. U zal mij steeds een welkomen gast zijn, en ik weet mijne vrouw evenzeer." En mevrouw bevestigde die verklaring. En Klaartje voegde er bij: „En mij ook; doch onder de voorwaarde, dat mijnheer mij nu en dan ook eens gelijk laat hebben, en mij het laatste woord laat."

„Ik zal er mijn best toe doen, ik beloof het u," zeide Gerrit en drukte haar warm de hand, en Klaartje, in de bewustheid dat zij wel iets weer goed te maken had, gaf een kleinen druk terug.

Des Woensdags ontving mijnheer Donze een vrij grooten brief uit de naburige stad, beginnende met Hooggeachte Heer! en geteekend G. Witse. Den ganschen inhoud er van mede te deelen is onnoodig. Na

verklaard te hebben, dat hij zeer gevoelig en dankbaar was, voor de vriendelijkheid hem door den heer Donze betoond, en voor de hartelijke uitnoodiging tot verdere bezoeken — deelde Gerrit mede, dat hij van deze uitnoodiging geen verder gebruik mocht maken, voordat de heer Donze, kennis genomen hebbende van den verderen inhoud des briefs, haar herhaald had; daar de schrijver niet den schijn op zich wilde laden van betoonde vriendelijkheid te vergelden met iets dat men, al was ook ten onrechte, ondankbaarheid zou kunnen noemen. Daarop volgde het verhaal van Gerrits, voor drie jaren ontstane, sedert ontloken en thans bloeiende liefde voor mej. Donze — en zijn plan, haar die te gelegener tijd te openbaren; en de verklaring, dat hij zich uiterst gelukkig zou gevoelen, als de heer en mevrouw Donze daar niets tegen hadden, maar hem, als hij gelukkig genoeg mocht zijn om Klaartje's hart te winnen, als schoonzoon wilden aannemen. Hij zeide, dat hij 't volkomen begreep, dat de heer Donze onmogelijk iets ten zijnen gunste kon besluiten, zonder vooraf de noodige inlichtingen omtrent hem en zijne familie ingewonnen te hebben, en dat zulk een onderzoek eenigen tijd zou kosten. Om de daaraan verbonden moeite eenigermate te verlichten, veroorloofde hij zich op te geven, het adres van de menschen bij wie hij gedurende zijn studententijd kamers had gehad, de namen der families bij wie hij aan huis kwam, en ook die der jonge lui met wie hij voornamelijk had omgegaan. De brief eindigde met dit postscriptum:

„Mocht uw antwoord, onverhoopt, ongunstig voor mij zijn, zal ik echter niet alle hoop op uwe dochter laten

varen. U zal zulks ook wel niet van mij verwachten. Ik zal iedere gelegenheid, die zich mocht aanbieden om met haar in aanraking te komen, gretig gebruiken en zelfs opzoeken. Alleen een definitief refuus uwer dochter zou aan al mijn verwachtingen den bodem kunnen inslaan."

Deze brief vervulde mijnheer en mevrouw Donze met groote vreugde. Had, waaraan zij niet twijfelden, Klaar haar hartje aan Gerrit geschonken zonder dat deze het wist, — ook zij bezat het zijne volkomen; daarvan hadden zij nu het bewijs. — Maar de overtuiging, dat zij nu weldra Klaar, het leven en de vroolijkheid des huizes, zouden missen, stortte toch ook iets bitters in den vreugdebeker.

Mevrouw Donze wilde Klaartje met den inhoud van dit schrijven in kennis stellen. Maar daartegen verzette zich mijnheer: „Had Klaar," zeide hij, „met jou of met mij, ooit over haar liefde voor Witse, en haar onzekerheid omtrent zijn gezindheid gesproken, dan ware het eene andere zaak. Nu zal zij voor dat gebrek aan openhartigheid moeten boeten. En daarbij, ging hij voort, Witse heeft jou toch niet gevraagd, als zijn commissionair — zooals Klaar het noemen zou — op te treden, om haar zijne liefde te verklaren. Laat hem dat zelf doen. Dat zal aan Klaar, voorzeker, ook nog wel zoo aangenaam zijn! En al ware dit alles anders, dan kreeg ze dezen brief toch niet. Het vrouwelijk geslacht moet niet weten, dat haar gezicht, slechts uit de verte gezien, reeds zulk een indruk op een mannenhart kan maken. De vrouwen kennen reeds veel te veel haar macht. — Maar aan Witse schrijf ik nog heden!"

„Om de gedachte bij hem op te wekken, dat wij zoo blij en zoo vereerd zijn door 't vooruitzicht *hem* tot schoonzoon te krijgen, dat het ons geheel onverschillig is, wat voor leven hij geleid heeft?” vroeg mevrouw.

„Als hij zoo'n verwaande kwibus was als zijn stadgenoot Hateling en het meerendeel der Rotterdammers, ja, dan was hij tot zulke gedachten in staat,” antwoordde mijnheer. „Maar hij heeft niets van een Rotterdammer! Ik heb al gedacht, dat het jammer voor hem is, dat hij in Rotterdam heeft moeten geboren worden!”

Mevrouw lachte even over deze woorden haars mans, en zeide: „Je ziet dan toch, dat er ook uit Rotterdam nog iets goeds kan komen!”

Mijnheer gevoelende, dat hij beter deed, de Rotterdammers nu maar te laten rusten, zeide: „Neen, *schrikken* zal hij, als hij dat antwoord zoo spoedig krijgt. Hij zal denken, die oudjes hebben andere, verhevener plannen met hun Klaartje, en willen van den eenvoudigen dokter Gerrit Witse niets weten als schoonzoon. En daarom hebben zij die onnoodige informaties maar achterwege gelaten!”

„En waartoe dient het om iemand, wien je welgezind zijt, een schrik aan te jagen?” vroeg mevrouw.

„Tot niets en tot velerlei!” antwoordde mijnheer in orakeltaal. „Kwaad zal die schrik niet doen, of hij moest een prul van een dokter zijn. Neen, hij zal er mij nog dankbaar voor zijn! Want bedenk wel, als ik hem niet heden antwoord, dan moet ik dit antwoorden zeker een week of drie verschuiven, om de *niet*-noodige informaties *niet* te nemen, maar den schijn te bewaren

het wel te doen. En moet de stakker nu zoolang, noodeloos, in spanning en onzekerheid verkeeren?"

„Bij slot van zaken, schijn je," zeide mevrouw, „toch nog meer hart te hebben voor dien aanstaanden schoon-zoon dan voor je eigen dochter, die je in onrust laat."

„Zoo?" antwoordde mijnheer. „En profiteert die er dan ook niet van? Of, wou je haar, ook nog weer, zoo'n week of drie zien tobben en moppen, even als vroeger? 't Is toch ongelukkig, dat jullie vrouwen altijd wel heel scherp ziet, maar nooit meer dan naar ééne kant."

„Ja, jullie mannen!" zeide mevrouw spottend, „zijt de heeren der schepping niet alleen, maar ook de ver-kijkers en alkijkers. Toch heb je, maar let wel, *bij uitzondering*, in dit geval, eens wezenlijk gelijk. Schrijf maar aan Witse."

En de heer Donze dichtte dien avond den volgende brief:

Wel Edel Zeergeleerde Heer!

Uw geëerd schrijven van gisteren, dat ik naar waarde heb weten te schatten, wil ik niet langer onbeantwoord laten dan noodig is.

Het doet uw harte eer aan, dat gij van den door ons u verleenden, neen aangeboden, toegang tot ons huis geen misbruik wilt maken; geen gebruik om, buiten weten van mijne vrouw en mij, aan onze dochter het hof te maken, in den goeden zin des woords, en hare genegenheid te winnen. Mijne vrouw en ik zijn u dan ook recht dankbaar voor de wijze waarop gij gehandeld hebt; eene wijze, die, ook dit wil ik gaarne er-

kennen, niet door alle jonge mannen zou zijn gevolgd. Van de, mij door uwe aanwijzigingen gemakkelijk gemaakte, gelegenheid om inlichtingen over u in te winnen zal ik, om afdoende redenen, geen gebruik maken.

Nadat gij uw eerste bezoek op Wildhoef gemaakt hadt. begreep ik onmiddellijk dat zekere dingen zouden kunnen plaats hebben; en rees de vraag op, of mijne vrouw en ik onze goedkeuring daaraan zouden kunnen geven. Zoo niet, dan moest alles gedaan worden, om ze te voorkomen.

Wij wisten, dat het hart onzer dochter vrij was; dat zij algemeen een lief, aardig meisje werd gevonden, en ook, dat haar bezit voor velen, om nog andere redenen, eene gewenschte zaak zou kunnen zijn.

Wij zagen ook, dat de jonge dokter Witse een aangenaam uiterlijk heeft, zich goed wist voor te doen, en wel geschikt was om impressie op een jong meisje te maken. Er was dus gevaar dat te eener of anderer tijd eene genegenheid ontstond, die beantwoord werd. Mochten wij dit gevaar toelaten? Niet zonder ons vergewist te hebben, dat zoo het kwam, wij onzen duren onderplicht jegens Klaartje hadden vervuld.

Voordat wij u dus verzochten uw bezoek te herhalen, schreef ik naar Leiden om inlichtingen over u, onder den schijn, dat ik er over dacht u als medicus voor ons gezin te nemen. De man, tot wien ik mij wendde, een der vrienden mijner jeugd, was professor Mollig, ook door u mij opgegeven.

De inlichtingen, die ik kreeg, ook over uw verkeer te zijnen huize, waren van dien aard, dat wij gerust u den toegang tot ons huis konden verleen — aan-

bieden ging echter moeielijk! Vandaar de zwaarigheid, waaraan eerst de brief mijner zuster een einde heeft gemaakt.

Uit het bovenstaande zal u blijken, dat wij in uwe genegenheid voor Klaartje geen bezwaar zien, om u den toegang tot Wildhoef te blijven geven. Mij persoonlijk zijn uwe bezoeken zeer aangenaam.

Op onze dochter zullen wij echter volstrekt geen invloed uitoefenen. Wij weten niet, hoe zij over u denkt, dewijl zij zich nooit over u bijzonder heeft uitgelaten; en wij zullen ook, van onze zijde, geen enkele poging aanwenden om het te weten te komen, maar afwachten of zij ons iets zegt. Klaartje moet vrij kiezen, u of een ander. 't Is haar levensgeluk, dat er mede gemoeid is. Als zij u vroeger of later mocht afwijzen, zal het mij spijten voor u, maar — want ik ben egoïst — verheugen voor mij zelve; omdat wij haar dan zooveel te langer bij ons en voor ons zelve zullen hebben.

Kom, als 't u schikt, Maandagavond bij ons thee drinken; ik laat u dan naar de stad terugbrengen. Ik zou wel zeggen: kom Zaterdag — daar gij Zondags niet uitgaat — maar Zaterdags gaat Klaartje gewoonlijk een praatje maken bij de Symens.

Hopende, dat dit spoedige antwoord u niet zal verschrikt hebben enz.

Deze brief werd des morgens door den koetsier aan Gerrits woning afgegeven. Toen Gerrit thuis komende van zijne hospita hoorde, dat de koetsier van Wildhoef een brief voor hem had afgegeven, ontstelde hij niet weinig.

„Al zoo spoedig beantwoord! Dus boos, mijnheer Donze!” mompelde hij. „Maar Klaartje is nog elders te zien en te spreken dan op Wildhoef.”

Hij gevoelde bitter weinig lust den brief te openen, die, zeker in de wellevendste vormen, hem een hatelijk bericht moest meedeelen. Hij wierp zich in een hoek der kanapé, en vond het weinig humaan van den heer Donze, hem reeds zoo spoedig te antwoorden. Was hij, Gerrit Witse, dan zulk een te minachten persoon, dat de gedachte aan hem als schoonzoon zelfs geen oogenblik post mocht vatten in de ziel van mijnheer en mevrouw Donze? Mevrouw Donze! ja dat was nog wat! die behoorde tot eene oude, aristokratische familie! maar mijnheer Donze, de broeder van mevrouw Vernooy!

De goede Gerrit wond zich op tot boosheid! En die boosheid dreef hem er toe, om te zien of mijnheer Donze zich ook nog verwaardigd had, eenige redenen op te geven of niet. Hij brak den brief open, en ziende dat hij nog al groot was, zeide hij: „Aha, toch redenen! Nu, dat is ten minste iets, dat aanleiding kan geven tot weerlegging.”

Den brief lezende, had Gerrit een gevoel, alsof hij uit de hel, of ten minste uit het vagevuur, naar den hemel opgevoerd werd. Aan het eind gekomen, hij had hem doorgevlogen, herlas hij hem nog eens op zijn gemak, en woog ieder woord; sprong toen op en huppelde de kamer door, stiet een stoel en een tafeltje omver, zonder het goed te merken, en maakte kortom zoo'n leven, dat de juffrouw ontsteld naar boven vloog. en zonder kloppen de deur openmaakte, niets anders

verwachtende, dan dat zij den jongen dokter in een aanval van vallende ziekte op den grond zou vinden. Gerrit hoorde haar niet eens binnenkomen, en zette zijn springende beweging met den open brief in de hand voort. Daardoor ontstelde de goede vrouw nog geweldiger. Zij dacht niet anders dan dat meneer in eens stapelgek was geworden, en vloog doodsbleek naar beneden om haren man te halen.

„Kom Kees, got is gouw mee nor bōven. Meneer is staopel geworden. Hi het alles um ver gegeuid en lopt as raozend dur de kaomer!”

„Mins, wat zedde!” zei Kees en vloog naar boven, gevolgd door zijn vrouw en de meid.

Gerrit had ondertusschen met zijn grooten toon tegen den poot der kanapé gestooten, en de pijn had zijn opgewondenheid verkoeld. Hij had zich neergezet en was juist bezig dien toon te wrijven, toen huisbaas en vrouw en meid de kamer binnenstormden.

„Wat is er te doen?” vroeg Gerrit bij dat zonderling gezicht.

Kees zag zijn vrouw aan, en deze, niets vervaard, zei:

„Dâ mag oe wel vraoge, die 'n mins een doodsschrik op het lief jaogt! Is me dat een lèven, dâ oe daar gemakt het? Sommedeen bin ik bij oe op de kaomer gewist, en toe sprongt oe as 'n gek ien de rondte!”

„Zoo?” zeide Gerrit, bij wien (aan een jong dokter is zoo iets te vergeven) alle studentenjoligheid in eens weer opkwam. „Juffrouw, daar weet ik niets van. Maar dat gaat ook gewoonlijk zoo! — Heb je wel eens kramp in de hersenen gehad, juffrouw, of jij, baas?” — Beiden schudden van neen. — „Gelukkige

menschen! Ik wel. En die had ik daar net ook weer. Als je die soms eens krijgt, dan moet je net doen wat ik zoo even gedaan heb. Dan moet je er gauw bij zijn en dadelijk opspringen en blijven springen, dan gaat de kramp over naar de beenen, en als je dan nog maar wat springt en 't een en ander omvergooit, dan gaat hij naar den grooten teen, dien ik nu — want hij doet mij weerga's zeer — wrijf. Bezorg me nu dadelijk een ketel goed kokend water, maar 't moet goed koken, ook *nog* als 't hier boven is; en een anderen ketel ijskoud water pas uit de pomp; uit de pomp in de Grootte straat, daar is het frisch. Dan zal ik die kramp en die pijn spoedig uit mijn teen jagen! Oe — hai!”

„Hedde van z'n lèven,” zei de hospita, „van zokke raore dinsighède geheurd!”

„Nou, pas maar op,” zei Gerrit, „dat jij ze nooit krijgt. 't Is niet om er mee den gek te scheren. En had ik nu maar iemand hier gehad, wien ik met een schop dien kramp had kunnen overgeven, dan was ik er in eens af geweest.”

„Zou dat helpen; hedde van z'n lève?” zei de hospita.

„Ja zeker!” zei Gerrit. „Als je ze ooit krijgt, en je man is in je nabijheid, geef hem dan een schop, dan ben jij er af, en krijgt hij hem. En als hij dan een schop geeft aan Treintje (de meid), dan is hij er weer af en krijgt zij hem. En als zij dan maar weer een schop geeft aan haar vrijer, dan is zij er weer af en heeft hij hem. Je moet alleen maar daarop denken, dat hij altijd overgaat van een man op een vrouw, en

van een vrouw op een man, maar nooit van een man op een man, of van een vrouw op een vrouw."

"Kasoeëel!" zei Kees

"En het meneer duk van die krampen?" vroeg Treintje.

"O, je bent al bang voor dien schop!" zei Gerrit. "Nee, wees gerust. Nooit meer dan eens in de drie maanden."

"En hebben der meer minse last van? Ik heb noit van zoo iets geheurd!" zei de hospita.

"Maar je hebt wel gehoord, dat ik water moest hebben!" antwoordde Gerrit. "Dat bezorg je me eerst. Of denk je, dat ik nog langer die pijn wil dulden? Als hij erger wordt, dan weet je, hoe ik er af kan komen!"

In een ommezien waren hospita en meid de trappen af, en een poosje later werden de beide ketels water naar boven gebracht door Kees.

"Die vrommissen waoren te bang, ziet oe, meneer, vur die schup!" zei Kees, terwijl hij de twee keteltjes naast Gerrit neerzette. "Mot meneer nog wat anders hebben?"

"Ja," zeide Gerrit, "nog een tobbetje!"

Ook het tobbetje verscheen, en een half uur later kwam Kees weer, gestuurd door zijn vrouw, om te vragen, "of meneer weer hëlendal bèter was; dan dorst zien vrouw oak weer bôven te kommen."

En Gerrit stelde hem gerust.

DE LEERLING VAN SALOMO.

Des Zaterdags bestelde Gerrit zijn middageten een half uur vroeger dan gewoonlijk. Hij was echter in zulk een zenuwachtige spanning, en zoo weinig gedachtig aan hetgeen hij zelf aan zenuwachtige menschen voorschreef: n.l. zich goed te voeden, dat hij niet meer dan een kwartmaal nuttigde. En na het eten toog hij naar Sprankendel. Hij wilde bij de Symens zijn, voordat Klaartje kwam, en haar eens nauwlettend gade slaan, om te zien of zijn aantreffen dáár haar wezenlijk genoegen deed. Hij was er dan ook terzelfder tijd, dat Klaartje Wildhoef verliet.

„Heere mien tied, daor is de dokter alweer!” riep Mieke, die buiten aan 't werk was, zoodra zij Gerrit zag aankomen, tot hare moeder en Barte, die binnenshuis de boel voor den Zondag nog wat opknaptten. „'t Schient toch nog niet heelemaól plus met ou, Barte!”

„Wees gerust!” riep Gerrit, die alles gehoord had. „De dokter komt niet om Barte, daor is 't heelemaol plus mee, maar om eens uit te rusten, en nog eens een bordje ruting te eten.”

„Wil den dokter naor binnen gaon, of liever buten blieven!” vroeg Mieke.

„En zeg je me nu niet eens goeien dag, Mieke? Dan zal ik beleefder zijn!” zei Gerrit. „Dag Mieke.”

„Nim me nie kwaolik da'k dat vergèten heb; 't was

van verbouwereering. Dag dokter!" verontschuldigde zich Mieke

„Nu, ik zie 't al," zei Gerrit. „Ik kom ongelegen. Ik zal maar weer heen gaan."

„Nee, dâ zal oe niet, dokter," antwoordde Mieke. „As oe irst 'n oagenblikke wilt uitrusten, dan zien wi intusschen klaor. 't Is nog mar un hand umdrê-jens wâ we te doen hebben."

„Dat is goed," zei Gerrit, „doe 't maar op je dooie gemak. Ik heb van avond den tijd, en zal in het hutje gaan zitten."

En hij trok daarheen; en, hoewel hij wist, dat het nog te vroeg was, wendde hij de oogen niet af van den weg, waarlangs hij dacht, dat Klaartje komen zou.

Een kwartiertje later kwam vrouw Symens, die een schoone voorschoot had voorgedaan, bij Gerrit, en zei, na de noodige pourparlers: „Jao, dokter, ik zal 't oe mar zeggen, de dêrns dorsten het niet. Het spiet ons wel, mar van daog kunnen we oe gin ruting gèven."

„Wat men niet heeft, kan men niet geven," zei Gerrit.

„Da's wel waor, dokter," antwoordde vrouw Symens, „maor kiek, zoo is het nou juist niet, en dâ makt het zoo gek. We hew-wen nog wel wat in huus, mar 't is mar 'n bitje, en dâ moffe bewaoren vur de juffer, die het gister gezeid het, toe ze vurbij ree."

„Wat de juffer besteld heeft, moet je haar bezorgen, daar helpt geen vader of moeder aan!" zei Gerrit, „en dat mag je mij niet geven."

„Nou, bezorgen, hoeffe we het ook al weer niet. De juffer komt het hier êten!" zei de oude.

„Zoo!" zeide Gerrit met geveinsde verwondering, „zoo komt de juffer van avond hier."

„Jao,” zei de oude vrouw. „Wit oe ook, hoe laot 't al is?”

„Bij zessen!” antwoordde Gerrit, na op zijn horloge gezien te hebben.

„Nou, dan zal ze niet lang meer wegblieve!” verzekerde de oude.

„En heb je dan maar zoo weinig van dat goed; of eet de juffer zooveel?” vroeg Gerrit om 't gesprek aan den gang te houden en te brengen waar hij 't hebben wilde.

„Nou, dur is eigenlijk wel genoeg vur twee, en de juffer it ook zoo veul niet. Mar ziet oe, we kunnen hur toch mar niet krek zoo mundjesmaat veurzetten!” was 't antwoord.

„Als je dan eens aan de juffrouw vroegt, of ik met haar mee mag eten? Je weet, ik eet ook zoo heel veel niet,” zei Gerrit.

„Dâ za'k wel uut m'n lief laoten!” zei de oude vrouw met een afwerend gebaar. „De juffer is een heel goed mins, wit oe, net as hur moeder; mar ook net as bij die, mot je op oe tellen passen, en oe niet bemuujen met hur zaaken. As je dâ doet, dan kan ze je met een enkel weurd, en heël vriendelik dur nog bij, op je plats zetten; dâ verzèker ik oe — mâr as den dokter 't zelvvers wil vraogen, dan is 't mien goed. As oe mar nie zeit, dat ik het oe gerao-jen heb.”

„De juffer is dus, hoe lief ook, toch geen katje om zonder handschoen aan te pakken,” zei Gerrit.

„Nou,” antwoordde de oude, „vur krabben hoefde bij hur nie bang te zien. Daor is ze te goed veur. Mar ziet oe, ze is gin boerenmins, mar 'n juffer; en

hoe eigens ze ook met je zien kan, en dat is ze met Barte êrg, ze blijft de juffer. En da's goed ook. Anders makten ze mar misbruuk van hur, zoo as ze met de tante van hur moeder hebben gedaon. Dâ was krimineel."

Intusschen kwamen de twee dochters, die meenden dat moeder de kastanjes nu wel uit het vuur zou gehaald hebben, naar buiten en brachten een paar stoelen, de benooidgheden voor koffie en een versche mik mede.

"Hoe gaat het, Barte?" vroeg Gerrit. "Nog eens de kin voelen? Maar dan mag je het niet aan juffrouw Donze vertellen, hoor!"

"Hê'k daor kwaod mee gedaon?" vroeg Barte. "Dâ wist ik niet; daor he'k hêl niet aon gedocht. De juffer vroeg zoo nao alles en toe hê'k gezeid, dâ de dokter me in plats van de pols de kin gevuuld had, en da'k dat wêl zoo aordig had gevonden. Mar hoe wit de dokter dat nou al weer?"

"Toen jij dat aan juffrouw Donze vertelde," zei Gerrit, "zat hier een jonge ekster op den boom, die alles hoorde, en wat hij gehoord had in de stad, vlak voor mijn kamer, aan een andere jonge ekster, een wijfje, vertelde, en vroeg, of hij haar ook eens zoo onder den bek zou voelen; en daar ik juist aan het raam zat heb ik alles gehoord."

"Nou, dokter, nim me nie kwaolijk, mar dâ noeme wi, boereminse, met spek schieten!" zei Barte.

"Jij kunt het noemen wat je wilt! Maar dat het waar is, zie je; want ik weet het," zei Gerrit op een deftigen, doctoralen toon. "En weet je wel, welke taal die eksters spreken?"

„Jao, eksters die praoten van alles, wat je ze mar veurgezeid het; en dan is 't Hollandsch!” antwoordde Barte.

„En als ze onder elkaar praten, en over dingen, die die ze van de menschen niet geleerd hebben, in wat taal praten ze dan?” vroeg Gerrit verder.

„Dan, zou 'k denken, ien 't ekters!” antwoordde Barte.

„Heel goed!” zei Gerrit. „Nu dat Ektersch heb ik, toen ik student was, ook geleerd.”

„En bij wie?” vroeg Barte lachende, „bij een ekster?”

„Nee,” antwoordde Gerrit hoog ernstig en als verontwaardigd over dat „ekster”, „bij een heel knappen, ouden professor.”

Barte zag Gerrit ongeloovig aan, Mieke schudde het hoofd, maar de oude vrouw riep uit: „Heere mien tied! waor mot dat nou mit de minse toch hin! Och! siet det ze mit die stomboaten gekommen zien, geet alles den ondersten bōven. Mittertied gaon de minse nog vliegen, en dā leeren ze meugelik ook nog van die eksters! Nee, de wèrld lupt up 'n end.”

„Daor kumt de juffer al!” riep Mieke.

En zoo was het. Klaartje had in het hutje hooren spreken, was nieuwsgierig geworden wat daar te doen was; was zachtjes genaderd, had even een kijkje genomen, en, volkomen voldaan, zich weer teruggetrokken; had vervolgens een kleinen omweg gemaakt, en kwam nu, langs een anderen weg dan gewoonlijk, bezijden het huis te voorschijn.

„Wat is hier te doen!” riep zij, alsof zij verbaasd was. „Allen in het hutje, dat gebeurt niet dikwijls. Is er visite? O ja, ik zie het al! Nu, goeden avond samen.”

Deze groet werd door allen hartelijk beantwoord, en Gerrit sloeg een onderzoekenden blik op Klaartje, maar kon natuurlijk niets van verbazing of vreugde ontdekken; en dat stelde hem niet weinig teleur.

„De dokter is zeker weer gekomen om een bordje ruting en wat er bij komt!” zeide Klaartje lachende tegen Barte, en tegelijk op Gerrit een vragenden blik werpende.

„Zoo is het, mejuffrouw Donze!” antwoordde Gerrit. „Maar 't is hem geweigerd, omdat mej. Donze alles besteld had en er voor hem niets meer was.”

„Is dat waar?” vroeg Klaartje aan vrouw Symens.

„Jao, juffer! We hewwe gisteren mar een bitje gemakt, en durrum is er vandaog nie veul.”

„En” ging Gerrit voort, „ze hebben mij daarbij gezegd, dat ze u niet durfden vragen, als u kwaamt, of ik met u mocht mede eten; niettegenstaande ik zeide, dat ik heusch bescheiden zou zijn.”

„En daarom doet u nu die vraag, want daar komt het toch op neer, maar zelf!” zeide Klaartje.

„En wat is daarop uw antwoord?” vroeg Gerrit.

„Ik zou vrouw Symens wel willen zeggen, dat ik gaarne te uwen behoefte van alles afstand doe; maar vrees dan voor eene repetitie van verleden Maandag,” zei Klaartje.

„Dus veroorlooft u, dat Barte en Mieke voor ons beiden wat gereed maken,” vroeg Gerrit.

„Klaar zetten, ja, en gereed maken voor u ook. Maar ik zal het zelve voor *mij* klaar maken!” zei Klaartje en lachte.

„Zou ik u dan mogen verzoeken, het ook voor *mij*

te doen? Dat gaat wellicht in eene moeite door!" zeide Gerrit.

„Ook dit verzoek toegestaan. Heeft mijnheer soms nog meer te vragen?" zei Klaartje.

„Ik dank u, mejuffrouw! voor 't oogenblik niet, wellicht later!" antwoordde Gerrit.

Terwijl Barte en Mieke de noodige ingrediënten voor het maal haalden, zeide vrouw Symens:

„Wist oe wel, juffer, dat hier de dokter oak al Ektersch geleerd het?"

„Ektersch!" zei Klaartje, „wat is dat?"

„Wel," antwoordde vrouw Symens, terwijl Gerrit bedacht wat hij zoo aanstonds tot verklaring dier mystificatie zou aanvoeren: „Wel, juffer, de taal die de eksters sprèken."

Klaartje zag Gerrit aan met een half lachenden, half vragenden blik. Zij wilde het door hem gespeelde spel niet bederven, maar er toch wel eenige verklaring van hebben. Gerrit, haar bedoeling vattende, zeide:

„Vrouw Symens en haar dochters konden niet begripen, dat ik wist wat ze van mij verteld hebben; en toen heb ik haar gezegd, dat ik het gesprek had aan-gehoord van twee eksters, van welke de een hier, tijdens haar gepraat over mij, in een boom had gezeten, en het daar gehoorde aan zijn kameraad in de stad, vlak voor mijn raam, vertelde "

„En bij wien heeft u die taal geleerd?" vroeg Klaartje heel ernstig.

„Bij een ouden professor, die haar van Salomo geleerd had, die, zoo als u weet, met alle dieren in hun eigen taal sprak," antwoordde Gerrit even ernstig.

„Jao,” viel vrouw Symens in, „van dien Saolomo hê 'k wel meer geheurd. Dâ was een boâvenste knappert! En 'k hêt al gezeid, dat de wereld up zin end lupt.”

„Ja, dat doet ze,” bevestigde Klaartje.

Intusschen kwamen de beide meisjes met het benooidige en wilden, nadat zij alles klaar gezet hadden, met haar moeder weggaan.

„Neen,” zeide Klaartje. „Blijven, net als altijd. De dokter zal dat wel goed vinden.”

En Gerrit, al dacht hij er anders over, zeide: „Zeker vind ik dat goed.”

Toch viel hem het uurtje mee, dat hij met Klaartje en de drie vrouwelijke Symens doorbracht. Hij leerde Klaartje nu van eene andere, en zeer beminnelijke en ook praktische, zijde kennen. Hij had alle gelegenheid te zien, hoe zij in alles wat de Symens betrof belang stelde, en volkomen op de hoogte van al hun lief en leed, vooruitzichten en zorgen was; ook de liefde en achting te zien, waarvan dit drietal boerinnen voor Klaartje vervuld was. Hoe anders was zij hier, dan hij haar tot dusverre in haar spotlust en lust tot tegen spreken had leeren kennen! Hoe teergevoelig, hoe verdraagzaam en liefdevol!

Toen Klaartje zich gereed maakte heen te gaan, vroeg Gerrit of hij haar tot aan Wildhoef zijn geleide mocht aanbieden, en zonder eenig aarzelen nam zij dit vriendelijk aan.

„Dâ wordt nog ins 'n paor!” zei Barte, toen zij weg waren.

„'t Zien een paor goeie minsen, allebei!” antwoordde vrouw Symens, „en ik vur mien, gun ze mekaor van harte.”

GEBREK AAN OPENHARTIGHEID BELOOND.

Aan Gerrit Witse waren te allen tijde de banale praatjes over het weêr, waarmede de conversatie, wel op de gemakkelijkste wijze, gewoonlijk begint, waartoe zij zich soms ook geheel bepaalt, onverdragelijk. Hij dacht er dan ook niet over, nu over 't weêr te gaan praten. Maar hoe nu eene conversatie aan te vangen, die hem geleidelijk iets verder kon brengen! Hij had daar reeds over nagedacht, terwijl hij nog in het hutje zat, maar niets gevonden; en zich eigenlijk getroost met de overtuiging, dat de gelegenheid hem wel zou inspireeren. Doch eilacie! De inspiratie, die zoo ooit, *nu* komen moest, bleef achterwege; en hij wist de conversatie met niet beters op touw te zetten, dan met de vraag: „Hoe lang is die oude Symens nu al dood?”

„Neen,” zei Klaartje, „mijnheer Gerrit Witte, zoo ontsnapt u mij niet. U heeft mij plechtig verklaard, dat u, den eersten keer, dat wij elkander weer ontmoeten zouden, mij oprechtelijk zou zeggen: welke kwade eigenschappen, wier getal legio zou zijn, u in mij had ogemerkt.”

Geen beter gelegenheid dan deze vraag hem gaf, kon zich voor hem opdoen. Hij greep haar dan ook gereedelijk aan, ofschoon hij den schijn aannam van te aarzelen, en vroeg: „U wil dan al mijne gedachten over u weten, mejuffrouw Donze?”

„Over mijne gebreken, ondeugden, verkeerde heb-

belijkheden en wat dies meer zij," antwoordde Klaartje.

"Welaan dan!" begon hij. "Toen ik Wildhoef verlaten had, keerde ik mij nog eens om, bleef een poos staan, en riep mij het beeld van mejuffrouw Donze voor den geest, zoo als ik, dien dag, haar had leeren kennen. Maar onmiddellijk zweefden die gedachten een jaar of drie terug. En daar zag ik op een voetreis, die zeker iemand „een geleerde reis" noemde, een jong bevallig meisje, op het terras van een klein buitentje, dat hier in de buurt lag maar sedert verdwenen is, zitten met een witte duif op het hoofd. Het beeld van dat meisje bleef mij bij, en werd gedurig levendiger. Toen ik in Leiden in een kunsthandel een damesportretje zag, dat op haar leek, kocht ik dit onmiddellijk, hing het in mijne kamer op, en bracht menig oogenblik door met er op te turen. Een jaar later zag ik ditzelfde meisje in Rotterdam de Beursbrug overgaan en de Blaak opwandelen. Ik spoedde mij dadelijk om langs een omweg haar te gemoet te komen, was gelukkig genoeg daarin te slagen, en gevoelde mij boven de wolken, toen zij mijn beleefden groot vriendelijk beantwoordde. Dit bracht mij zoo van mijn stuk, dat ik haar wel nastaarde, maar er eerst aan dacht haar te volgen, toen zij reeds in de Keizerstraat verdwenen was. En toen was het te laat. Haar spoor was niet meer te ontdekken. Welke was echter mijne verbazing, hoe groot mijn geluk, toen ik haar dienzelfden middag met de familie, bij wie zij logeerde, ten huize mijner ouders ontmoette. En hoe groot was mijne boosheid tegen mijne goede moeder, toen ik bemerkte, dat mij niet naast, niet in de nabijheid der jeugdige Geldersche, een plaats aan tafel was aange-

wezen! Hoe hinderde mij de vroolijkheid, die aan hare zijde van de tafel, zoo ver van mij, heerschte! Later trachtte ik haar te naderen, met haar te praten; maar eerst eene spottende opmerking door haar gemaakt, later eene aan mij toegeschreven onhandigheid, waaraan ik part noch deel had, maakte mij dit onmogelijk. Den daarop volgenden nacht bracht ik slapeloos door. Ik was boos op allen, met wie ik aan tafel had gezeten, de Geldersche niet eens uitgezonderd. Doch het verliefde hart wist weldra voor *haar* allerlei verontschuldigingen te vinden, en haar beeld kwam mij steeds verrukkelijker, het bezit harer genegenheid steeds zaliger voor; het bezit van haar zelve werd mij een hemel op aarde. In Rotterdam zag ik haar niet meer. Ik keerde naar Leiden terug, troostte mij — 't was een armzalige troost, maar toch het beste dat ik had — met de herhaalde beschouwing van 't haar gelijkend portretje. Ik eindigde mijne studiën, had eene standplaats te kiezen, en koos — u zal wel begrijpen, waarom? — de stad N., tot groote verwondering van mijne ouders, die van niets wisten. Ik had het genoegen het jonge meisje, aan wie ik door anderen in een bespottelijk licht voorgesteld was, maar dat als koningin in mijn hart heerschte, weder te ontmoeten, door haar erkend te worden, en te bemerken, dat, terwijl mij het bloed naar de wangen vloog, ook haar gelaat met een blos werd overtrokken. Zij sprak mij vriendelijk aan... Maar dit is wel genoeg, om u te overtuigen, dat ik Maandagavond naar N. wandelende, over andere zaken te denken had, dan over het legio verkeerdheden, gebreken en ondeugden van mejuffrouw Klaartje

Donze." Gerrit had, terwijl hij deze liefdesverklaring in historisch folio deed, Klaartje in 't geheel niet aangezien. Hij dacht, dat dit haar genoeg zou kunnen doen. Maar zijn verhaal geëindigd hebbende, vestigde hij zijnen vollen vragenden blik op haar, terwijl hij zeide: „Deed ik daarin verkeerd, mejuffrouw Donze?"

„Wat u zelve betreft, zeker!" antwoordde Klaartje gelukkig lachende. „Onder uwe omstandigheden was het meer dan zaak, uw eigen theorie te volgen, en vooral het gebrekkige en het verkeerde der jonge Geldersche niet uit het oog te verliezen, maar daaraan uwe volle aandacht te schenken: want ik verzeker u, dat de jonge dame, die u bedoelt, en die ik zeer goed ken, lang niet vrij is van gebreken. In uw belang dus, zoowel als in het hare, moet ik u ernstig aanraden, ook die gebreken eens ernstig onder de oogen te zien, voordat u een beslissenden stap doet."

„Daar u de jonge dame zoo goed kent, zult u mij zeker ook wel kunnen zeggen, hoe zij over mij denkt," zeide Gerrit met aandrang.

„Eigenlijk," antwoordde Klaartje, „moest ik dat nu niet doen. De hartsgeheimen van een jong meisje mag men immers niet vertellen; maar ik wil u toch ook niet in volslagen onzekerheid laten, en zeg u dan, in vertrouwen, maar het blijft vooreerst onder ons, dat gij haar lang niet onverschillig zijt."

„Niets meer dan dat," drong Gerrit aan.

„Voor 't oogenblik kan het jonge meisje niets meer zeggen," was Klaartje's antwoord.

„En waarom niet?" vroeg Gerrit.

„Omdat zij eerst met haar papa en mama, die nog

van niets weten, over deze hartszaak moet spreken. Maar ik ben gelukkig Gerrit, o zoo gelukkig!" en haar gezicht straalde van genoegen, en zij stak hem de hand toe.

Daarmede, met die hand, was Gerrit echter niet tevreden. Hij wilde de armen om haar slaan, haar tot zich trekken en haar een kus geven. Maar Klaartje weerde hem smeekend af.

„Nee Gerrit, *nu* niet, en *hier* niet, asjeblief? Later graag en dan dubbel!"

„Och waarom *nu* niet, Klaartje?" smeekte Gerrit.

„Om mijnentwil, Gerrit! Om 't mij gemakkelijk te maken bij papa en mama."

„Ik begrijp u," zeide Gerrit. „Gij hebt gelijk. Maar gij denkt toch niet dat zij tegen onze liefde zullen zijn?" vroeg hij schelmsch lachende.

„Ik weet dat nog niet zoo zeker!" antwoordde zij. „Zij denken even hoog over hun Klaartje, als zekere ouders over hun Gerrit, die ongetwijfeld professor moet worden; wat ik niet zou wenschen. Maar papa en mama zullen ten slotte hun Klaartje, hun eenig kind, niet ongelukkig willen maken."

„Dan heb ik toch nog gunstiger gedachten over hen," zeide Gerrit. „Ik geloof niet, dat zij er veel tegen zullen hebben. Maandag kom ik op Wildhoef theedrinken, en dan, dan neem ik, krijg ik, den eersten, den verlovingskus."

„Ik hoop het hartelijk, Gerrit. Maar eerst moeten zij het goed gevonden hebben. En dan in hun tegenwoordigheid," verklaarde Klaartje.

En hand in hand gingen zij — terwijl Klaartje ge-

durig angstig omkeek of ook iemand 't zag — voort tot aan het hek van Wildhoef, waar zij met een hartelijken handdruk en een paar lieflijke woordjes, als „engel” of zoo iets, afscheid namen en Gerrit beloven moest niet te blijven stilstaan, maar door te wandelen.

Gerrit liep op zijn terugreis en nadat hij thuis gekomen was, groot gevaar weer kramp in de hersenen en de gevolgen daarvan te krijgen, en had alle moeite om zich rustig te houden en zijne hospita te vrijwaren tegen alle doodsschrikken, die zij zeker zou gekregen hebben, als de kwaal zich tegen alle regelen der ziekte, weer zoo spoedig had geopenbaard.

Klaartje was, na van Gerrit afscheid genomen te hebben, hoe gelukkig ook, toch min of meer verlegen, hoe zij de zaak aan hare ouders zou mededeelen, in eens of langs een omweg; en zij kreeg herhaalde gewetenssteken over haar gebrek aan openhartigheid jegens haar ouders, en in 't bijzonder jegens haar moeder. Zij vond deze nog alleen aan de theetafel en viel haar om den hals, terwijl zij snikkend zeide:

„O moedertje lief! vergeef mij.”

„Wat scheelt er aan, Klaar!” riep mevrouw Donze min of meer geschrokken uit.

„O moedertje, ik ben zoo gelukkig, en ik heb zoo'n spijt!” ging Klaartje voort.

„Ik begrijp er niets van!” zeide mevrouw.

„Ik houd zooveel van Witse, en ik heb u dat nooit gezegd!” stiet Klaartje uit.

„En dat heeft me erg gespeten, kind! Maar ik heb het toch al lang gemerkt, en je papa ook!” antwoordde mevrouw.

„En vindt u dat goed, Maatje!” vleide Klaartje.

„Hadt je dat niet eerder moeten vragen, Klaar!” zeide mevrouw op een ietwat berispelden toon.

„Och ja, mama! Maar u vindt het immers goed?” pleitte Klaartje en viel op de knieën voor haar moeder.

„Och moedertje, zeg maar ja!”

Hier kwam mijnheer Donze binnen en was verbaasd over het tooneel, dat hij zag. Mevrouw knipoogte even tegen hem en hij vatte lont.

„Kom aan, dat mag ik wel zien, Klaar! dat je weer eens zit aan de voeten van je moeder. Dat is in langen tijd niet gebeurd, kind!”

„Ze is ondeugend geweest, papa!” zeide mevrouw, „en wil nu niet alleen dat ik dat haar vergeef, maar dat ik het nog goedvind daarbij.”

„En ook dat u vergeeft en goed vindt, Papa!” zei Klaartje opstaande en haar armen om haars vaders hals slaande.

„Zeker zonder te weten wat het is. Neen Klaar, eerst wordt alles nauwkeurig tot in bijzonderheden opgebiecht, en dan zal ik zien, of ik vergeven kan!” zeide mijnheer Donze en wierp een vragenden blik op zijne vrouw, die ja knikte. „Kom aan nu, wat is het?”

Daar Klaartje niet dadelijk antwoordde, maar bedacht hoe zij beginnen zou, zeide haar moeder:

„Zij heeft, zonder onze permissie, zonder dat zij ons gezegd heeft zoo iets te zullen doen, achter onzen rug, iets heel kostelijks weggeven.”

„Maar,” voegde Klaartje er aan toe, iets dat geheel mijn persoonlijk eigendom was.”

„Dat verandert de zaak een beetje!” zeide papa.

„Man, wees voorzichtig!” viel mevrouw in. „Bedenk wat je zegt. Later zou je er misschien spijt van hebben. Klaar spreekt van haar *hart*.”

„O, is 't anders niet!” zei mijnheer Donze op een gering schattenden toon. „Dat heb ik al lang gemerkt. En er mij geweldig over geërgerd, dat zij er ons niets van gezegd heeft. Maar eindelijk ben ik zoover gekomen, dat ik gedacht heb: Nu, doet Klaar alsof ze geen vader of moeder meer heeft, en kan zij daar rust en vrede bij hebben. dan is 't ook goed. Maar *ik* doe dan ook wat *ik* goed vind, zonder mij aan de wenschen van mijn dochter te storen,” en hij stiet Klaartje van zich af. „Een ding is echter goed, en dat is, dat ik er zoo goed als zeker van ben, dat degene, wien zij haar ondankbaar hart gegeven heeft voor 't cadeau hartelijk zal bedanken.” En hij ging de kamer uit.

Klaartje barstte nu in bittere tranen uit, en mama kreeg medelijden met haar, en om haar wat afleiding te geven, haar aan 't spreken te brengen, zeide zij: „Wat is er gebeurd, Klaar! dat je mij dat alles nu vertelt?”

„Ik heb Witse bij de Symens aangetroffen, moedertje, en hij heeft mij tot aan 't hek van Wildhoef vergezeld.” En daarop volgde het verhaal van wat wij reeds weten, en liet Klaartje haar moeder tevens een kijkje nemen van den tijd waarop, en de omstandigheden naar wier aanleiding, zij over Gerrit was gaan denken; altemaal dingen die ons, die den afloop weten, weinig kunnen

schelen. Wij zijn immers Klaartjes moeder niet!

„En nu, moedertje! vergeeft u uw Klaar? En vindt u het goed? Och zeg dan toch eindelijk ja!” smeekte Klaartje.

Mevrouw Donze drukte haar kind aan haar hart en fluisterde haar toe: „Uw moeders zegen, mijn kind! en haar bede tot God voor uw geluk.”

En Klaartje weende vreugdetranen aan haar moeders borst en herhaalde: „O goede moeder, goede moeder!” en kuste haar.

„Ga nu naar papa!” zeide mevrouw eindelijk, „en maak ook met hem vrede.”

Klaartje aarzelde.

„Ga gerust, mijn kind. Je papa heeft je voor je gebrek aan oprechtheid willen straffen. Maar ook hij weet, dat je van Witse houdt, en heeft er niets tegen. Ga hem vertellen wat Witse je gezegd heeft, en vraag ook hem om zijn toestemming. Je krijgt ze zeker, met zijn zegen.”

Hierdoor gerust gesteld ging Klaartje haren vader opzoeken, die op zijn lievelingsplekje, het hutje bij den vijver zat, waar wij hem ook met Hateling hebben zien zitten.

Toen mijnheer Donze haar hoorde aankomen, zette hij een hoogst ernstig gezicht, en nam den schijn aan van in diep nadenken verzonken te zijn.

„Papa!” zei Klaartje; maar papa deed alsof hij niets hoorde. „Papa!” herhaalde zij en omhelsde hem.

„Zoo maakt men ernstige misdrijven niet goed!” zeide nu mijnheer Donze en maakte haar armen los.

„Ik heb verkeerd gedaan; ik beken het, papa! Maar

u heeft mij toch reeds vergeven!" zeide Klaartje, en lachte hem zachtjes toe.

"Wie zegt dat?" vroeg papa op stroeven toon.

"Mama, papa!" antwoordde Klaartje. "En nu kom ik u alles vertellen; ook iets dat u nog niet weten kunt." En zij deed ook hem het verhaal van haar ontmoeting en gesprek met Gerrit, waarbij hij haar slechts eenmaal, neen niet in de rede viel, maar toch verplichtte even den draad te laten vallen. Dit was toen hij mompelde:

"Die verduivelde jongen maakt dadelijk van alles gebruik. Zoo was dat niet bedoeld!"

"Wat!" had daarop Klaartje gevraagd: "Wat was niet zoo bedoeld?"

En hij had half verdrietig gezegd: "Niets, ga maar voort!"

Toen Klaartje met haar verhaal klaar was, en papa gemerkt had, dat Witse niets van de gevoerde correspondentie had verraden, zeide hij:

"Dus is die zaak tusschen jullie al zoo goed als beklonken, zonder goedvinden der wederzijdsche ouders. Maar als die het nu goed vinden — dat wil ik voor 't oogenblik eens aannemen — weet jij dan al wat voor soort van man jij krijgt; mogelijk een losbol, een speler, een op-hol-brenger van meisjesharten en wat dies meer zij."

"Foei, Pa!" riep Klaartje uit.

"Dat alles is mogelijk. Of kun jij soms het tegendeel bewijzen?" vroeg papa heel ernstig. "Dat je daar niet aan gedacht hebt, mag komen, omdat, zooals ze zeggen, de liefde blind is; ja, maar blind, omdat ze niet zien wil.

Als je als een verstandig meisje gehandeld hadt, waarvoor ik je altijd, maar helaas! naar 't blijkt ten onrechte, gehouden had, dan hadt je met je moeder of met mij over dien Witse gesproken, en dan had ik eens informaties naar hem kunnen nemen."

"Neen, papa!" viel Klaartje in. "Gerrit Witse is een beste, soliede jongen."

"Omdat Klaartje Donze dat gelieft te zeggen!" zei papa spottend, "en omdat die malle Vernooy's het gezegd hebben. Prachtige afdoeners! De eerste is dol op hem, en de anderen hebben al heel weinig meer hersens dan een papegaai!"

"Maar," viel Klaartje in, wie, door dien haar niet vreemden uitval tegen 't verstand der Vernooy's, een lichtpunt opging. "Maar de heer Donze is een heel verstandig man. En zoo'n verstandig man geeft geen vrijen toegang tot zijn huis, doet geen dringende uitnoodiging om vaak te komen aan een jong man, van wiens soliditeit in alle opzichten hij niet volkomen overtuigd is. En mijnheer Donze heeft zoo gehandeld met dien losbol en speler Witsel!" En zij sprak dit alles op den langzamen, betoogenden toon, dien haar vader gebruikte, als hij groote impressie wilde maken.

"Dus als 't verkeerd uitvalt, is 't nog mijn schuld. Hoe langer hoe mooier!" antwoordde papa. "Dat is al te kras." En hij haalde den brief van prof. Mollig voor den dag, dien hij, toen hij uit de kamer van Klaartje was weggegaan, met Gerrits brief, even uit zijn schrijfbureau was gaan halen, overtuigd dat hij ze dien avond wel zou moeten opspelen.

"Dat is al te kras! Lees dan!" en hij gaf haar den

brief. Klaartje doorvloog dien, voor zoover er over Gerrit in gesproken werd; toen hij over andere dingen begon, hervatte zij haar lezen van voren af aan, en riep na die tweede lektuur uit:

„O gij goede, beste vader! Voor alles gezorgd!” en zij kuste hem zoo vaak en zoo vurig, dat mijnheer Donze eindelijk uitriep:

„Schei nu uit, Klaar! anders stik ik.”

Aan den arm haars vaders, kwam Klaartje de tuinkamer binnen.

„Dus is de verzoening tot stand gekomen!” zeide mevrouw lachende.

„Ja, maar bijna ten koste van mijn leven!” antwoordde papa. „Klaar heeft mij bijkans doodgekust; *mij*, maar 't gold *mij* eigenlijk slechts als tussehenpersoon, als plaatsvervanger, bij afwezigheid van dien mijnheer Witse.”

„Foei, Papa!” viel Klaartje in.

„En eigenlijk is zoo'n huichelachtig wezen zoo'n goeden man niet waard!” ging papa voort.

„Dus u misgunt hem mij!” riep Klaartje vroolijk uit.

„Als ik niet je eigen vader was, maar een jonge meid, zeker!” antwoordde papa.

„Weet Klaar alles?” vroeg mevrouw Donze.

Klaartje spitste de ooren.

„Is er soms nog meer?” vroeg de dochter.

„O ja, nog een heele boel, juffrouw achterhoudster, maar niet voor jou. Jij hebt aan je Gerrit Witse meer dan genoeg, veel meer dan je verdient... Maar ik wil niet, dat die goede man een kat in den zak koopt,

en zal een boekje over je open doen. Mogelijk krabt hij dan nog wel terug."

Den volgenden morgen, Zondag, wilde Klaartje uit de kerk thuis blijven, om Gerrit te schrijven, hoe goed hare ouders de zaak hadden opgenomen en deelde dit voornemen haren vader mede.

"Vooreerst," luidde het antwoord, „is dat briefschrijven ongepast; ten tweede is het onnoodig; en ten derde kon je, in de oogen van je minnaar, zeker niets verkeerdens doen."

„Mag ik ook de gronden voor die redenen vragen, papa?" zeide Klaartje, die uit de houding en den toon haars vaders merkte, dat hij ernstig was.

„Neen Klaar!" zeide papa. „'t Wordt nu tijd, dat jij leert te gehoorzamen, te vertrouwen tenminste in de gegrondheid van wat men je zegt. Geen kind vraagt altijd aan zijn vader, geen vrouw haren man, van alles de reden. En daarmee basta!"

Dat Klaartje veel nut trok van de preek van den goeden ouden dominé, is niet te denken. Toch was de preek zeer goed. 't Was er een van Van der Palm. De goede dominé, die al meer dan 40 jaren in Sprankendel had gestaan, had begrepen, dat het voor zijne gemeente wat eentonig zou zijn, als zij altijd zijne preeken hoorde; en was daarom, reeds voor jaren, begonnen, somwijlen eens een preek van een ander voor te dragen, na zich eerst vergewist te hebben, dat het

preekenlezend deel zijner gemeente die preeken niet had. Later, toen hem eens door den meester-voorzanger-koster-klokkenluider de opmerking gemaakt was, dat de dominé den eenen tijd zooveel beter en inniger preekte dan den anderen tijd, had hij het besluit genomen, en ook ten uitvoer gelegd, om altijd maar de geesteskinderen van anderen te gebruiken. En opdat hij voor zijn geweten zich tegen de beschuldiging mocht dekken, dat hij dit deed uit traagheid, had hij zich tot regel gesteld, altijd de preeken met zijn eigen hand keurig over te schrijven; ja zelfs eens in de maand er een te nemen, die hij eerst uit het Hoogduitsch moest vertalen.

Die Zondag viel Klaartje geducht lang. Doch alleen omdat zij zoo sterk naar den Maandag verlangde. Want eigenlijk leefde zij in een wereld vol zaligheden.

„Mama! zeide zij aan de thee. „Zoudt u Witse niet vragen om morgen hier te komen eten?”

„Dat moet je aan je papa vragen!” luidde het antwoord. Voordat Klaartje echter de vraag rechtstreeks aan hem richtte, antwoordde deze:

„Volstrekt niet. Hij heeft je immers gezegd, dat hij zou komen theedrinken. En bij die bepaling blijft het. Nog meer. Morgenavond, kom jij, Klaar, niet dadelijk voor den dag, maar blijft op je kamer, totdat ik je roepen laat. De jonge man dient eerst op behoorlijke wijze zijn wenschen en verlangen aan je ouders geopenbaard, en hun toestemming tot een voorloopig geheim engagement verkregen te hebben, vóór hij jou ziet!”

„Als u het hem dan maar niet zoo benauwd maakt

als u het mij eerst gedaan hebt!" zei Klaartje op smeekenden toon. „Hij kent u niet zoo goed als ik."

„Hij ziet er niet naar uit, om zich zoo gemakkelijk te laten benauwen. Of heeft hij je soms laten merken dat hij bang was voor een afwijzing?" vroeg papa.

„O neen, juist het tegendeel. Hij was zekerder van zijn zaak dan ik zelve?" antwoordde Klaartje.

„En weet jij daar ook de reden van, Klaar? Is 't verwaandheid à la Hateling of houdt hij ons voor... ja, dat doet er niet toe?" ging papa voort.

„Ik weet volstrekt geen reden, papa!" antwoordde Klaartje, „maar zeker is 't geen van die leelijke dingen, die u bedoelt."

„Dan weet ik het wel," zei de heer Donze; en hij stond op en ging naar de deur, keerde zich daar nog even om en zeide: „Hier Klaar! lees dit even!" en hij gaf haar Gerrits brief.

De weinige woorden: „Beleggen Bourgogne en Oude Port", die zij in Gerrits handschrift bezat, konden haar, hoe vaak ook vroeger bezien, toch niet helpen, om uit de haar onbekende hand den schrijver te erkennen. Zij zocht dien tengevolge dadelijk naar de onderteekening, en die gelezen hebbende, viel zij — gelijk anno 1574 de bewoners van Leiden op hun brood en haring deden — op de lectuur, gedurende welke ook mama opstond en de kamer verliet.

Zou papa dien brief al beantwoord hebben, was haar eerste gedachte na voleindigde lezing. — Een oogenblik was zij in onzekerheid. — „Ja zeker gunstig geantwoord, anders had Gerrit niet zoo zeker gesproken! Maar waarom heeft hij mij er dan niets van gezegd?"

De twijfeling kwam weer terug, verdween weer en kwam weer terug. Daar viel haar oog op Gerrits tweeden brief, die, in den eersten gelegen, daaruit op den grond gevallen was, zonder dat zij in haren haast om de handteekening te zien, dit had gemerkt. Zij greep dien haastig op, verslond zijn korten inhoud en bedekte hem met kussen. En eerst toen, snood ondankbaar kind als zij was, riep zij uit:

„O die goede ouders! Zoo veel goedheid heb ik niet verdiend!” en zocht die goede ouders op.

SLOT.

Des Maandags kwam Gerrit, en werd door mijnheer en mevrouw Donze alleen ontvangen. Na de mondelinge en herhaalde dankbetuiging voor het spoedig en vriendelijk antwoord ging hij voort: „Op uw verlof heb ik geen gras laten groeien. Ik vertrouw, dat Klaartje u het Zaterdag gesprokene zal hebben medegedeeld — mijnheer en mevrouw Donze knikten bevestigend -- en heb dus de eer, mijnheer en mevrouw Donze, u officieël aanzoek te doen om de hand uwer dochter.”

„Gij hebt haar hart, en zij bezit het uwe. Mijn vrouw en ik nemen u gaarne tot schoonzoon aan. Wij weten, dat Klaartje in u een goed, edelaardig en verstandig man zal hebben, en zullen haar dus eenmaal,

al is het ook wegens de scheiding met smart, vol vertrouwen aan u overgeven. God zegene u beiden." En de heer Donze drukte hem hartelijk de hand en klopte hem op den schouder, terwijl mevrouw hem met de woorden: „Maak onze Klaar gelukkig!" een moederlijken kus gaf.

Nu mocht Klaartje binnen komen. Zoodra zij de deur open deed, strekte Gerrit zijne armen uit, en, gelijk Zaterdag gezegd was, werden de eerste kussen, die daarom niet minder zoet waren, in de tegenwoordigheid der gelukkige ouders gegeven.

De verloving werd eerst publiek, toen de oude heer Witse (met zijn vrouw) uit Rotterdam gekomen, volgens oud vaderlandsch gebruik, als vader van Gerrit, bij mijnheer Donze aanzoek had gedaan om de hand van diens dochter voor zijnen zoon; en zekere geldelijke zaken voor het huishouden van het aanstaande paar geregeld waren.

En daarop werd een groot verlovingsfeest gevierd, waarvoor ook de familie Vernooy uit Rotterdam over kwam, en de tijding medebracht, dat mijnheer Hateling, nadat hij het bericht van Gerrits succes had vernomen, door een hevigen aanval van geelzucht was aangetast.

„Die stakker!" zei toen Klaartje, „als hij maar niet geel blijft!" en deze uitroep bezorgde haar een geduchte les van Gerrit.

Den volgenden dag deed de gansche familie eene wandeling (alleen mijnheer Donze liet er zich heenrijden) naar de Symens, waar Gerrit Barte aan de gansche familie voorstelde, als de gewichtige persoon, die, door haar ziekte, de verloofden bijeen had gebracht,

en haar nog eens den pols en de kin voelde, waarvoor Klaartje echter, omdat het Barte was, de oogen sloot.

Het volgende voorjaar had, in de heerlijke Meimaand, het huwelijk plaats, dat voorafgegaan werd door allerlei festiviteiten, niet alleen voor de geïnviteerden op Wildhoef, maar voor de boeren van mijnheer en mevrouw Donze; en door uitdeelingen aan de armen in Sprankendel, en ook aan de behoeftigen in N., die Gerrit, als armen-dokter, onder zijn patiënten gehad had of nog had. Barte Symens kreeg van bruid en bruidegom ieder een bankje, als ik wel gezien heb van f 300, om haar het volgen op den goeden weg gemakkelijk te maken, als de rechte Jozep kwam.

Onder de bruiloftsgasten telde men vanzelf menige vriend uit Leiden: als dien uit het zweetkamertje, nu reeds gelukkig echtgenoot en vader; de beide paranymfen der promotie, van welke de jonge Mollig er een was; ook den hartelijken Scholl, die door zijne heldere klankvolle stem ieders bewondering opwekte, en de jonge meisjes verliefd op haar bezitter maakte, voor zooverre ze dit nog niet op een ander waren; en den guitigen Hildebrand, die door zijne doordringende, vaak klein toegeknepen, oogen de schrik der bruidsmisjes werd, die niets anders dachten dan dat hij ze bestudeerde, om ze later eens, bij zoo iets als een verguldpartij of een dameskransje of iets dergelijks, ten toon te stellen. Jonathan was tot aller leedwezen door

eene in Alkmaars buurt opgedane koorts verhinderd te komen. Mevrouw Donze had gewild, omdat hij nog zoo wat tot haar familie behoorde en ergens in de buurt logeerde, dat ook *Klikspaan* uitgenoodigd werd. Maar daartegen had zich de anders zoo toegeeflijke bruidegom met kracht verzet: „Als 't u belieft niet, mevrouw; hij is de eenige in Leiden geweest die mij bepaald tegenstond, niettegenstaande zijne vele voortreffelijke eigenschappen. Hij was mij te hoog, te verwaand, te veel *kees* en te Franschgezind.”

Aan toasten in proza en poëzie kon het, met zulk een vriendenkring, niet ontbreken. Zelfs oom Vernooy kwam met een berijmden toast voor den dag, die niet alleen, omdat hij uit oom Vernooy's mond kwam, maar ook omdat hij wezenlijk zeer goed was, ieders verbaazing wekte, en onmiddellijk zulk een daverende toejuicing verwierf, dat de goede man van streek geraakte, en verhinderd werd, de woorden die hij er nog aan wilde toevoegen, uit te spreken. Eerst toen de gedurig weer, vooral door mijnheer Donze's toedoen, verlevendigde opgewondenheid bedaard was, kreeg hij gelegenheid ook dit toevoegsel mede te deelen, dat luidde:

Deez' toast door mij hier uitgebracht,
 Heeft Piet Vernooy niet zelf bedacht.
 Hij is 't werk van dichter Jonathan?
 En vraagt ge mij, hoe 'k kwam daaran,
 Dan luidt mijn antwoord, kort en klaar,
 Dat ik hem dien gevraagd heb, — daar!
 Deez' laatste regels heb ik zelf gemaakt,
 Door Geysbeek Witzen aan 't rijm geraakt.

Een nog daverender applaus begroette deze dichtelijke toelichting. Hildebrand, als de vertegenwoordiger van het dichteren-gild, verzocht te drinken op het welvaren van den nieuw-ontloken dichter, en op de verrassende aanwinst, die de vaderlandsche letteren in hem hadden gekregen. „Dit moet een *ad fundum* zijn!” zeide de heer Donze. En aan dat bevel werd gehoor gegeven, terwijl mevrouw Vernooy tegen haren buurman zeide: „Nu ben ik toch al meer dan 25 jaar getrouwd, en ik heb nooit, vóór nu, gemerkt, dat ik zoo'n geleerden man had.”

Het jonge paar bracht de wittebroodsweken in Kleef en aan den Rijn door, aangezien Gerrit niet naar Londen wilde. En Klaartje kon het zich maar niet begrijpen, dat, in zoo'n korten tijd als nog geen vol jaar, daar alles zoo veranderd was!

Teruggekeerd vatte Gerrit zijn praktijk weer op. Klaartje had er vroeger wel op tegen gehad, dat hij dokter zou blijven, omdat hij dan zoo weinig thuis zou zijn, en zelfs des nachts en op alle mogelijke ongeschikte oogenblikken kon gehaald worden. Maar Gerrit had haar toen verklaard, dat hij, zelfs om harentwil, niet mocht afzien van een nuttigen arbeid waarvoor hij reeds als kind, na eene ernstige ziekte, roeping had gevoeld; en dat het ook, zelfs voor haar, beter zou zijn, als hij in dien werkkring bleef. En niet alleen mevrouw maar ook mijnheer Donze, van welken laatste het Klaartje zeer verwonderde, hadden op Gerrits zijde gestaan.

„Drie tegen één, dat is te ongelijk!” had zij toen gezegd. „Ik geef het op. Maar als je ooit te lang van

huis blijft, reken er dan op, dat je Klaartje niet thuis vindt, hunkerende en smachtende, maar wel gedecampeerd naar Wildhoef, vanwaar je ze met liefdekoorden weer naar huis zult moeten halen."